

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΣΙΑΤΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

*Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση
και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας*

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ:

«Η ονομασία των Σκοπίων ως γεωπολιτικός παράγοντας ανακατανομής
της ισχύος στο γεωπολιτικό σύμπλοκο της Βαλκανικής Χερσονήσου.»

Επόπτες: Καθηγητής Ιωάννης Θ. Μάζης, κύριος επιβλέπων

Επίκουρος Καθηγητής Ηλίας Ηλιόπουλος

Δρ. Μάρκος Τρούλης

Ονοματεπώνυμο: Γεώργιος Δημητρίου

Αθήνα, 19 Οκτωβρίου 2020

Ονοματεπώνυμο: Γεώργιος Δημητρίου
Αριθμός μητρώου: 201610209
Γνωστικό αντικείμενο: Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (ΜΔΕ)
Επόπτες: Καθηγητής Ιωάννης Θ. Μάζης, κύριος επιβλέπων, Επίκουρος Καθηγητής Ηλίας Ηλιόπουλος Δρ. Μάρκος Τρούλης
Τίτλος: « Η ονομασία των Σκοπίων ως γεωπολιτικός παράγοντας ανακατανομής της ισχύος στο γεωπολιτικό σύμπλοκο της Βαλκανικής Χερσονήσου»
Αριθμός λέξεων: 16.252
Ημερομηνία κατάθεσης: 19-10-20

Δήλωση: Με την υποβολή της παρούσας και τη συμπλήρωση του ανωτέρω πίνακα, βεβαιώ ότι έχω αναγνώσει και κατανοήσει τις πολιτικές και τους κανονισμούς του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) σχετικά με την αξιολόγηση των εργασιών και τα ακαδημαϊκά παραπτώματα.

Ημερομηνία

19-10-2020

Υπογραφή

Γεώργιος Δημητρίου

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στον Πρόεδρο του Τμήματος Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, καθηγητή Ιωάννη Θ. Μάζη, για τη διδασκαλία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης και τις γνώσεις που αποκόμισα, αλλά κυρίως γιατί με τον ενθουσιασμό και την φιλοπατρία του δικαίωσε τη στάση ζωής που με δίδαξαν οι γονείς μου.

Ακόμη θα ήθελα να ευχαριστήσω παρομοίως, τους επιβλέποντες καθηγητές του ανά χείρας πονήματος, Επίκουρο καθηγητή Ηλία Ηλιόπουλο και Δρ. Μάρκο Τρούλη, διότι δέχτηκαν την επίβλεψη του έργου μου και συνέβαλαν με τις συμβουλές τους καθοριστικά στην εκπόνηση του. Επιπρόσθετα, στην πραγματοποίηση της παρούσας εργασίας συνέβαλαν όλοι ανεξαιρέτως οι καθηγητές του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Γεωπολιτικής Ανάλυσης, Γεωστρατηγικής Σύνθεσης, Σπουδών Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας, με ιδιαίτερη μνεία στους κκ. Ιωάννη Σωτηρόπουλο και Ιωάννη Κωτούλα. Επιπλέον, ευχαριστώ την κα Γ. Κουλούρη για την άψογη συνεργασία και την εξαιρετική γραμματειακή υποστήριξη, την οποία μου παρείχε ανά πάσα στιγμή. Τέλος ιδιαίτερη μνεία θα ήθελα να κάνω στη συνεργασία που είχα με όλους τους συμφοιτητές μου και ιδιαίτερα με το συμμαθητή μου στη ΣΙ Γεώργιο Αλεξάκη, τον Ιωάννη Κωνσταντόπουλο και την Ασημίνα Ξένου, οι οποίοι μου συμπαράσταθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του Κύκλου Σπουδών.

Η μελέτη αυτή όμως, δεν θα είχε νόημα χωρίς την αμέριστη συμπαράσταση της οικογένειας μου, της συζύγου μου Άννας – Παναγιώτας και των τέκνων μου Παναγιώτη – Στυλιανού και Μαρίας – Θεοδώρας, οι οποίοι αποτελούν την πυξίδα του ταξιδιού μου πάνω στη Γη.

Πίνακας Περιεχομένων

Λίστα Ακρωνυμίων.....	5
<i>Ελληνόγλωσσα</i>	5
<i>Ξενόγλωσσα</i>	5
Εισαγωγή	9
Κεφάλαιο 1: Επισκόπηση Βιβλιογραφίας	12
Κεφάλαιο 2: Μεθοδολογικό Πλαίσιο	22
2.1 Περιγραφή της Εφαρμοσθείσας Μεθοδολογίας.....	24
2.2 Ανάλυση του Θέματος με Βάση την Ορολογία της ΣΓΑ.....	25
2.3 Περιγραφή της Έρευνας	27
2.4 Ερευνητικοί Περιορισμοί	32
Κεφάλαιο 3: Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση	33
3.1. OBOR και η Σημασία του Λιμένα Θεσσαλονίκης	33
3.2 Γεωπολιτικό Υποσύστημα ΠΓΔΜ – Ελλάδα.....	46
3.3 Γεωπολιτικό Υποσύστημα ΠΓΔΜ – Αλβανίας – Κοσόβου	51
3.4 Γεωπολιτικό Υποσύστημα ΠΓΔΜ – Βουλγαρίας	54
Κεφάλαιο 4: Γεωπολιτικό Υπόδειγμα Τάσεων Ισχύος.....	56
Κεφάλαιο 5: Γεωστρατηγική Σύνθεση	62
Παράρτημα «Α»	68
Χάρτες.....	68
Παράρτημα «Β».....	73
Πίνακες	73
Παράρτημα «Γ»	75
Βιβλιογραφία / Πηγές	75

Λίστα Ακρωνυμίων

Ελληνόγλωσσα

Α΄ΠΠ: Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος

Β΄ΠΠ: Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚΠΑ: Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΕΣΣΔ: Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΟΑΣΕ: Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΠΓΔΜ: Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

ΣΓΑ: Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση

ΥΠΕΞ: Υπουργείο / Υπουργός Εξωτερικών

Ξενόγλωσσα

Bb: Billion barrels/Δισεκατομμύρια βαρέλια

BCIM: Bangladesh-China- India-Myanmar Corridor

Bcm: Billion cubic metres/Δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα

BRI: Belt and Road Initiative

CEF: Connecting Europe Facility

CPEC: China-Pakistan Economic Corridor

CSTO: Collective Security Treaty Organization/Συνθήκη Οργανισμού Συλλογικής Ασφάλειας

DPA: Democratic Party of Albanians

IS / ISIS: Islamic State (Ισλαμικό Κράτος) / Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και του Λεβάντε

IEA: International Energy Agency

Km²: Τετραγωνικά Χιλιόμετρα

NATO: North Atlantic Treaty Organization/ Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου

OBOR: One Belt One Road

PDP: *Partija za Demokratska Preobrazba* (Party for Democratic Change)

PfP: Partnership for Peace/Συνεργασία για την Ειρήνη

SCO: Shanghai Cooperation Organization/Οργανισμός Συνεργασίας της Σαγκάης

Tcf: Trillion cubic feet/Τρισεκατομμύρια κυβικά πόδια

UCK: Απελευθερωτικός Στρατός του Κοσσυφοπεδίου

UCPBM: Απελευθερωτικός Στρατός του Πρέσεβο, της Μεντβέντα και του Μπουγιάνοβατς

UNCLOS: United Nations Convention on the Law Of the Sea

VMRO - DPMNE: Internal Macedonian Revolutionary Organization – Democratic Party for Macedonian National Unity

Στους γονείς μου
και την οικογένεια μου

Εισαγωγή

Η Συμφωνία των Πρεσπών¹ είναι η διακρατική συμφωνία που συνομολογήθηκε στις 12 Ιουνίου 2018 ανάμεσα στην Ελληνική Δημοκρατία και τη «Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας», όπως μετονομάστηκε κατ' αυτόν τον τρόπο η τελευταία και τέθηκε σε ισχύ στις 12 Φεβρουαρίου 2019, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών με σκοπό την επίλυση του ζητήματος της ονομασίας της.² Η Συμφωνία αντικατέστησε την Ενδιάμεση Συμφωνία του 1995³ και κατήργησε τη συνταγματική ονομασία «Δημοκρατία της Μακεδονίας» και την προσωρινή ονομασία «Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας», μετονομάζοντας και αναγνωρίζοντας καθολικά τη χώρα ως «Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας». Κυρώθηκε από τα Κοινοβούλια και των δύο χωρών σε ψηφοφορίες με καταληκτική αυτή της 25ης Ιανουαρίου 2019 στην Αθήνα⁴. Τέθηκε σε ισχύ και μετονόμασε επίσημα τη χώρα σε «Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας» στις 12 Φεβρουαρίου 2019, όταν ενημερώθηκε τυπικά μέσω ρηματικής διακοίνωσης η πλευρά των Σκοπίων για την υπερψήφιση του Πρωτοκόλλου Ένταξής της στο ΝΑΤΟ από την Αθήνα.⁵

Η Βαλκανική Χερσόνησος (Χάρτης 1) έχει καθορίσει σε μεγάλο βαθμό τους δύο Παγκόσμιους Πολέμους και έχει χαρακτηριστεί ως «πυριτιδαποθήκη της Ευρώπης».⁶ Μάλιστα είναι τόσο έντονο το στοιχείο της αστάθειας στην περιοχή ώστε να έχει αναδειχθεί σε διεθνή «όρο». Έτσι, η περιοχή της Κεντρικής Ασίας, στην οποία η αστάθεια αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά της, είχε ονομαστεί από τον Zbigniew Brzezinski ως «Ευρασιατικά Βαλκάνια»⁷, ενώ μεταξύ των όρων που περιγράφουν τον κατακερματισμό κρατών και θίγουν ζητήματα εδαφικής ακεραιότητας, υπάρχει και αυτός της

¹ [«Η Συμφωνία των Πρεσπών», ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20](#)

² ["Το Ζήτημα του Ονόματος της Βόρειας Μακεδονίας", επίσημη ιστοσελίδα ΥΠΕΞ Ελλάδας, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 23-9-20](#)

³ [«Μεταβατική Συμφωνία της Νέας Υόρκης», ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20](#)

⁴ ["Νόμος του Κράτους η Συμφωνία των Πρεσπών", εφημερίδα "Καθημερινή", ημ/νία τελ. Πρόσβασης 23-9-20](#)

⁵ ["Ευθεία Σύγκρουση των Πρώην Εταίρων στη Βουλή - 153 Ναι στην Ένταξη των Σκοπίων στο ΝΑΤΟ", εφημερίδα "Καθημερινή", ημ/νία τελ. Πρόσβασης 23-9-20](#)

⁶ [Αλεξ. Δρίβας, "Το Γεωπολιτικό Ρήγμα των Βαλκανίων", ιστοσελίδα "The Foreign Affairs - The Hellenic Edition", ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20](#)

⁷ Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.215

«βαλκανιοποίησης».⁸ Από τα παραπάνω προκύπτει αβίαστα το συμπέρασμα ότι τα Βαλκάνια ήταν, είναι και θα είναι εστία αστάθειας για το παγκόσμιο σύστημα. Αυτό συμβαίνει λόγω της συγκέντρωσης πολλών διαφορετικών φυλετικών οντοτήτων σε μια σχετικά περιορισμένη σε έκταση γεωγραφική περιοχή, η οποία παράλληλα κατέχει κομβική θέση στην παγκόσμια γεωπολιτική σκηνή. Αποτέλεσμα όλων των ανωτέρω, η περιοχή αυτή να αποτελεί συνεχώς χώρο άσκησης της προβολής ισχύος των υπερσυστημικών δρώντων.

Η παρούσα μελέτη πραγματεύεται την ανάλυση της επιχειρούμενης προβολής ισχύος των υπερσυστημικών (και όχι μόνο) δρώντων στην περιοχή των Βαλκανίων με γεωγραφικό επίκεντρο την ΠΓΔΜ και γεωπολιτικό παράγοντα ανακατανομής ισχύος το ζήτημα της ονομασίας της, κατά τον τρόπο που έχει διαμορφωθεί σήμερα, ξεκινώντας μετά το 1995 και την ενδιάμεση Συμφωνία μεταξύ Ελλάδος και ΠΓΔΜ, γεγονός με ευρύτατες συνέπειες, τόσο σε περιφερειακό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Συγκεκριμένα θα αναλυθεί, διαμέσου της ανάδειξης των γεωπολιτικών τάσεων, ο ανταγωνισμός ισχύος μεταξύ των υπερσυστημικών δρώντων, εν προκειμένω μεταξύ Ουάσιγκτον-ΕΕ (Βερολίνο-Παρίσι) από τη μία και Μόσχας από την άλλη, αλλά και μεταξύ Ουάσιγκτον-Βερολίνου και Βερολίνου-Παρισίων (στον οποίο εμπλέκονται ή θα εμπλακούν και οι Άγκυρα – Τεχεράνη – Πεκίνο) στο γεωπολιτικό σύμπλοκο της Βαλκανικής χερσονήσου.⁹ Στο αναφερόμενο Υπερσύστημα το οποίο δρα επί του Γεωπολιτικού Παράγοντα (ΓΠ) ενσωματώνονται οι ανταγωνισμοί των Διεθνών Πόλων Ισχύος, αφενός μεν των ΗΠΑ και της ΕΕ (Γερμανία- Γαλλία), αφετέρου δε της Ρωσίας. Υπάρχει επίσης όμως εσωτερικός ανταγωνισμός και μεταξύ των Δυτικών Πόλων Ισχύος, όπως διαμορφώνεται στο Υποσύστημα των Κεντροδυτικών Βαλκανίων, όπου είναι σαφής ο ανταγωνισμός μεταξύ ΗΠΑ - Γερμανίας, αλλά και Γαλλίας - Γερμανίας. Οι ΗΠΑ επιθυμούν τη ΝΑΤΟϊκή ολοκλήρωση στα Βαλκάνια σε συνεργασία με την Γαλλία, ώστε να εξουδετερώσουν τη ρωσική επιρροή προς την Μεσόγειο. Οι ΗΠΑ, αν και αδιαφορούν επί του τυπικού καθορισμού για την επίλυση του «ονοματολογικού ζητήματος» της ΠΓΔΜ, στηρίζουν την – ανέλπιστα για αυτούς - αποδοχή από ελληνικής πλευράς της συγκεκριμένης λύσης, η οποία στην ουσία επιλύει μια σημαντική για αυτούς γεωστρατηγική εκκρεμότητα για την αμερικανική προβολή ισχύος και παράλληλα αναβαθμίζουν την

⁸ ["Ο Κίνδυνος Βαλκανιοποίησης της Βρετανίας". ιστοσελίδα "Euro2day", ημ/νία τελ.Πρόσβασης 23-9-20](#)

⁹ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Όλη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

επιρροή τους στην περιοχή με τη συμμετοχή τους στην επίλυση του ζητήματος, ώστε να αποτρέψουν την επιχειρούμενη γερμανική «κυριαρχία».¹⁰

Αντιθέτως, η Γερμανία επιμένει να συντηρεί – και ενίοτε υποδαυλίζει – τον σκοπιανό «ταυτοτικό μακεδονισμό» και τον εξ αυτού εκπορευόμενο υπονομευτικό, εις βάρος της Ελλάδος, δήθεν «αλτρωτισμό» εξυπηρετούσα, διακριτικά αλλά φανερά, τον – παράδοξο κάποτε αλλά πραγματικότητα σήμερα – άξονα Γερμανίας – Ρωσίας – Τουρκίας. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι στη Συμφωνία των Πρεσπών υπάρχουν πολλά σημεία τα οποία αφήνουν «πεδίο δόξης λαμπρόν» για οποιαδήποτε διεκδίκηση στο μέλλον. Ενδεικτικά αναφέρω ότι η Συμφωνία αναφέρει πως η χώρα ονομάζεται «Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας», αλλά οι πολίτες της «Μακεδόνες» και η ομιλούμενη γλώσσα η «μακεδονική».¹¹ Να σημειώσω στο σημείο αυτό ότι – σε αντίθεση με την περιβόητη Συμφωνία – οι πολίτες της Νοτίου Αφρικής ονομάζονται Νοτιοαφρικανοί και της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας Κεντροαφρικανοί. Φυσικά και το ίδιο το όνομα «Δημοκρατία της Βόρειας Δημοκρατίας» παραπέμπει σε ημιτελές σύνολο, το οποίο αναμένει την ολοκλήρωση του δια της μελλοντικής ενώσεως των υπολοίπων τμημάτων (Αιγαίου και Πιρίν). Επίσης δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι εάν η ΠΓΔΜ δεχόταν την οποιαδήποτε ονομασία, οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ δεν θα είχαν κανέναν ενδοιασμό να εντάξουν τη συγκεκριμένη χώρα στον Οργανισμό ευθύς αμέσως. Το όφελος όμως των δυτικών θαλασσιών δυνάμεων που προκύπτει απ’ αυτό το γεγονός, ανταγωνίζεται εσωτερικώς τα συμφέροντα της αναδυομένης χερσαίας γερμανικής δύναμης, η οποία είναι παράλληλα και σημαντική συνεργάτιδα της Ρωσίας στα ενεργειακά. Και η Γερμανία αποβλέπει στην δημιουργία ενός γερμανικού ενεργειακού άξονα ανεξαρτήτου από τους περιορισμούς και ελέγχους των ναυτικών δυνάμεων, του άξονα Αξιού – Βαρδάρη – Μοράβα – Δούναβη με του οποίου την γεωπολιτική παρουσίαση θα ασχοληθούμε εν συνεχεία. Άλλωστε, οι προθέσεις ενεργειακού ελέγχου του Βερολίνου στο συνολικό ζήτημα της ενεργειακής ασφαλείας της Ε.Ε. έχουν καταστεί εμφανείς από την δημιουργία και λειτουργία του συστήματος των αγωγών Ρωσίας – Γερμανίας Nord Stream I και II, οι οποίοι έχουν ετήσια ικανότητα μεταφοράς 55 δισ m³ (1,9 τρις ft³), η οποία, η οποία σύμφωνα με το πρόγραμμα, πρέπει να διπλασιάστηκε το 2019 σε 110 δισ m³ (3.9 τρις ft³) – αν και η εταιρεία δεν το έχει

¹⁰ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Όλη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

¹¹ [«Η Συμφωνία των Πρεσπών», ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20](#)

επιβεβαιώσει επισήμως. Προς το παρόν μεταφέρουν 22 δισ m3 λόγω των περιορισμών που έχει επιβάλει η ΕΕ στην Gazprom.¹²

Η Γερμανία επιθυμεί πάση θυσία την επέκταση της οικονομικής και πολιτικής κυριαρχίας της στην ζώνη Σερβίας (υποψήφιας προς ένταξη χώρας στην ΕΕ), σκοπιανής «Βόρειας Μακεδονίας» (επίσης υποψήφιας προς ένταξη χώρας στην ΕΕ) και ελληνικής Μακεδονίας (εκβιαζομένης από τον υποκινούμενο σκοπιανό «μακεδονισμό»). Εάν αυτό επιτευχθεί, η Γερμανία ως οικονομικός και πολιτικός ηγεμών της ΕΕ (κάτι που έχει προκαλέσει έντονη δυσφορία λόγω των μονοπωλιακών αποφάσεων της στην παρούσα πολιτική ευρωπαϊκή συγκυρία και τίθεται σε αμφισβήτηση από μερίδα κρατών - μελών), σε συνεργασία με την έτερη υπερσυστημική χερσαία δύναμη, τη Ρωσική Ομοσπονδία (κάτι που θα προκαλέσει αναπόφευκτα την αντίδραση των ΗΠΑ), επιθυμεί να προχωρήσει στην υλοποίηση ενός ιδιαίτερα φιλόδοξου ρωσο – ιρανο - γερμανικού ενεργειακού διαδρόμου τύπου South Stream μέσω Ελλάδος (ΕΕ), Σκοπίων (πιθανόν ΕΕ τότε), Σερβίας (πιθανόν ΕΕ τότε) και Κροατίας (ΕΕ) ή / και μέσω Μοράβα – Δουνάβεως.¹³ Άλλωστε, οι πρόσφατες σχέσεις συνεργασίας Ρωσίας – Τουρκίας μόνο τυχαίες δεν είναι, οι οποίες θα βοηθήσουν προς αυτήν την κατεύθυνση.

Η μέθοδος ανάλυσης που θα χρησιμοποιηθεί σε αυτή την εργασία, είναι η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση (ΣΓΑ), η οποία ορίζεται λεπτομερώς από τον καθηγητή Οικονομικής Γεωγραφίας και Γεωπολιτικής Θεωρίας του ΕΚΠΑ Ιωάννης Θ. Μάζης, η διεξοδική περιγραφή της οποίας θα γίνει στο Κεφάλαιο 2.

Κεφάλαιο 1: Επισκόπηση Βιβλιογραφίας

Η αναφορά στον όρο «γεωπολιτική» δημιουργεί την ανάγκη ορισμού της. Ο Καθηγητής Οικονομικής Γεωγραφίας και Γεωπολιτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ιωάννης Θ. Μάζης αναφέρει ότι «*Η Γεωπολιτική, σύμφωνα με τον Jacques Ancel (1938), αλλά και τον Yves Lacoste (2003), είναι «η ανάλυση των διαφορών τύπων ανταγωνισμών ισχύος στον χώρο, λαμβάνοντας υπόψη υλικά και συμβολικά διακυβεύματα». Ο ορισμός αυτός βρίσκεται στα όρια του καθορισμού της σύγχρονης ΣΓΑ, εφόσον ομιλεί γενικώς περί των*

¹² [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Όλη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

¹³ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Όλη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

ανταγωνισμών ισχύος στο χώρο και θέτει στο ίδιο επίπεδο τα «υλικά και συμβολικά διακυβεύματα», χωρίς να λαμβάνει συγκεκριμένη οπτική γωνία (εθνική) για τη θέαση τους και χωρίς να αφήνει να θεωρηθεί ότι λειτουργεί για να τα «εξυπηρετήσει», θεωρώ μάλιστα ότι αποτελεί τον πλέον «κομψό» ορισμό της Γεωπολιτικής.»¹⁴ Ο σπουδαίος θεωρητικός αναλυτής N. J. Spykman¹⁵ αναφέρει στη μελέτη του για την αξία της γεωπολιτικής τα ακόλουθα: «Το ότι ορισμένοι συγγραφείς διέστρεψαν τη σημασία του όρου «γεωπολιτική» δε δικαιολογεί την καταδίκη της μεθόδου και του υλικού της. Στην πραγματικότητα πρόκειται για την κατάλληλη ονομασία ενός τύπου ανάλυσης και ενός σώματος δεδομένων, απαραίτητων για τη διαδικασία που οδηγεί σε ευφυείς αποφάσεις επί ορισμένων πτυχών της εξωτερικής πολιτικής. Στο παρελθόν την αγνοήσαμε με αποτέλεσμα να κινδυνεύσουμε και στη συνέχεια η ασφάλεια μας απειλήθηκε τόσο σοβαρά ώστε το 1917 και το 1941 η μόνη λύση ήταν ο πόλεμος.»

Ο Halford Mackinder ήταν ο πρώτος θεωρητικός αναλυτής που, μελετώντας την παγκόσμια γεωγραφία με βάση τη Σιβηρία (και όχι την Ευρώπη όπως γινόταν μέχρι τότε), διέγινε την σπουδαιότητα της Ρωσίας στο παιχνίδι του παγκοσμίου ανταγωνισμού ισχύος. Ανέπτυξε λοιπόν μια γεωπολιτική ανάλυση στην οποία κατανέμει γεωγραφικά περιοχές σε σχέση με την προτεραιότητα τους για την επίτευξη της παγκόσμιας «ηγεμονίας». Στο άρθρο του με τον τίτλο «Ο γεωγραφικός άξονας της ιστορίας»¹⁶ που δημοσίευσε το 1904, ο Mackinder έκανε έναν καινοτόμο για την εποχή γεωγραφικό διαχωρισμό της υδρογείου, προχωρώντας στον καθορισμό ζωνών με βάση την σημασία τους στην παγκόσμια κυριαρχία. Σύμφωνα με αυτόν το διαχωρισμό, τρεις είναι οι βασικές περιοχές γεωπολιτικού ενδιαφέροντος, η ενδοχώρα (Heartland), ο δακτύλιος ανάσχεσης (Rimland) και οι περιφερειακές νησίδες (Periphery Islands) (Χάρτης 2 και Χάρτης 3). Στο επίκεντρο της ανάλυσης του Mackinder από πλευράς σπουδαιότητας βρίσκεται η περιοχή της ενδοχώρας (Heartland), η οποία θεωρείται ως ένα φυσικό γεωγραφικό οχυρό ανυπέρβλητο από οποιαδήποτε εξωτερική δύναμη. Υπ' αυτή την έννοια, η κυριαρχία στην ενδοχώρα, από

¹⁴ Ιωάννης Θ. Μάζης, «Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής», Εκδόσεις Παπαζήση, 2012, σελ.352

¹⁵ N. J. Spykman, «Η Γεωγραφία της Ειρήνης», Εκδόσεις Παπαζήση, 2004, σελ.49

¹⁶ [H.J.Mackinder, «The Geographical Pivot of History», επιστημονική εφημερίδα «The Geographical Journal», Απρίλιος 1904](#)

γεωστρατηγικής απόψεως, σήμαινε την κυριαρχία στην ξηρά και θα άνοιγε τον δρόμο και για την παγκόσμια κυριαρχία.

Ο μεταγενέστερος Nicolas Spykman¹⁷ ασκεί κριτική στη θεωρία του Mackinder αναφορικά με την υπερβολική σημασία που έχει προσδώσει στην ενδοχώρα και θεωρεί ότι η πραγματική κυριαρχία επιτυγχάνεται μέσω του ελέγχου της περιμέτρου της Ευρασίας (Rimland), η οποία αποτελείται από την Ευρώπη, την Μ. Ανατολή, το Αφγανιστάν, το Πακιστάν, την Ανατολική Σιβηρία, την Κίνα, και την Κορέα και υποστηρίζει ότι όποιος κυριαρχήσει σε αυτήν την περιοχή θα κυριαρχήσει στον κόσμο. Είναι σαφές, πως τόσο οι ιδέες του Mackinder, όσο και του Spykman, εξακολουθούν να επηρεάζουν την πραγματική πολιτική, όπως για παράδειγμα τον Zbigniew Brzezinski, Σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ (επί κυβερνήσεως Κάρτερ). Στο βιβλίο του «Η μεγάλη σκακιέρα»¹⁸, αναρωτιέται ποια πρέπει να είναι η στρατηγική των ΗΠΑ προκειμένου να διατηρήσουν την θέση τους ως παγκόσμια υπερδύναμη τα επόμενα χρόνια, προβαίνει (όπως και ο Mackinder) σε διαχωρισμό των κρατών της ευρασιατικής περιοχής σε «συνηθισμένα» και «κυρίαρχα» και ορμώμενος από τη φράση του Mackinder περί ελέγχου της «πλανητικής νήσου»¹⁹, διατύπωσε την άποψη πως η Ευρασία αποτελεί τη «σκακιέρα» στην οποία διαγωνίζονται οι υπερσυστημικοί δρώντες για την παγκόσμια κυριαρχία.

Από τότε που οι ήπειροι άρχισαν να αλληλοεπηρεάζονται πολιτικά, πριν από πεντακόσια χρόνια περίπου, η Ευρασία είναι το κέντρο της παγκόσμιας ισχύος.²⁰ Με διαφορετικού τρόπους, σε διαφορετικούς χρόνους, οι λαοί που κατοικούσαν στην Ευρασία – αν και κυρίως οι λαοί της δυτικοευρωπαϊκής περιφέρειας της – εισέδυσαν στις άλλες περιοχές του κόσμου και κυριάρχησαν σε αυτές, καθώς διάφορα ευρασιατικά κράτη έγιναν οι πρώτες δυνάμεις στον κόσμο και απολάμβαναν τα προνόμια αυτής της ειδικής θέσης τους. Στην τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα, συντελέστηκε μια τεκτονική μετατόπιση στις παγκόσμιες υποθέσεις. Για πρώτη φορά, μια μη ευρασιατική δύναμη αναδείχτηκε ως ο βασικός διαιτητής στον ευρασιατικό συσχετισμό δυνάμεων, αλλά επίσης ως η μεγαλύτερη

¹⁷ N. J. Spykman, «Η Γεωγραφία της Ειρήνης», Εκδόσεις Παπαζήση, 2004, σελ.92

¹⁸ Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.63

¹⁹ [H.J.Mackinder, «The Geographical Pivot of History», επιστημονική εφημερίδα «The Geographical Journal», Απρίλιος 1904](#)

²⁰ Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.17

παγκόσμια δύναμη.²¹ Η ήττα και η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης ήταν το τελευταίο βήμα στην ταχεία άνοδο μιας δύναμης του δυτικού ημισφαιρίου, των ΗΠΑ, ως της μόνης και στην πραγματικότητα της πρώτης πραγματικά παγκόσμιας δύναμης. Ωστόσο η Ευρασία διατηρεί τη γεωπολιτική σπουδαιότητά της.²² Διότι όχι μόνο βρίσκονται στη δυτική περιφέρεια της – στην Ευρώπη – πολλές παγκόσμιες πολιτικές και οικονομικές δυνάμεις, αλλά και η ανατολική της περιφέρεια, η Ασία, έγινε τελευταία ζωτικό κέντρο οικονομικής ανάπτυξης και ανερχόμενης πολιτικής επιρροής. Γι' αυτό το λόγο, το ζήτημα του τρόπου με τον οποίο οι ΗΠΑ - με τις παγκόσμιες δεσμεύσεις - θα ασχοληθούν με τους πολύπλοκους ευρασιατικούς συσχετισμούς δυνάμεων και ιδιαίτερα το αν θα εμποδίσουν να εμφανιστεί μια κυρίαρχη και ανταγωνιστική ευρασιατική δύναμη, εξακολουθεί να έχει κεντρική σημασία για την ικανότητα τους να ασκούν την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία. Έτσι, η Ευρασία είναι η «σκακιέρα» πάνω στην οποία συνεχίζει να παίζεται ο αγώνας για την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία και αυτός ο αγώνας συνεπάγεται τη γεωστρατηγική, δηλαδή τη στρατηγική διαχείριση των γεωπολιτικών συμφερόντων. Αξίζει να σημειώσουμε ότι σχετικά πρόσφατα, το 1940, δύο διεκδικητές της παγκόσμιας δύναμης, ο Αδόλφος Χίτλερ και ο Ιωσήφ Στάλιν, είχαν συμφωνήσει ρητά (στις μυστικές διαπραγματεύσεις του ιδίου έτους) ότι, οι ΗΠΑ θα έπρεπε να αποκλειστούν από την Ευρασία διότι η διείσδυση τους εκεί θα εμπόδιζε τις φιλοδοξίες τους για παγκόσμια κυριαρχία και κυρίως, ότι η Ευρασία είναι το κέντρο του κόσμου και εκείνος που την ελέγχει, κυριαρχεί στον κόσμο. Μισό αιώνα αργότερα, το ζήτημα επαναπροσδιορίστηκε: θα διαρκέσει στην Ευρασία η υπεροχή των ΗΠΑ και με ποιους στόχους θα μπορούσε να εξασφαλιστεί;²³ Δραστήριοι γεωπολιτικοί παίκτες είναι τα κράτη που έχουν την ικανότητα και την εθνική θέληση να ασκήσουν δύναμη ή επιρροή πέρα από τα σύνορά τους ώστε να μεταβάλλουν – σε βαθμό που θίγει τα συμφέροντα των ΗΠΑ – την υπάρχουσα γεωπολιτική κατάσταση πραγμάτων. Η Ουάσιγκτον πρέπει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στα ευρασιατικά κράτη που ενεργούν κατ' αυτόν τον τρόπο. Γεωπολιτικοί άξονες είναι τα κράτη των οποίων η σημασία δεν προέρχεται από τη δύναμη τους ή τα κίνητρά τους, αλλά από την ευαίσθητη θέση τους και από τις συνέπειες τις οποίες έχει η δυνητικά ευάλωτη κατάσταση τους στη συμπεριφορά των γεωπολιτικών παικτών. Στις τωρινές παγκόσμιες περιστάσεις, μπορούμε να εντοπίσουμε τουλάχιστον πέντε

²¹ Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.17

²² Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.65

²³ Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.64

βασικούς γεωστρατηγικούς παίκτες και πέντε γεωπολιτικούς άξονες (από τους οποίους δύο θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν επίσης εν μέρει παίκτες) στο νέο πολιτικό χάρτη της Ευρασίας. Η Γαλλία, η Γερμανία, η Ρωσία, η Κίνα η Ινδία είναι σημαντικοί και δραστήριοι παίκτες, ενώ η Μεγάλη Βρετανία, η Ιαπωνία και η Ινδονησία, παρότι είναι ομολογουμένως πολύ σημαντικές χώρες, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως γεωστρατηγικοί παίκτες. Η Ουκρανία, το Αζερμπαϊτζάν, η Νότια Κορέα, η Τουρκία και το Ιράν παίζουν το ρόλο κρίσιμα σημαντικών γεωπολιτικών αξόνων, αν και τόσο η Τουρκία όσο και το Ιράν είναι επίσης σε κάποιο βαθμό – εντός των πιο περιορισμένων ικανοτήτων τους – δραστήριες γεωστρατηγικά χώρες. Σε αυτό το σημείο, αρκεί να πούμε ότι στο δυτικό άκρο της Ευρασίας, οι βασικοί και δυναμικοί παίκτες γεωστρατηγικά είναι η Γαλλία και η Γερμανία.²⁴ Και οι δύο παρακινούνται από το όραμα της ενωμένης Ευρώπης, παρότι έχουν διαφορετική άποψη ως προς το βαθμό και τον τρόπο με τον οποίο η ενωμένη Ευρώπη θα έπρεπε να παραμείνει δεμένη με την Αμερική. Όμως και οι δύο θέλουν να διαμορφώσουν κάτι φιλόδοξα νέο στην Ευρώπη, μεταβάλλοντας έτσι το υπάρχον σύστημα. Ιδιαίτερα η Γαλλία έχει τη δική της γεωστρατηγική αντίληψη για την Ευρώπη, η οποία διαφέρει σε πολλά σημαντικά ζητήματα από αυτή της Ουάσιγκτον και κλίνει στην προώθηση τακτικών ελιγμών που στοχεύουν να στρέφουν τη Ρωσία εναντίον των ΗΠΑ και τη Γερμανία εναντίον της Μεγάλης Βρετανίας, παρότι στηρίζεται στη γαλλογερμανική συμμαχία για να αντισταθμίσει τη δική της σχετική αδυναμία.²⁵ Η Γερμανία συνειδητοποιεί όλο και περισσότερο την ειδική θέση της ως το σημαντικότερο κράτος της Ευρώπης, την οικονομική ατμομηχανή της περιοχής και τον αναδυόμενο ηγέτη της ΕΕ. Η Γερμανία νιώθει ότι έχει ειδική ευθύνη για την πρόσφατα χειραφετημένη Κεντρική Ευρώπη, κατά τρόπο που θυμίζει ασαφώς προγενέστερες αντιλήψεις για τη Μεσευρώπη υπό την ηγεσία της Γερμανίας.²⁶ Επιπρόσθετα, τόσο η Γαλλία όσο και η Γερμανία θεωρούν ότι είναι αρμόδιες να εκπροσωπούν τα ευρωπαϊκά συμφέροντα στις διαπραγματεύσεις με τη Ρωσία και μάλιστα, λόγω της γεωγραφικής θέσης της, η Γερμανία επιφυλάσσει για τον εαυτό της, τουλάχιστον θεωρητικά, τη μεγάλη επιλογή μιας ειδικής διμερούς διευθέτησης με τη Ρωσία. Η Ρωσία επίσης παραμένει σημαντικός γεωστρατηγικός παίκτης, παρά την αποδυνάμωση της μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ και την πιθανή παράταση των δυσκολιών της. Η παρουσία της

²⁴ Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.130

²⁵ Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.113

²⁶ Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.114

και μόνο έχει μεγάλη επίπτωση στα κράτη που ανεξαρτητοποιήθηκαν πρόσφατα στον ευρύ ευρασιατικό χώρο της ΕΣΣΔ. Τρέφει φιλόδοξους γεωπολιτικούς στόχους, τους οποίους διακηρύσσει ανοικτά όλο και περισσότερο. Έχοντας ανακτήσει τη δύναμη της, οι συνέπειες τόσο για τους δυτικούς όσο και για τους ανατολικούς της γείτονες θα είναι σημαντικές. Επιπλέον, η Ρωσία πρέπει ακόμα να κάνει τη θεμελιακή στρατηγική επιλογή της όσον αφορά τη σχέση της με τις ΗΠΑ: Είναι φίλη ή αντίπαλος; Σχετικά με αυτό, μπορεί να νιώθει ότι έχει πολλές επιλογές στη ευρασιατική ήπειρο. Πολλά εξαρτώνται από το πως θα εξελιχθεί η εσωτερική πολιτική της και ιδιαίτερα από το αν η Ρωσία θα γίνει ευρωπαϊκή δημοκρατία ή ξανά ευρασιατική αυτοκρατορία²⁷. Παρόμοια, η Κίνα είναι σημαντικός παίκτης, σημαντική περιφερειακή δύναμη και είναι πιθανό να τρέφει γενικότερες βλέψεις, με δεδομένη την ιστορία της ως μεγάλης δύναμης και την αντίληψη της για το κινεζικό κράτος, το οποίο θεωρεί κέντρο του κόσμου.²⁸ Οι επιλογές τις οποίες κάνει η Κίνα αρχίζουν ήδη να επηρεάζουν τη γεωπολιτική κατανομή ισχύος στην Ασία, ενώ η οικονομική ωστική της δύναμη θα της δώσει μεγαλύτερη φυσική δύναμη και αυξανόμενες φιλοδοξίες. Η άνοδος της «Μεγάλης Κίνας» δε θα αφήσει σε νάρκη το ζήτημα της Ταϊβάν και αυτό θα έχει αναπόφευκτες επιπτώσεις στη θέση της Αμερικής στην Άπω Ανατολή. Ο διαμελισμός της ΕΣΣΔ δημιούργησε επίσης στο δυτικό άκρο της Κίνας μια σειρά κρατών απέναντι στα οποία οι κινέζοι ηγέτες δεν μπορούν να παραμείνουν αδιάφοροι. Έτσι, από την πιο δραστήρια εμφάνιση της Κίνας στην παγκόσμια σκηνή θα επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό και η Ρωσία. Αντίθετα, η Ινδία βρίσκεται στη διαδικασία να καθιερωθεί ως περιφερειακή δύναμη²⁹ και βλέπει τον εαυτό της ως δυνητικά σημαντικό παγκόσμιο παίκτη. Η Τουρκία και το Ιράν³⁰ αρχίζουν να ασκούν σε κάποιο βαθμό επιρροή στην περιοχή της Κασπίας - Κεντρικής Ασίας, εκμεταλλευόμενες τη συρρίκνωση της δύναμης της Ρωσίας μετά την κατάρρευση της ως ΕΣΣΔ. Γι' αυτό το λόγο θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν γεωστρατηγικοί παίκτες. Ωστόσο, και τα δύο κράτη αντιμετωπίζουν σοβαρά εσωτερικά προβλήματα και η ικανότητά τους να επιφέρουν σημαντικές μετατοπίσεις στην κατανομή της ισχύος στην περιοχή είναι περιορισμένη. Είναι επίσης αντίπαλες μεταξύ τους και έτσι τείνουν να αντιπαλεύουν η μία την επιρροή της άλλης. Για παράδειγμα, στο Αζερμπαϊτζάν, όπου η Τουρκία κέρδισε ένα

²⁷ Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.156

²⁸ Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.271

²⁹ Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.87

³⁰ Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.89

ρόλο με επιρροή, η στάση του Ιράν (η οποία προκύπτει από την ανησυχία του για πιθανές εθνικές αναταραχές των Αζέρων μέσα στο ίδιο το Ιράν) υπήρξε πολύ χρήσιμη για τους Ρώσους. Ωστόσο, τόσο η Τουρκία όσο και το Ιράν είναι πρωταρχικά σημαντικοί γεωπολιτικοί άξονες. Η μετατροπή της - μέχρι πρότινος - «κοσμικής» Τουρκίας σε ισλαμιστική, δημιουργεί μια σειρά προβλημάτων στην ευρύτερη περιοχή. Μια αποσταθεροποιημένη Τουρκία θα εξαπέλυε πιθανώς περισσότερη βία στα νότια Βαλκάνια, ενώ θα διευκόλυνε την επανεπιβολή του ρωσικού ελέγχου στα κράτη του Καυκάσου που ανεξαρτητοποιήθηκαν. Το Ιράν, παρά την αντιφατική στάση του απέναντι στο Αζερμπαϊτζάν, παρέχει παρόμοια σταθερότητα στη νέα πολιτική ποικιλία της κεντρικής Ασίας. Κυριαρχεί στις ανατολικές ακτές του Περσικού Κόλπου, ενώ η ανεξαρτησία του, παρά την τωρινή ιρανική εχθρότητα προς τις ΗΠΑ, δρα ως φραγμός σε οποιαδήποτε μακροπρόθεσμη ρωσική απειλή εναντίον των αμερικανικών συμφερόντων στην περιοχή του Αραβικού (Περσικού) Κόλπου. Βέβαια, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, ο παραπάνω κατάλογος των γεωστρατηγικών παικτών και των γεωπολιτικών αξόνων δεν είναι ούτε μόνιμος ούτε παγιωμένος. Κατά διαστήματα, μπορεί να πρέπει να προστεθούν ή να αφαιρεθούν κάποια κράτη. Ωστόσο, αλλαγές στη θέση του καθενός εξ' αυτών θα αντιπροσώπευε σημαντικά γεγονότα και θα συνεπαγόταν κάποιες μεταβολές στην κατανομή ισχύος, αλλά είναι αμφίβολο αν οι καταλυτικές συνέπειες θα ήταν μεγάλης εμβελείας.³¹

Η αντιπαράθεση μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ για την ονομασία του γειτονικού κράτους δεν αποτελεί μια απλή διακρατική διαμάχη σε επίπεδο συμβολισμών, αλλά εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο γεωστρατηγικών και γεωπολιτικών αντιθέσεων μεταξύ Ελλήνων και Σλάβων με μακροχρόνιο ιστορικό υπόβαθρο. Η αναγνώριση της «μακεδονικής» εθνοτικής ταυτότητας ως συνέπεια μιας σύνθετης ονομασίας με γεωγραφικό προσδιορισμό αναιρεί 120 χρόνια ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, από την περίοδο του διεθνικού ανταγωνισμού Ελλήνων και Σλάβων στο χώρο της Μακεδονίας κατά τον ύστερο 19^ο αιώνα μέχρι και σήμερα. Από γεωπολιτικής απόψεως και βάσει μιας μακροϊστορικής οπτικής το «Μακεδονικό Ζήτημα» αποτελεί τμήμα της απόπειρας των Σλαβικών πληθυσμών της Βαλκανικής Χερσονήσου να αποκτήσουν διέξοδο στις θερμές

³¹ Η μόνη ίσως εξαίρεση θα ήταν η περίπτωση της Ταϊβάν, αν τη βλέπει κανείς ξεχωριστά από την Κίνα. Ακόμα και τότε, το ζήτημα θα πρόκυπτε μόνο αν η Κίνα χρησιμοποιούσε σημαντικές δυνάμεις για να κατακτήσει το νησί, αψηφώντας -και επομένως απειλώντας- γενικότερα την πολιτική αξιοπιστία των ΗΠΑ στην Άπω Ανατολή. Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998, σελ.91

θάλασσες του Αιγαίου Πελάγους και να θραύσουν τον αποκλεισμό της Rimland (ο ανασχετικός δακτύλιος δια του οποίου οι Δυτικές θαλάσσιες δυνάμεις περιορίζουν την ηπειρωτική Ρωσία).³² Οι Έλληνες είναι μη Σλαβικοί πληθυσμοί προσανατολισμένοι προς τη Δύση, οι οποίοι έχουν ανασχετική λειτουργία έναντι των εξαρτωμένων πολιτισμικώς από τη Ρωσία, Σλάβων.

Το «Μακεδονικό Ζήτημα» διαμορφώθηκε τον ύστερο 19^ο αιώνα ως συνέπεια του πανσλαβιστικού ιδεολογήματος με την ενεργή υποστήριξη της Ρωσίας / ΕΣΣΔ, με σκοπό τη διαμόρφωση προσβάσεως κυριαρχικού ελέγχου στο χώρο του Αιγαίου Πελάγους και δη στο λιμένα της Θεσσαλονίκης, είτε μέσω της Βουλγαρίας είτε μέσω της Σερβίας / Γιουγκοσλαβίας. Μάλιστα σε υπόμνημα του στις 26-12-1944 προς τις διπλωματικές υπηρεσίες ο ΥΠΕΞ των ΗΠΑ Edward Stettinius προσδιόρισε την γεωστρατηγική λειτουργία της χρήσης του όρου Μακεδονία από τα σλαβικά κράτη αναφέροντας ότι: «Η παρούσα κυβέρνηση θεωρεί τις αναφορές για «μακεδονικό έθνος, πατρίδα ή εθνική συνείδηση» αδικαιολόγητες δημαγωγικές διατυπώσεις, οι οποίες δεν αντιπροσωπεύουν οποιαδήποτε εθνοτική ή πολιτική πραγματικότητα και θεωρεί την αναβίωση αυτών των αναφορών ως δυνητικό μανδύα για τη διατύπωση επιθετικών προθέσεων σε βάρος της Ελλάδας».³³ Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου (1945-1991) η Ελλάδα δε μπορούσε να ασκήσει αποτελεσματική πίεση στην Γιουγκοσλαβία και να αναιρέσει την ονομασία Μακεδονία λόγω της προσπάθειας απόσπασης της τελευταίας από το ανατολικό μπλοκ, η οποία αποτελούσε θεμελιώδη προτεραιότητα της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, αλλά και της Ελλάδας, αφού ο μεγαλύτερος εφιάλτης της ήταν μια ενδεχόμενη αμυντική και διπλωματική συμμαχία των δύο σλαβικών κρατών στα βόρεια σύνορα της, της αναθεωρητικής Βουλγαρίας και της Γιουγκοσλαβίας. Η Ελλάδα απέτρεπε αυτή την αρνητική εξέλιξη με το μερικό προσεταιρισμό της Γιουγκοσλαβίας, καθώς η Βουλγαρία αποτελούσε τον πιο πιστό σύμμαχο της Ρωσίας / ΕΣΣΔ. Οι δύο σλαβικές χώρες έβλεπαν υπό διαφορετικό πρίσμα τη χρήση του όρου Μακεδονία. Η Γιουγκοσλαβία πρόβαλε με αυξανόμενη ένταση από το 1960 τη θέση για «μακεδονική» ταυτότητα και μειονότητα στην Ελλάδα διότι επεδίωκε την

³² Δρ. Ιωάννης Ε. Κωτούλας, «Γιατί η Ελλάδα δεν πρέπει να υποχωρήσει στο «Μακεδονικό»: Τα ακλόνητα γεωπολιτικά και ιστορικά επιχειρήματα», περιοδικό «Foreign Affairs: The Hellenic Edition», Απρίλιος – Μάιος 2018, σελ.73

³³ Δρ. Ιωάννης Ε. Κωτούλας, «Γιατί η Ελλάδα δεν πρέπει να υποχωρήσει στο «Μακεδονικό»: Τα ακλόνητα γεωπολιτικά και ιστορικά επιχειρήματα», περιοδικό «Foreign Affairs: The Hellenic Edition», Απρίλιος – Μάιος 2018, σελ.74

παράταση της μακεδονικής εθνοτικής ταυτότητας για το σλαβόφωνο πληθυσμό της ΠΓΔΜ, με σκοπό την απόσπαση αυτού από την επιρροή της Βουλγαρίας³⁴, ενώ παράλληλα προέβαινε σε προβολή ισχύος προς το Αιγαίο Πέλαγος με την απόπειρα χρήσης των σλαβόφωνων της Ελλάδας ως στρατηγική μειονότητα. Η Βουλγαρία διαχρονικώς προσοικειωνόταν τη «μακεδονική» ταυτότητα των σλαβόφωνων όχι ως διακριτή εθνοτική ομάδα, αλλά ως νοητή υποδιαίρεση του βουλγαρικού πληθυσμού. Στο προπαγανδιστικό αυτό εθνικιστικό σχήμα της Βουλγαρίας, «Μακεδόνες» ήταν οι Βούλγαροι, οι οποίοι κατοικούσαν στη Μακεδονία, η οποία αντιστοιχούσε στη σημερινή ΠΓΔΜ και την περιφέρεια της (Ελλάδα).

Μετά τη διάσπαση της Γιουγκοσλαβίας και την ίδρυση της ΠΓΔΜ, τη σκυτάλη του προσεταιρισμού του νέου κρατιδίου παίρνουν οι ΗΠΑ, οι οποίες αφενός διαβλέπουν μια χρυσή ευκαιρία εδραίωσης τους στην περιοχή των Βαλκανίων και αφετέρου την αποδυνάμωση της επιρροής της Ρωσίας. Παρέχουν κάθε δυνατή υποστήριξη στην ΠΓΔΜ σε κάθε δραστηριότητάς της, άρα και στο ζήτημα του «ονοματολογικού». Στην πορεία όμως - και αφού εγκαθιστούν τη στρατιωτική βάση «Camp Bondsteel» στα σύνορα ΠΓΔΜ και Κοσόβου - η υποστήριξη τους στην ΠΓΔΜ για το «ονοματολογικό» αρχίζει να ατονεί.³⁵ Το τελευταίο διάστημα η ασκούμενη πίεση στην Ελλάδα για τη λύση του «ονοματολογικού» ζητήματος προήλθε από την ΕΕ – βλέπε Γερμανία³⁶ – λόγω των συμφερόντων της τελευταίας για τον έλεγχο του διαμετακομιστικού άξονα Αξιού – Βαρδάρη – Μοράβα – Δούναβη³⁷, η οποία και τελικά οδήγησε στη «Συμφωνία των Πρεσπών».

Οι αντιδράσεις για τη συμφωνία ήταν ανάμεικτες στην Βαλκανική. Η Βουλγαρία δηλώνει συχνά – πυκνά την αντίθεση της, λόγω κυρίως των αναφορών σε «μακεδονική»

³⁴ Δρ. Ιωάννης Ε. Κωτούλας, «Γιατί η Ελλάδα δεν πρέπει να υποχωρήσει στο «Μακεδονικό»: Τα ακλόνητα γεωπολιτικά και ιστορικά επιχειρήματα», περιοδικό «Foreign Affairs: The Hellenic Edition», Απρίλιος – Μάιος 2018, σελ.75

³⁵ [Η μεγαλύτερη Παγκοσμίως Αμερικανική Βάση Βρίσκεται στα Σύνορα των Σκοπίων", ιστοσελίδα "cognoscoteam", 23-01-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 29-9-20](#)

³⁶ [Μαρίνα Χατζηκώστα, "Αφόρητες οι Ευρωπαϊκές Πιέσεις για Λύση στο Σκοπιανό", ιστοσελίδα "Σημερινή", 26-2-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 29-9-20](#)

³⁷ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Όλη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

γλώσσα και «μακεδονικό» έθνος.³⁸ Η Αλβανία, διαμέσου του πρωθυπουργού της³⁹, χαιρετίζει τη Συμφωνία, έχοντας φυσικά κατά νου ότι ο χρόνος λειτουργεί υπέρ της αναφορικά με τη δημογραφική έκρηξη των Αλβανών⁴⁰ της ΠΓΔΜ, η οποία νομοτελειακά θα οδηγήσει σε εσωτερική ανακατανομή ισχύος υπέρ του αλβανικού στοιχείου. Η Τουρκία υποδέχθηκε με διθυραμβικά σχόλια τη Συμφωνία⁴¹, γεγονός που δικαιολογείται από την επιρροή που ασκεί στην ΠΓΔΜ μέσω του αλβανόφωνου μουσουλμανικού στοιχείου.⁴²

Αναφορικά με τον ανταγωνισμό ισχύος μεταξύ των δύο υπερσυστημικών δρώντων στην περιοχή, των ΗΠΑ και της Ρωσίας, μπορούμε να πούμε ότι η στάση και των δύο ήταν η αναμενόμενη. Πιο συγκεκριμένα, οι ΗΠΑ, διαμέσου αξιωματούχου τους⁴³, χαρακτηρίζουν τη συμφωνία των Πρεσπών ως πυλώνα σταθερότητας για τα Βαλκάνια, εκφράζοντας την πολύ ισχυρή στήριξη των ΗΠΑ στην επίλυση της διαφωνίας της Ελλάδας με τα Σκόπια για το ονοματολογικό. Άλλωστε, όπως έχω ήδη αναφέρει, ήθελαν τη λύση του ονοματολογικού ζητήματος, χωρίς όμως να έχουν πλέον ιδιαίτερη προτίμηση στο όνομα αυτό καθ' αυτό. Ακριβώς όμως επειδή η συμφωνία ικανοποιεί σε μεγάλο βαθμό τα γερμανικά συμφέροντα στην περιοχή, ενδέχεται να υπάρξουν προβλήματα στο μέλλον αναφορικά με την προβολή ισχύος τους εκεί, μετά και την ενδεχόμενη παγίωση της γερμανικής επιρροής. Η Ρωσία από την άλλη⁴⁴, εξέφρασε την έντονη αντίθεσή της στη συμφωνία των Πρεσπών, κάνοντας λόγο για επιβαλλόμενη διαδικασία της αλλαγής της ονομασίας της χώρας των Σκοπίων από ξένους παράγοντες, ενώ το υπουργείο Εξωτερικών της εξέδωσε ανακοίνωσή, στην οποία επικρίνει την Ελλάδα και την ΠΓΔΜ για τη συμφωνία, κατηγορώντας και τις δύο χώρες ότι αγνοούν τη βούληση του λαού της ΠΓΔΜ

³⁸ ["Πρόεδρος Βουλγαρίας: Ο,τι χειρότερο για τα Βαλκάνια η Συμφωνία των Πρεσπών", εφημερίδα "Το Βήμα", 24-12-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 29-9-20](#)

³⁹ ["Ράμα: Ιστορικά Σωστό Βήμα η Συμφωνία των Πρεσπών", ιστοσελίδα "DW", 31-1-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 29-9-20](#)

⁴⁰ [Επικαιρότητα, «Απογραφή πληθυσμού στα Σκόπια», ιστοσελίδα «Capital.gr», 30-9-11, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 25-6-20](#)

⁴¹ ["Πανηγυρίζει η Τουρκία για την Κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών", εφημερίδα "Το Βήμα", 26-1-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 29-9-20](#)

⁴² [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Η εθνική αυταπάτη των Πρεσπών», ιστοσελίδα «Η Σημερινή της Κυριακής», 9-2-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20](#)

⁴³ [Αλίκη Κοτζιά, "Χαμόγελα στις ΗΠΑ, Μύδροι από τη Ρωσία για τη Συμφωνία των Πρεσπών", εφημερίδα "Ελεύθερος Τύπος", 15-1-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 19-10-20](#)

⁴⁴ [Αλίκη Κοτζιά, "Χαμόγελα στις ΗΠΑ, Μύδροι από τη Ρωσία για τη Συμφωνία των Πρεσπών", εφημερίδα "Ελεύθερος Τύπος", 15-1-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 19-10-20](#)

για την επίλυση του ονοματολογικού. Η στάση της Ρωσίας είναι πάγια, αφού έχει επενδύσει στη λύση του ονοματολογικού ζητήματος με το όνομα «Δημοκρατία της Μακεδονίας», προσβλέποντας σε μελλοντικές διεκδικήσεις από μέρους των σλαβικών χωρών εις βάρος της Ελλάδας, δημιουργώντας παράλληλα ρωγμή στο Νατοϊκό μέτωπο της περιοχής.

Η παρούσα μελέτη ασχολείται με την ανακατανομή ισχύος που προκύπτει στα Βαλκάνια με αφορμή την επίλυση του «ονοματολογικού» ζητήματος της ΠΓΔΜ και τη σημασία που έχει για το μέλλον της χώρας μας. Οι μεταβολές που συντελούνται στο πολιτικό και οικονομικό σκηνικό της περιοχής, κυρίως μέσω των διαφόρων συνεργασιών συμβάλλουν στην ανάγκη αποτύπωσης της κατάστασης γεωπολιτικά. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα μελέτη καταλήγει στη δημιουργία γεωπολιτικού υποδείγματος ανακατανομής της ισχύος, απορρέοντος από την ανάλυση του γεωπολιτικού παράγοντα της ονομασίας της ΠΓΔΜ στο γεωπολιτικό σύμπλοκο των Βαλκανίων. Είναι σαφές πως το «ονοματολογικό» ζήτημα των Σκοπίων είναι εκ φύσεως δύσκολα διαχειρίσιμο (δυσκολία στον καθορισμό της ανακατανομής ισχύος μεταξύ των υπερσυστημικών δρώντων) και άρα πολύπλοκο (πολλοί εμπλεκόμενοι δρώντες με διαφορετικά συμφέροντα), αλλά έτσι συμβαίνει με την πλειονότητα των ζητημάτων γεωπολιτικής καθώς, όπως αναφέρουν ο καθηγητής ΕΚΠΑ Ιωάννης Θ. Μάζης⁴⁵ και η υποψήφια διδάκτωρ ΕΚΠΑ κ. Δωματιώτη⁴⁶, υπάρχουν διάφορες πτυχές και απαιτούνται γνώσεις για την ανάλυση τους από διάφορα επιστημονικά πεδία. Ωστόσο, *«έχοντας ως στόχο τη δημιουργία γεωπολιτικού υποδείγματος, η παρούσα εργασία επιδιώκει αφενός την ανάδειξη του τρόπου ανάλυσης του υπό μελέτη ζητήματος ανακατανομής της ισχύος (μεθοδολογικά), αλλά και αφετέρου των επιπτώσεων από την εν λόγω ανακατανομή στην υπό μελέτη περιοχή (πραγματολογικά)»*.

Κεφάλαιο 2: Μεθοδολογικό Πλαίσιο

Οι συνεχείς κοινωνικό - πολιτικές μεταβολές όπως, η μείωση των διαθέσιμων αποθεμάτων, η σύγκρουση συμφερόντων σχετικώς με την πρόσβαση και την διαχείριση των ενεργειακών αποθεμάτων, η αύξηση του εμπορίου και η συνεπακόλουθη ανάγκη μείωσης κόστους και χρόνου διαμετακόμισης των προϊόντων, η σύναψη συμφωνιών και η δυσχερής

⁴⁵ Ιωάννης Θ. Μάζης, «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής», Εκδόσεις Παπαζήση, 2012,σελ.368

⁴⁶ [Δωματιώτη, Μ. Ξανθίπη. “Εισαγωγή Στη Θεωρία: η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση”, ημ/νία τελ. πρόσβασης 15-5-20](#)

κατάσταση ασφαλείας σε διάφορες κομβικές περιοχές, όπως για παράδειγμα στην Μέση Ανατολή (έξαρση της προκλητικότητας της Τουρκίας, έξαρση του θρησκευτικού εξτρεισμού και δράση τρομοκρατικών στοιχείων και ομάδων, όπως το IS / ISIS, οι Αδερφοί Μουσουλμάνοι⁴⁷ κ.α.), σταδιακά προκαλούν ανακατανομή, τόσο στον πρωτογενή φυσικό όσο και στον δευτερογενή οικονομικό γεωγραφικό χώρο. Συγκεκριμένα, τα ενεργειακά αποθέματα μειώνονται λόγω της αυξημένης ζήτησης⁴⁸ και προωθούνται οικονομικές συμφωνίες και συνεργασίες στο εμπόριο, τόσο σε επίπεδο ανταλλαγής προϊόντων, όσο και σε διαμετακομιστικό επίπεδο, με σκοπό οι υπερσυστημικοί δρώντες να αυξήσουν την εξαγωγική τους ικανότητα, μειώνοντας παράλληλα το κόστος προς μεγιστοποίηση του κέρδους σε πρώτη φάση, αλλά κυρίως την επίτευξη μακροπρόθεσμα μιας νέας ισορροπίας ισχύος, η οποία να εδραιώνει τα συμφέροντα τους κατά τον καλύτερο δυνατό για αυτούς τρόπο. Το παρόν πόνημα θα καταδείξει το ονοματολογικό ζήτημα της ΠΓΔΜ ως ρυθμιστικό παράγοντα ανακατανομής της διεθνούς ισχύος στην περιοχή των Βαλκανίων. Ειδικότερα, τα ερευνητικά ερωτήματα που θα επιχειρήσει να απαντήσει η παρούσα έρευνα είναι τα ακόλουθα:

α. Ποιά η πρόθεση / ικανότητα των υπερσυστημικών δρώντων (ΗΠΑ, Ρωσία, Γερμανία, Τουρκία και Κίνα) να ελέγξουν πολιτικο – οικονομικο - στρατιωτικά τον άξονα του υπό εξέταση σύμπλοκου, προκειμένου να ανασχέσουν την επικράτηση ενός εκάστου ή ομάδας αυτών, επιφέροντας ανακατανομή ισχύος τόσο εντός των υπό εξέταση σύμπλοκων, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο;

β. Ποιός ο τρόπος της ανακατανομής ισχύος στα υπό εξέταση γεωπολιτικά υποσυστήματα με βάση τα νέα γεωπολιτικά δεδομένα (τάσεις πολυπλοκότητας του διεθνούς συστήματος), τον ανταγωνισμό των υπερσυστημικών δρώντων και το γεωπολιτικό υπόδειγμα το οποίο θα κατασκευαστεί;

γ. Ποιός ο τρόπος με τον οποίο θα λειτουργήσει η ονομασία του κράτους των Σκοπίων ως μοχλός προβολής του προαναφερόμενου ανταγωνισμού ισχύος μεταξύ των υπερσυστημικών δρώντων;

⁴⁷ Πέτρος Ούτσης, "Ο Ερντογάν δίνει στη Μουσουλμανική Αδελφότητα του Σύμβολο που χρειάζεται, την Αγία Σοφία", ιστοσελίδα "Viadiplomacy", 12-7-20, ημ/νία τελ.Πρόσβασης 23-9-20

⁴⁸ Η Ισχυρή Ζήτηση Μειώνει τα Παγκόσμια Αποθέματα Πετρελαίου, Προειδοποιεί ο IEA", ιστοσελίδα "Liberal", 13-9-17, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 23-9-20

2.1 Περιγραφή της Εφαρμοσθείσας Μεθοδολογίας

Η μεθοδολογία την οποία θα ακολουθήσω είναι αυτή της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης (ΣΓΑ), όπως έχει ορισθεί από τον καθηγητή κ. Ιωάννη Θ. Μάζη.⁴⁹ Η ΣΓΑ ανήκει επιστημολογικά στην οικονομική γεωγραφία και βάσει αυτής εξετάζεται σε βάθος το θέμα σε τρεις κλίμακες συστημάτων (Σύστημα / Σύμπλοκο, Υποσύστημα, Υπερσύστημα). Η ΣΓΑ αποτελεί μια μεθοδολογία που απορρίπτει την υποκειμενική, ασαφή και βερμπαλιστική παρουσίαση του ζητήματος και όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο καθηγητής κ. Μάζης «η σύγχρονη γεωπολιτική ανάλυση αποτελεί μεθοδολογία συστημικής μορφής» και άρα μπορούν να διεξαχθούν αξιόπιστα συμπεράσματα και προβλέψεις, τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιούνται για την ερμηνεία γεωπολιτικών αποφάσεων και καταστάσεων. Τα βήματα που ακολουθεί ο ερευνητής στη ΣΓΑ, όπως αυτά αναφέρονται δίνονται από τον τίτλο είναι τα εξής:⁵⁰

- α. Αναγνώριση στον τίτλο του γεωπολιτικού παράγοντα (ΓΠ) και κατανομή, βάση αυτού, του γεωπολιτικού συμπλόκου σε υποσυστήματα.
- β. Προσδιορισμός των γεωπολιτικών πυλώνων ισχύος (άμυνα / ασφάλεια, πολιτική, οικονομία, πολιτισμός / πληροφορία) εντός των οποίων θα αναλυθεί η δράση και λειτουργία του ΓΠ.
- γ. Επιλογή αντίστοιχων δεικτών, με βάση τους πυλώνες που επελέγησαν προς ανάλυση
- δ. Αξιολόγηση σπουδαιότητας των επενδύσεων που αφορούν τον γεωπολιτικό δείκτη και παρουσίαση των σχετικών στοιχείων.
- ε. Αφού γίνει η επεξεργασία των στοιχείων με βάση το βήμα (δ), ακολουθεί η σύνθεση του λεγόμενου γεωπολιτικού υποδείγματος τάσεων ανακατανομής ισχύος.

Συνοψίζοντας τα ανωτέρω, επισημαίνεται πως, η βάση της ΣΓΑ είναι ο καθορισμός επί χάρτου του προς μελέτη γεωγραφικού Συμπλόκου, ο προσδιορισμός του ΓΠ μέσω του οποίου συντελείται η ανακατανομή της ισχύος στο εσωτερικό του ανωτέρω γεωγραφικού /

⁴⁹ Ιωάννης Θ. Μάζης, «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής», Εκδόσεις Παπαζήση, 2012,σελ.368

⁵⁰ Ιωάννης Θ. Μάζης, «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής», Εκδόσεις Παπαζήση, 2012,σελ.370

γεωπολιτικού Συμπλόκου και η συγκεκριμένη οπτική γωνία συμφερόντων. Προκειμένου να γίνει αντιληπτός ο διαχωρισμός μεταξύ γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής, επισημαίνεται πως «Η Γεωπολιτική αποτελεί την πηγή παραγωγής και ανατροφοδοτούμενου θεωρητικού στοχασμού που ερμηνεύει και προβλέπει τους μηχανισμούς αποκτήσεως ή πολλαπλασιασμού ισχύος και επιρροής των οντοτήτων ασκήσεως πάσης φύσεως εξουσίας στο διεθνές περιβάλλον τους. Δεν τους επιδιώκει!», ενώ «η Γεωστρατηγική αναλαμβάνει να περιγράψει τους πρακτικούς τρόπους με τους οποίους θα συμβούν όλα τα ανωτέρω.» Το στάδιο της γεωπολιτικής καταγραφής και ανάλυσης αφορά κάτι διαφορετικό, ως προς το περιεχόμενο, από το στάδιο της γεωστρατηγικής, στο οποίο γίνεται αξιοποίηση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από το στάδιο της γεωπολιτικής ανάλυσης. Το γεγονός πως η «ΣΓΑ δεν προτείνει μέτρα δράσης και δεν προτείνει μάλιστα το οτιδήποτε έχει πολωμένη οπτική γωνιά ...» προσπαθώντας να παρουσιάζει την πραγματικότητα όσο πιο αντικειμενικά γίνεται, είναι ο λόγος που επιλέχθηκε ως μεθοδολογικό εργαλείο στην παρούσα μελέτη. Επιπλέον, σύμφωνα με την κ. Δωματιώτη⁵¹, «η εγκυρότητα του γεωπολιτικού υποδείγματος εξαρτάται από την επιλογή των αριθμητικών στοιχείων και την χρήση έγκυρων πηγών». Οι ανοικτές πηγές που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα έρευνα είναι οι επίσημες ιστοσελίδες διεθνών οργανισμών ή επίσημων κρατικών δεδομένων προσδίδοντας αξιοπιστία στην έρευνα και στη συνέχεια ο υποφαινόμενος θα προβεί σε σύγκριση με βάση στατιστικά στοιχεία.

2.2 Ανάλυση του Θέματος με Βάση την Ορολογία της ΣΓΑ

Όπως αναφέρει ο κ. Μάζης, «Ο τίτλος ενός θέματος μιας μελέτης γεωπολιτικής ανάλυσης πρέπει να ορίζει τα δεδομένα και τα ζητούμενα του προβλήματος μας».⁵² Ως εκ τούτου, ο προσδιορισμός του γεωγραφικού συμπλόκου είναι απαραίτητος, όπως επίσης και του ΓΠ, ο οποίος επηρεάζει την κατανομή ισχύος εντός ή περιφερειακά του Γεωγραφικού Συμπλόκου. Από τον τίτλο του θέματος φαίνεται πως το υπό ανάλυση γεωγραφικό σύμπλοκο περιλαμβάνει την περιοχή των Βαλκανίων. Ο γεωπολιτικός παράγοντας είναι η

⁵¹ Δωματιώτη, Μ. Ξανθίπη. «Εισαγωγή Στη Θεωρία: η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση», ημ/νία τελ. πρόσβασης 15-5-20

⁵² Ιωάννης Θ. Μάζης, «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής», Εκδόσεις Παπαζήση, 2012,σελ.368

ονομασία των Σκοπίων, οι δε πόλοι επιρροής είναι οι ΗΠΑ – ΕΕ (Γερμανία), Ρωσία / ΕΣΣΔ, Κίνα και Τουρκία (υπερσυστημικοί δρώντες).⁵³

Τα γεωπολιτικά υποσυστήματα στην παρούσα ερέυνα είναι τα εξής τρία (3):

- α. Υποσύστημα 1: ΠΓΔΜ – Ελλάδα (Χάρτης 4)
- β. Υποσύστημα 2: ΠΓΔΜ – Αλβανία (Χάρτης 5)
- γ. Υποσύστημα 3: ΠΓΔΜ - Βουλγαρία (Χάρτης 6)

Εφόσον έχουν προσδιοριστεί τα ανωτέρω, θα πρέπει στη συνέχεια να εξεταστεί η δράση του γεωπολιτικού παράγοντα της παρούσας μελέτης. Σύμφωνα με τον κ. Μάζη: *«η επιλογή των πυλώνων / κατηγοριών, ή αλλιώς των συνιστωσών ισχύος, χρήζει ιδιαίτερης σημασίας, καθώς είναι αυτοί που συνθέτουν και καθορίζουν την τελική ισορροπία ισχύος και την κατανομή της στο ενδοσυστημικό πλαίσιο του γεωγραφικού / γεωπολιτικού χώρου»*. Οι επιλεγέντες γεωπολιτικοί πυλώνες ισχύος, εντός των οποίων επιχειρείται η ανάλυση της δράσης του γεωπολιτικού παράγοντα, είναι αυτοί του Πολιτισμού / Πληροφορίας και της Πολιτικής. Οι συγκεκριμένοι πυλώνες επιλέχθηκαν διότι, τα μεγέθη μπορούν να ποσοτικοποιηθούν, είτε ποιοτικά είτε αριθμητικά και είναι δυνατόν να εξευρεθούν από διεθνείς ανοικτές πηγές. Σε δεύτερο επίπεδο (γεωστρατηγική σύνθεση)⁵⁴ δυνάμεθα να αξιοποιήσουμε τα αποτελέσματα του γεωπολιτικού υποδείγματος. Τέλος, για κάθε πυλώνα επιλέγονται κάποιοι γεωπολιτικοί δείκτες, οι οποίοι *«ορίζουν την τιμή του μετρούμενου ενδοσυστημικού μεγέθους κατά τη συγκεκριμένη ανάλυση»*. Οι επιλεγέντες γεωπολιτικοί δείκτες είναι αντίστοιχα:

- α. Ο αριθμός πολιτιστικών συμβόλων, τα οποία χρησιμοποιούν τα Σκόπια στην κρατική δομή και στη διοίκηση (πυλώνας Πολιτισμού / Πληροφορίας).
- β. Τα δαπανηθέντα ποσά για την προώθηση του μακεδονισμού σε πολιτιστικά, εκπαιδευτικά και επιστημονικά ιδρύματα (πυλώνας Πολιτισμού / Πληροφορίας).
- γ. Αριθμός πολιτικών κειμένων (αποφάσεων, νόμων κτλ.) που στηρίζουν τον μακεδονισμό (πυλώνας Πολιτικής).

⁵³ Ιωάννης Θ. Μάζης, «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής», Εκδόσεις Παπαζήση, 2012,σελ.369

⁵⁴ Ιωάννης Θ. Μάζης, «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής», Εκδόσεις Παπαζήση, 2012,σελ.371

Η άντληση των στοιχείων θα γίνει τόσο από τις προαναφερθείσες ανοικτές πηγές, όσο και από σχετική βιβλιογραφία που επισυνάπτεται στο τέλος της παρούσας εργασίας. Η περίοδος που εξετάζω τους γεωπολιτικούς δείκτες είναι από το 1995 (Ενδιάμεση Συμφωνία) μέχρι το 2019.

2.3 Περιγραφή της Έρευνας

Με δεδομένες τις συνεχείς αλλαγές και συμφωνίες στον πολιτικό - οικονομικό τομέα στην περιοχή των Βαλκανίων καθώς και της αυξημένης σημασίας της περιοχής - όπως αναλύθηκε στο κεφάλαιο της Επισκόπησης Βιβλιογραφίας- λόγω γεωγραφικής τοποθεσίας και κατ' επέκταση σημαντικής διαμετακομιστικής αξίας, η εργασία επικεντρώνεται μεθοδολογικώς στη μελέτη των γεωπολιτικών πυλώνων του πολιτισμού / πληροφορίας και της πολιτικής, για τα τρία (3) αναφερόμενα υποσυστήματα του γεωπολιτικού συστήματος. Οι φάσεις κατά τις οποίες διεξάγεται η έρευνα είναι οι ακόλουθες:

- α. Κριτική επισκόπηση της βιβλιογραφίας, σχετικής με το θέμα της έρευνας.
- β. Συλλογή των στοιχείων και επεξεργασία (όπως περιγράφεται ακολούθως) των γεωπολιτικών δεικτών που προαναφέρθηκαν.
- γ. Κατασκευή του γεωπολιτικού υποδείγματος τάσεων ανακατανομής της ισχύος.

Σημειώνεται πως η επιλογή των γεωπολιτικών δεικτών έγινε, με δεδομένο ότι «τα στοιχεία της ΣΓΑ προσδιορίζονται *ad hoc*», σύμφωνα με την κρίση του ερευνητή.

Το Μακεδονικό Ζήτημα γεννήθηκε και ανδρώθηκε μέσα από την ιδιάζουσα εθνολογική σύσταση του χριστιανικού πληθυσμού της Μακεδονίας και από τις αλληλοσυγκρουόμενες βλέψεις των βαλκανικών κρατών στον ζωτικό αυτό χώρο.⁵⁵ Η βουλγαρική κίνηση υπήρξε η μόνη εθνική κίνηση, η οποία άρχισε να αναπτύσσεται στο μακεδονικό χώρο κατά το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα, ενώ με πολύ ασθενέστερη μορφή εμφανίζονται και ενεργοποιούνται η εθνική αλβανική και σερβική κίνηση. Αντιθέτως η ρουμανική, η καθολική και η προτεσταντική κίνηση, δεν είναι δυνατόν να χαρακτηριστούν εθνικά κινήματα, ενώ με την πάροδο του χρόνου εξασθένησαν σημαντικά και ατόνησαν

⁵⁵ Κωνσταντίνος Βακαλόπουλος, «Το «Μακεδονικό» ζήτημα: Γένεση – Διαμόρφωση – Εξέλιξη – Λύση (1856 – 1912)», Εκδόσεις «Επίκεντρο Α.Ε.», Θεσσαλονίκη 1993, σελ.23

οριστικά στα τέλη του 19^{ου} αιώνα.⁵⁶ Έτσι οι όροι «εξαρχικός» και «πατριαρχικός» αντίστοιχα, που χρησιμοποιούνταν ως τότε για να χαρακτηρίσουν τη θρησκευτική απόκλιση του χριστιανικού πληθυσμού της Μακεδονίας και έμμεσα την εθνική τους συνείδηση, άρχισαν να μεταβάλλουν σταδιακά τη σημασία τους.⁵⁷ Η πρώτη οργανωμένη αντίδραση εναντίον του Πατριαρχείου σημειώνεται το 1857, κατά τη Σύνοδο αντιπροσώπων από όλες τις επαρχίες στο Φανάρι υπό την αιγίδα του Πατριαρχείου, όπου για πρώτη φορά οι Βούλγαροι⁵⁸ αντιπρόσωποι ζήτησαν χωριστή εκκλησία και χωριστές κοινότητες. Αυτό σήμανε την αρχή της διασπάσεως του Ορθόδοξου στοιχείου της Βαλκανικής. Υπέρ του σχίσματος τάχθηκαν η Ρωσία (που το υποκίνησε) και η Γαλλία που το δημιούργησε μέσω των Ιησουητών και Λαζαριστών⁵⁹, που ήθελαν να προσδέσουν τον παθητικοποιημένο λαό της Βαλκανικής στο Βατικανό. Το 1866 ξεσπά η μεγάλη Κρητική επανάσταση. Ο Ρώσος πρέσβης Ιγνάτοφ σε συνεργασία με τον Άγγλο Έλιοτ (η Αγγλία ήθελε για λογαριασμό της

⁵⁶ Η εξακρίβωση της εθνικής ταυτότητας του χριστιανικού στοιχείου ήταν μια ιδιαίτερα περίπλοκη διαδικασία μέχρι το τέλος του 19^{ου} αιώνα, καθόσον το κριτήριο της παιδείας και της θρησκείας δεν ήταν δυνατό να προσδιορίσει απόλυτα την εθνική σύνθεση των κατοίκων. Η ένταση των εθνικών ανταγωνισμών που κορυφώθηκε μετά το συνέδριο του Βερολίνου το 1878, καθώς και η αφόρητη καταπίεση του τουρκικού ζυγού, ξεδιάλυναν βαθμιαία τη ρευστή ή ακαθόριστη εθνική συνείδηση του υπόλοιπου σλαβόφωνου πληθυσμού και τη μετέβαλαν σε βουλγαρική ή ελληνική. Κωνσταντίνος Βακαλόπουλος, «Το «Μακεδονικό» ζήτημα: Γένεση – Διαμόρφωση – Εξέλιξη – Λύση (1856 – 1912)», Εκδόσεις «Επίκεντρο Α.Ε.», Θεσσαλονίκη 1993, σελ.23

⁵⁷ Επίσης, πέρα από την πολιτική διάσταση του ζητήματος και την εθνολογική σύσταση του χριστιανικού πληθυσμού, ιδιαίτερα σημαντική ήταν και η κοινωνική ερμηνεία του προβλήματος. Όσοι χριστιανοί καλλιεργητές εργάζονταν στα οθωμανικά τσιφλίκια της Μακεδονίας, ζούσαν κάτω από ένα απάνθρωπο φορολογικό καθεστώς, το οποίο οφειλόταν στην αυθαίρετη φορολογική πολιτική των κατά τόπους Τούρκων διοικητών και των ντόπιων μπέηδων αλλά και στις παράλογες απαιτήσεις της Πύλης. Εξίσου επιβαρυντική υπήρξε και η καταβολή του μητροπολιτικού φόρου για τη συγκέντρωση του προσδιορισμένου ετήσιου μισθού των μητροπολιτών του Πατριαρχείου. Η διαφθορά του ανώτερου κλήρου της Μακεδονίας είχε οδυνηρές επιπτώσεις στο καθεστώς του ντόπιου ελληνικού στοιχείου, όπως την ερήμωση των μοναστηριών από την αρπακτικότητα των επισκόπων και κυρίως την προσέλευση των χριστιανών κατοίκων στην Εξαρχία και ιδιαίτερα στην Ουνία. Κωνσταντίνος Βακαλόπουλος, «Το «Μακεδονικό» ζήτημα: Γένεση – Διαμόρφωση – Εξέλιξη – Λύση (1856 – 1912)», Εκδόσεις «Επίκεντρο Α.Ε.», Θεσσαλονίκη 1993, σελ.28

⁵⁸ Η δημιουργία του Βουλγαρικού κράτους ξεκινά μόλις το 1840 όταν η Ευρώπη αρχίζει να πληροφορείται τα περί ύπαρξης νέου σλαβικού έθνους με το βιβλίο του Ροβέρτου Συπριέν «Οι Σλάβοι της Τουρκίας». Η Ρωσία έσπευσε αμέσως να εκμεταλλευτεί τον εθνικιστικό αυτό σπινθήρα και μέσω των πανεπιστημίων της άρχισε να δημιουργεί τη στρατιά των αποστόλων της νέας σλαβικής ιδεολογίας, αρχικά διαμέσου της θρησκείας. Σαράντος Καργάκος, «Το Αγκάθι των Σκοπίων: Από το Μακεδονικό ζήτημα στην Εμπλοκή των Σκοπίων», Εκδόσεις «ΠΕΡΙΤΕΧΝΩΝ.», Αθήνα 2018, σελ.47

⁵⁹ Οι Λαζαριστές που δημιούργησαν τα μεγαλύτερα προβλήματα στον Ελληνισμό, ήταν Γάλλοι μοναχοί, που ήθελαν να προωθήσουν την επιρροή της καθολικής εκκλησίας στη Βαλκανική, δημιουργώντας τις πρώτες ουνιτικές κοινότητες. Μέσω λοιπόν της ουνίας η γαλλική διπλωματία πίστευε ότι θα ελέγξει τις θρησκευτικές και κατόπιν τις πολιτικές εξελίξεις στη Βουλγαρία. Σαράντος Καργάκος, «Το Αγκάθι των Σκοπίων: Από το Μακεδονικό ζήτημα στην Εμπλοκή των Σκοπίων», Εκδόσεις «ΠΕΡΙΤΕΧΝΩΝ.», Αθήνα 2018 σελ.51

την Κρήτη και δεν επιθυμούσε την ένωση με την Ελλάδα), συνέλαβαν το σχέδιο της συμμετοχής ένοπλων βουλγαρικών τμημάτων εθελοντικά εναντίον του κοινού εχθρού. Έτσι λοιπόν το 1870 ο σουλτάνος υπογράφει φερμάνι με το οποίο αναγνώριζε την αυτονομία της βουλγαρικής Εξαρχίας. Στη συνέχεια και μετά τη νίκη της Ρωσίας στο Ρωσοτουρκικό πόλεμο του 1877, υπεγράφη η Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, κατά την οποία δημιουργήθηκε η Μεγάλη Βουλγαρία, με τη Συνθήκη δε του Βερολίνου το 1878 η Βουλγαρία περιορίστηκε στα αμιγώς «βουλγαρικά» εδάφη. Αντιθέτως οι ελληνικές διεκδικήσεις υποστηρίχθηκαν μόνο από τη Γαλλία και υλοποιήθηκαν μόλις το 1881.

Όπως είδαμε η προσπάθεια για προσάρτηση της ευρύτερης περιοχής της Μακεδονίας από τους Βούλγαρους δεν στέφθηκε με επιτυχία. Έτσι λοιπόν οι Βούλγαροι έβαλαν σε εφαρμογή το εναλλακτικό σχέδιο, το οποίο προέβλεπε σε πρώτη φάση τη δημιουργία ανεξάρτητου «μακεδονικού» κράτους και εν συνεχεία την προσάρτηση του. Έτσι λοιπόν ερχόμαστε στην περιβόητη εξέγερση του Ήλι – Ντεν.⁶⁰ Στο μοναδικό αστικό κέντρο που είχε μεγάλη απήχηση η βουλγαρική προπαγάνδα ήταν το Κρούσοβο, το οποίο είχε 15 χιλιάδες κατοίκους το 1903, κυρίως βλαχόφωνους και ελληνόφωνους. Τριακόσιοι περίπου κομιτατζήδες υπό τον Ιβάνωφ κύκλωσαν την πόλη. Οι ντόπιοι με επικεφαλής τον Πίττο Γούλη το βράδυ της 12^{ης} Ιουλίου κατέλαβαν το τουρκικό διοικητήριο και έκαψαν 41 σπίτια. Επειδή η εξέγερση στο Κρούσοβο έγινε στις 20 Ιουλίου, εορτή του προφήτη Ηλία, οι Βούλγαροι ονόμασαν το - περιορισμένης έκτασης και δράσης - κίνημά τους Ήλι - Ντέν (ημέρα του Ηλιού). Στις 27 Ιουλίου εκδιώχθηκαν οι Έλληνες από την επιτροπή, με αποτέλεσμα η εξουσία να περάσει εξ' ολοκλήρου στα χέρια των Βούλγαρων. Αυτή η επιτροπή έκτοτε άρχισε να διαφημίζεται σαν η πρώτη στη ιστορία «Μακεδονική Κυβέρνηση».⁶¹

⁶⁰ Η αποτυχία των Ελλήνων (Κρητική επανάσταση και παράλληλη δράση ελληνικών αντάρτικων σωμάτων στη Μακεδονία) υπήρξε επιτυχία των Βούλγαρων (συμμετοχή βουλγαρικών τμημάτων στο πλευρό των Τούρκων εναντίον των Ελλήνων), οι οποίοι εφαρμόζουν συστηματικά πολιτική εκβουλγαρισμού. Στα αστικά κέντρα και ιδίως στο Μοναστήρι, δεν είχαν ιδιαίτερη επιτυχία, γι' αυτό και επέκτειναν τη δράση τους στην κοιλάδα Περγλέ - Μοναστηρίου, με σκοπό να φανατίσουν τον αγροτικό πληθυσμό κατά των Τούρκων και να τον παραπλανήσουν με ψευδείς ειδήσεις περί απελευθέρωσής τους. Σαράντος Καργάκος, «Το Αγκάθι των Σκοπίων: Από το Μακεδονικό ζήτημα στην Εμπλοκή των Σκοπίων», Εκδόσεις «ΠΕΡΙΤΕΧΝΩΝ.», Αθήνα 2018, σελ.85

⁶¹ Είναι γεγονός ότι η βουλγαρική διπλωματία αξιοποίησε με επιτυχία το Ήλι - Ντεν. Οργάνωσε σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Ευρώπης συλλαλητήρια, προωθώντας το αίτημα μεταρρυθμίσεων στη Μακεδονία. Ύστερα από τα γεγονότα του Ήλι - Ντεν, οι αυτοκράτορες Ρωσίας και Αυστρίας συναντήθηκαν στο Μύρσετεγκ επί αυστριακού εδάφους και ενέκριναν σχέδιο που υποβλήθηκε στην Πύλη. Το σχέδιο γίνεται δεκτό από την οθωμανική κυβέρνηση και τίθεται σε εφαρμογή, το οποίο σε γενικές γραμμές προβλέπει:

Η ελληνική εξωτερική πολιτική είναι σε μεγάλο βαθμό δέσμια μιας χαρτογραφικής και ιστορικής παρανόησης.⁶² Η ελληνική πλευρά εξακολουθεί να επαναλαμβάνει την μη εδραζόμενη σε μακροϊστορικά δεδομένα θέση περί τριμερούς γεωγραφικής Μακεδονίας, η οποία υποτίθεται ότι είναι διηρημένη μεταξύ επιμέρους κρατών, παρά την εγνωσμένη ιδεοληπτική χρήση της αντίληψης περί τριμερούς γεωγραφικής Μακεδονίας. Στην ιστοσελίδα του ΥΠΕΞ, στην ενότητα με τίτλο «Το Ζήτημα του Ονόματος της ΠΓΔΜ»⁶³, αναφέρεται: «Γεωγραφικά, ο όρος αυτός αναφέρεται σε μια ευρύτερη περιοχή που εκτείνεται στο σημερινό έδαφος διαφόρων βαλκανικών χωρών, με το μεγαλύτερο τμήμα της να βρίσκεται στην Ελλάδα και άλλα μικρότερα τμήματά της στην ΠΓΔΜ, τη Βουλγαρία και την Αλβανία». Ο χώρος όμως της Μακεδονίας δε διαθέτει χωρική αυτονομία, όπως άλλοι.⁶⁴ Η γεωγραφική Μακεδονία ως αντίληψη αποτελεί σε μεγάλο βαθμό κατασκευή Ρώσων, Γερμανών και Βούλγαρων χαρτογράφων, στο πλαίσιο των εντεινόμενων γεωστρατηγικών

γενική αμνηστία, οργάνωση αστυνομίας και χωροφυλακής από Ευρωπαϊό αξιωματικό και διορισμό Ρώσων και Αυστριακών εκπροσώπων κοντά στον Τούρκο Γενικό Επιθεωρητή(!). Η κατάσταση όμως δεν βελτιώθηκε. Απεναντίας, οι Ρώσοι αξιωματικοί, πιστά όργανα του πανσλαβικού κομιτάτου, βοηθούσαν στη δράση τους ή ανέχονταν στην καλύτερη περίπτωση τους Βούλγαρους κομιτατζήδες, ενώ παράλληλα οι ίδιοι διέδιδαν πως οι κάτοικοι της Μακεδονίας είναι Βούλγαροι. Μάλιστα ήταν τόσο μεγάλη η δυναμική αυτής της προπαγάνδας, ώστε ακόμα και η Αγγλία θέλησε να παρέμβει. Είναι ενδεικτικό ότι σε μια συμπλοκή Τούρκων και κομιτατζήδων πιάστηκε αιχμάλωτος από τους Τούρκους ο αρχηγός της αγγλικής αποστολής συνταγματάρχης Έλιοτ. Η Αγγλία δεν ήθελε ν' αφήσει στον έλεγχο της Ρωσίας το δυναμικό και ταχέως ανερχόμενο βουλγαρικό έθνος και με κάθε τρόπο ήθελε να ποδηγετήσει ή να ελέγξει τα εθνικιστικά σωματεία της. Σαράντος Καργάκος, «Το Αγκάθι των Σκοπίων: Από το Μακεδονικό ζήτημα στην Εμπλοκή των Σκοπίων», Εκδόσεις «ΠΕΡΙΤΕΧΝΩΝ», Αθήνα 2018, σελ.85

⁶² Δρ. Ιωάννης Ε. Κωτούλας, «Γιατί η Ελλάδα δεν πρέπει να υποχωρήσει στο «Μακεδονικό»: Τα ακλόνητα γεωπολιτικά και ιστορικά επιχειρήματα», περιοδικό «Foreign Affairs: The Hellenic Edition», Απρίλιος – Μάιος 2018, σελ.72-95

⁶³ ["Το Ζήτημα του Ονόματος της Βόρειας Μακεδονίας", ιστοσελίδα του ΥΠ.ΕΞ. της Ελλάδας, ημ/νία τεΛ.Πρόσβασης 28-6-20](#)

⁶⁴ «Σε όλους σχεδόν τους ευρωπαϊκούς χάρτες οι οποίοι βασίζονται στο έργο Γεωγραφική Υφήγηση (150μ.Χ.) του αρχαίου γεωγράφου Κλαύδιου Πτολεμαίου (100-170 μ.Χ.) και εκδόθηκαν από τον 13ο έως και τον 19ο αιώνα, τα βόρεια όρια της Μακεδονίας προσδιορίζονται συνεχώς νοτίως της πόλεως των Σκοπίων. Σημειωτέον δε ότι η ιστορική Μακεδονία της αρχαιότητας αντιστοιχεί σχεδόν πλήρως στο τμήμα της ελληνικής επικράτειας στην βόρεια Ελλάδα. Σε χάρτες του πρώιμου 19ου αιώνα, όπως στον χάρτη του Pierre Larie (1826) και τον εθνογραφικό χάρτη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας του Αυστριακού χαρτογράφου Ami Boue (1794-1881), η γεωγραφική ενότητα της Μακεδονίας δεν περιλαμβάνει τα Σκόπια, αλλά μόνο το όριο Μοναστηρίου-Αχρίδας και, φυσικά, τη γνωστή μας Μακεδονία στην ελληνική επικράτεια. Τα γεωγραφικά όρια της Μακεδονίας, τα οποία στη γενική χαρτογραφική αντίληψη ταυτίζονταν έως τον ύστερο 19ο αιώνα εν πολλοίς με την ιστορική Μακεδονία, διευρύνθηκαν με τρόπο αυθαίρετο στο πλαίσιο της γεωστρατηγικής αντιπαράθεσης για τον έλεγχο εδαφών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Κατά την οθωμανική περίοδο, η Μακεδονία δεν υφίστατο ως διοικητική ή γεωγραφική οντότητα, καθώς οι οθωμανικές αρχές δε χρησιμοποιούσαν τον όρο «Μακεδονία». Δρ. Ιωάννης Ε. Κωτούλας, «Γιατί η Ελλάδα δεν πρέπει να υποχωρήσει στο «Μακεδονικό»: Τα ακλόνητα γεωπολιτικά και ιστορικά επιχειρήματα», περιοδικό «Foreign Affairs: The Hellenic Edition», Απρίλιος – Μάιος 2018, σελ.76

ανταγωνισμών στο χώρο της νοτίου Βαλκανικής Χερσονήσου τον ύστερο 19^ο αιώνα.⁶⁵ Η μόνη αντίληψη η οποία ενέχει ιστορικό νόημα, είναι η ταύτιση της γεωγραφικής με την ιστορική Μακεδονία, η οποία εντοπίζεται σχεδόν εξ' ολοκλήρου εντός των ορίων της ελληνικής επικράτειας. Ο όρος «Μακεδονία» διαθέτει ιστορικό και εθνοτικό νόημα μόνον για τον ελληνικό πληθυσμό, καθώς η μακεδονική ταυτότητα αποτελούσε ως υπο - εθνοτικός προσδιορισμός τμήμα της ιστορικής ελληνικής ταυτότητας.

Το νεότερο γιουγκοσλαβικό κράτος υπήρξε ένα πολιτικό κατασκεύασμα, το οποίο για να διατηρηθεί χρειαζόταν μια Μεγάλη Ιδέα, ένα μεγάλο πολιτικό όραμα. Και αυτό δεν ήταν άλλο από τη Μεγάλη Σλαβική Αυτοκρατορία του Νότου (στο βορρά υπήρχε η Ρωσία), που θα περιλάμβανε και την ιστορική Μακεδονία (αυτή που απελευθερώθηκε από τον ελληνικό στρατό), ένα μέρος από τη Βουλγαρία και ακολούθως όλη τη Βουλγαρία. Οι ιδέες αυτές, που προώθησε συστηματικά η βασιλική δυναστεία της Γιουγκοσλαβίας, υιοθετήθηκαν, διαφοροποιημένες ονομαστικά, από την ηγεσία του Γιουγκοσλαβικού Κομμουνιστικού Κόμματος υπό τον Τίτο, που έβαλε ως στόχο την υφαρπαγή – μέσω της ομοσπονδιοποίησης – του ελληνικού βορρά και της Βουλγαρίας. Οι Γιουγκοσλάβοι εθνικιστές Μιλόγεβιτς, Στρέσκοβιτς, Σβίγιτς, Μπέλιτς κ.α. επιδόθηκαν συστηματικά με γεωγραφικές, ιστορικές, εθνολογικές, γλωσσικές μελέτες ν' αποδείξουν ότι η Μακεδονία είναι σλαβική.⁶⁶ Ο Τίτο υποστήριξε ότι το λεγόμενο «Μακεδονικό» δεν αποτελεί ζήτημα των Μακεδόνων αλλά εσωτερικό πρόβλημα της Γιουγκοσλαβίας.⁶⁷ Έτσι στη διάρκεια του αντιστασιακού αγώνα κατά των Γερμανών ο Τίτο κάνει και επεκτατικό αγώνα. Η

⁶⁵ «Επίσης, εθνογραφικοί χάρτες όπως αυτός της ευρωπαϊκής Ανατολής (1876) του Γερμανού γεωγράφου Heinrich Kiepert (1818-1899), οι οποίοι έδειχναν υψηλά ποσοστά σλαβόφωνων, αποτελούσαν παραγγελία του βουλγαρικού εξαρχάτου στην Κωνσταντινούπολη. Οι εν λόγω χάρτες χρησιμοποιήθηκαν από τη ρωσική πλευρά στη Συνδιάσκεψη της Κωνσταντινούπολης (23 Δεκεμβρίου 1876 – 10 Ιανουαρίου 1877) για τη θεμελίωση της Μεγάλης Βουλγαρίας». Δρ. Ιωάννης Ε. Κωτούλας, «Γιατί η Ελλάδα δεν πρέπει να υποχωρήσει στο «Μακεδονικό»: Τα ακλόνητα γεωπολιτικά και ιστορικά επιχειρήματα», περιοδικό «Foreign Affairs: The Hellenic Edition», Απρίλιος – Μάιος 2018, σελ.77

⁶⁶ Φυσικά οι υπολογισμοί των Σέρβων ερευνητών είχαν μια ιδιορρυθμία: θεωρούσαν ως Σέρβους όλους τους ομιλούντες το σλαβικό ιδίωμα. Και είναι γνωστό ότι οι Μακεδόνες καπεταναίοι που πρωτοπόρησαν στον Μακεδονικό Αγώνα, όπως ο καπετάν Κώττας, ο Παύλος Ρακοβίτης, ο Νταλίπης κ.α. δεν ήξεραν καθόλου ελληνικά. Είχαν όμως ελληνική συνείδηση. Ευτυχώς που στην πολιτική αυτή αντιδρούσε και η βουλγαρική πλευρά γιατί οι Βούλγαροι ήταν αυτοί οι οποίοι δημιούργησαν το λεγόμενο «Μακεδονικό». Ο Βούλγαρος καθηγητής Πένεφ στο βιβλίο του, γράφει ότι η προπαγανδιστική τακτική των Σέρβων συνίστατο σε μια μεθοδική προσπάθεια να προσηλυτίσουν τη νεολαία. Σαράντος Καργάκος, «Το Αγκάθι των Σκοπίων: Από το Μακεδονικό ζήτημα στην Εμπλοκή των Σκοπίων», Εκδόσεις «ΠΕΡΙΤΕΧΝΩΝ.», Αθήνα 2018, σελ.217

⁶⁷ Σαράντος Ι. Καργάκος, «Το αγκάθι των Σκοπίων: Από το «Μακεδονικό» ζήτημα στην εμπλοκή των Σκοπίων», Αθήνα, Ιανουάριος 2018, σελ.230

Μακεδονία «ξαναβαφτίζεται» σε τρία μέρη, τη «Μακεδονία του Βαρδάρη» (σερβική), «Μακεδονία του Αιγαίου» (ελληνική) και «Μακεδονία του Πιρίν» (βουλγαρική). Ο στόχος του Τίτο είναι προφανής: να ενώσει τις τρεις αυτές «Μακεδονίες» σε ένα αυτόνομο κράτος, που θα ενσωματωθεί στο ομόσπονδο κράτος της Γιουγκοσλαβίας.

Η γεωγραφική θέση, η σύνθεση και η υφιστάμενη κατάσταση του νεοσύστατου κράτους της ΠΓΔΜ δημιουργούν την εντύπωση ότι αποτελεί το πιο ευάλωτο σε διεκδικήσεις κράτος στην περίπτωση επιθυμίας εκπλήρωσης επεκτατικών επιδιώξεων άλλου βαλκανικού κράτους. Η επισφαλής σταθερότητα που επικρατούσε από τη δημιουργία του κράτους ήταν εύκολο να ανατραπεί με τη δημιουργία ενός άλλου μετώπου, γεγονός που επαληθεύτηκε από τη δράση του «Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού» (NLA) εντός της χώρας και την οξεία κρίση στην οποία εισήλθε το 2001.⁶⁸

Εκ των ανωτέρω προκύπτει αβίαστα το συμπέρασμα ότι το «ονοματολογικό» δεν είναι απλά μια διένεξη που αφορά δογματισμούς και ιδιοτροπίες κρατών και κυβερνήσεων, αλλά αποτελεί στοιχείο αστάθειας, το οποίο μπορεί να αποτελέσει την θρυαλλίδα ιδιαίτερα αρνητικών εξελίξεων για τη χώρα μας, γεγονός που δυστυχώς δεν έλαβε υπόψιν της η τότε ηγεσία της εξωτερικής πολιτικής της χώρας μας κατά τη σύναψη της «Συμφωνίας των Πρεσπών».⁶⁹ Η ιδεοληψία, η υποκειμενικότητα και οι δογματικές αγκυλώσεις πρέπει να τιθασεύονται όταν το διακύβευμα αφορά στο εθνικό συμφέρον και να παραχωρούν τη θέση τους στην κριτική αντίληψη της πραγματικότητας και των προθέσεων των «συνομιλητών» - φίλων και μη.

2.4 Ερευνητικοί Περιορισμοί

Στην ίδια λογική με τους ερευνητικούς περιορισμούς, οι οποίοι έχουν τεθεί στη γεωπολιτική ανάλυση της κ. Δωματιώτη⁷⁰, αναφέρονται παρακάτω και αυτοί της παρούσας έρευνας:

⁶⁸ Στέλιος Αλειφαντής, «Η κρίση της FYROM: Τα Βαλκάνια σε αναζήτηση σταθερότητας», Εκδόσεις «Ι. Φλώρος»

⁶⁹ [Μάνος Φραγκιουδάκης, "Κοτζιάς: Λύσαμε με Εξαιρετικό Τρόπο το Ταυτολογικό με την Συμφωνία των Πρεσπών", ιστοσελίδα "news247", 23-10-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 29-9-20](#)

⁷⁰ [Δωματιώτη, Μ. Ξανθίπη. "Εισαγωγή Στη Θεωρία: η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση", ημ/νία τελ. πρόσβασης 15-5-20](#)

α. Οι χώρες της Βαλκανικής που λαμβάνονται υπόψη στην ανάλυση, λόγω της δυναμικής τους αναφορικά με την πληθυσμιακή και πολιτισμική τους διάδραση στο «ονοματολογικό» ζήτημα είναι η Ελλάδα, η ΠΓΔΜ, η Αλβανία (συμπεριλαμβανομένης της περιοχής του Κοσσυφοπεδίου λόγω πληθυσμιακής υπεροχής των Αλβανόφωνων και έμμεσης επιρροής στους αντίστοιχους της ΠΓΔΜ) και η Βουλγαρία.

β. Εξετάζονται οι πυλώνες Πολιτισμού / Πληροφορίας και της Πολιτικής, χωρίς αυτό να μειώνει τη σημασία των υπολοίπων γεωπολιτικών πυλώνων (Άμυνας-Ασφάλειας και Οικονομίας).

γ. Ο γεωγραφικός χώρος που εξετάζεται είναι ο πολιτικός δευτερογενής αιτιατικός. Δεδομένου πως ο εμπορικός / διαμετακομιστικός τομέας έχει άμεση διασύνδεση με τις οικονομίες των κρατών και κατ' επέκταση την πολιτική δυναμική τους μέσω της σωστής διαχείρισης των οικονομικών δυνατοτήτων τους, προκύπτει πως οποιαδήποτε μεταβολή αυτού, θα οδηγήσει σε ανακατανομή της ισχύος στο υπό ανάλυση γεωπολιτικό σύμπλοκο. Παρατηρείται επομένως μια απολύτως αιτιώδης σχέση μεταξύ του γεωπολιτικού παράγοντα και του υπό εξέταση γεωγραφικού χώρου (πολιτικός δευτερογενής αιτιατικός), η οποία θα συμβάλλει ώστε να συσταθεί το Γεωπολιτικό Υπόδειγμα. Σχετικά με την αλληλεπίδραση οικονομίας με την πολιτικής και τον πολιτισμό – πληροφορία, αναφέρεται ενδεικτικά πως οι εταιρείες μεταφοράς εμπορευμάτων, οι ναυτιλιακές, οι διαμετακομιστικές, οι κατασκευαστικές κ.α, αποτελούν προέκταση της πολιτικής δυναμικής των χώρων τους, αρά δημιουργούνται σχέσης εξάρτησης και αλληλοϋποστήριξης μεταξύ κρατών / διαμετακομιστικών κόμβων και κρατών / εταιρειών παροχής διαμετακόμισης.

δ. Τα στοιχεία των γεωπολιτικών δεικτών τα οποία συλλέγονται, είναι αποκλειστικά από ανοικτές πηγές δεδομένων και τα οποία έχουν ποσοτικοποιηθεί κατά την κρίση του υπογράφοντος.

Κεφάλαιο 3: Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση

3.1. OBOR και η Σημασία του Λιμένα Θεσσαλονίκης

Στο προηγούμενο Κεφάλαιο έγινε μια ιστορική αναδρομή στο «Μακεδονικό ζήτημα». Στο Κεφάλαιο αυτό θα προχωρήσω σε μια ιστορική αναδρομή των προσπαθειών δημιουργίας της πλωτής διόδου του άξονα Αξιού / Βαρδάρη – Μοράβα – Δούναβη. Η

σημασία του ποταμού⁷¹ Μοράβα ως πλωτή δίοδος εμπορευματικών μεταφορών με δυνατότητά διασύνδεσης των Βόρειας, Δυτικής και Κεντρικής Ευρώπης με την Μεσόγειο Θάλασσα διαμέσου του Λιμένα της Θεσσαλονίκης, αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά το 1841, όταν τέσσερα πλοία που μετέφεραν αλληλογραφία, κατέπλευσαν για την πόλη Ćuprija διαμέσου του ποταμού Μοράβα.^{72 73}

Το 2013 υπογράφηκε το «πρωτόκολλο κατανόησης» για την εκπόνηση της μελέτης βιωσιμότητας της υλοποίησης του σχεδίου υποδομών της πλωτής όδευσης Δούναβη – Αιγαίου μέσω Μοράβα με την εταιρεία «China Gezhouba Group Corporation», η οποία μετά από ενδελεχή έρευνα υπέβαλε ολοκληρωμένη έκθεση σχεδιασμού, προτείνοντας την αναβίωση του έργου. Το Πεκίνο αξιολογεί την διασύνδεση αυτή ως συνέχεια του OBOR, και την πλέον συμφέρουσα για την τροφοδοσία των Ευρωπαϊκών αγορών με κινεζικά προϊόντα αλλά και το αντίστροφο. Κινέζοι αξιωματούχοι εκτιμούν ότι η χώρα έχει επενδύσει πάνω από 8 δισεκατομμύρια δολάρια στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη στο πλαίσιο της δημιουργίας υποδομών για το OBOR. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το το διμερές εμπόριο μεταξύ Κίνας και χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης το έτος 2016,

⁷¹ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

⁷² Εν συνεχεία ιδρύθηκε η εταιρεία «French – Serbian Society of navigation» (1844 – 1864), ενώ ταυτόχρονα εντάχθηκε υπό την σκέπη της γαλλικής «Major company for navigation», η οποία ιδρύθηκε με διάταγμα του Ναπολέοντα στις 14 Σεπτεμβρίου 1850. Η εταιρεία γαλλικών συμφερόντων με την επωνυμία «Principal Compagnie de Bateux à Vapeur» απευθύνθηκε στον πρίγκιπα Miloš Obrenović τον Ιούλιο του 1859 με σκοπό την αποκλειστική εμπορική χρήση του ποταμού Μοράβα για τριάντα χρόνια και η σύμβαση μεταξύ Σέρβων και Γάλλων υπογράφηκε στις 18 Σεπτεμβρίου 1860». [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

⁷³ Το 1904 προτάθηκε η κατασκευή μιας πλωτής οδού που θα συνέδεε τον Δούναβη με το Αιγαίο (μάλιστα έγιναν προσπάθειες για την προσέλκυση κεφαλαίων από Αγγλία και Γερμανία), με την επωνυμία «line of European economic gravity in relation to Suez». Η σύνδεση αυτή θεωρείται ως «θεμελιώδους σημασίας για την εμπορευματική διασύνδεση μεταξύ Κίνας, Ινδίας, Μέσης Ανατολής και Ευρώπης». Είναι γεγονός ότι στο προσεχές μέλλον, οι οικονομίες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης θα μπορούν να μεταφέρουν εμπορεύματα διαμέσου της One Belt One Road (OBOR). Από γεωοικονομική άποψη, δεν υπάρχει καλύτερη θαλάσσια όδευση από αυτή που περιλαμβάνει την Ελλάδα, με τα λιμάνια της να είναι οι πλησιέστεροι ευρωπαϊκοί ηπειρωτικοί λιμένες προς τη διώρυγα του Σουέζ. Το 1907 στο New Jersey (ΗΠΑ) ιδρύθηκε η «American Engineering Company», η οποία προσέλαβε τον καθηγητή Nicholas Stamenkovic από την Τεχνική Σχολή του Πανεπιστημίου του Βελιγραδίου για να πραγματοποιήσει προκαταρκτικές μελέτες για τη σχεδίαση της πλωτής όδευσης Μοράβα – Βαρντάρ / Αξιού. Το 1973, μια ομάδα εμπειρογνομόνων του ΟΗΕ συνέταξε μια έκθεση σχετικά με τη διαδρομή Μοράβα – Βαρντάρ / Αξιού αναδεικνύοντας την σημασία του έργου. [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

αυξήθηκε κατά 11% σε σχέση με το 2011 (Πίνακας 1).⁷⁴ Σύμφωνα με τους Κινέζους εμπειρογνώμονες, το έργο θεωρείται εφικτό και βιώσιμο. Στις ενστάσεις που ακούγονται ότι είναι «φαραωνικό» και δεν θα μπορέσουν να αντεπεξέλθουν στην υλοποίησή του οι οικονομίες των βαλκανικών χωρών που θα εμπλακούν, ήδη η Κίνα απαντά με την επίδειξη ενδιαφέροντος για την ανάληψη από μέρους της της χρηματοδοτήσεως⁷⁵, ενώ υπάρχει και η δοκιμασμένη λύση της παραχώρησης δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως. Παράλληλα, και εφόσον το έργο κριθεί εφικτό και βιώσιμο, θεωρείται βέβαιη και η εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία έχει ως προτεραιότητα τις ποτάμιες μεταφορές, οι οποίες εντάσσονται στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.

Οι υποστηρικτές του καναλιού Δούναβη – Μοράβα – Αξιού / Βαρδάρη (Χάρτης 7)⁷⁶ επισημαίνουν ότι, με το συγκεκριμένο έργο ενισχύεται η μεταφορά προϊόντων στις αγορές της Κεντρικής και της Βόρειας Ευρώπης αλλά και του Καυκάσου και της Μαύρης Θάλασσας, ενώ υποβαθμίζεται αισθητά ο ρόλος των θαλάσσιων μεταφορών και ο στρατηγικός χαρακτήρας των Στενών του Βοσπόρου. Αυτό, υποβαθμίζει σαφώς την γεωπολιτική σημασία της Τουρκίας και αναβαθμίζει την αντίστοιχη της Ελλάδος και της ΠΓΔΜ. Βεβαίως χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στα ζητήματα νεο-βαλκανικού αλυτρωτισμού μεταξύ των δύο χωρών, η οποία δεν επεδείχθη σε καμμία περίπτωση με την περιβόητη «Συμφωνία των Πρεσπών». Το ανωτέρω συμπέρασμα, καθίσταται διαρκώς εμφανές από την χρήση της Συμφωνίας από τον κ. Ζάεφ, ο οποίος ομιλεί για «μία και μόνη Μακεδονία, μία και μόνη Μακεδονική εθνότητα και μία και μόνη μακεδονική γλώσσα» έχοντας ήδη λησμονήσει το όνομα «Βόρεια Μακεδονία»⁷⁷, αλλά βασιζόμενος στις κατοχυρωμένες από την Συμφωνία και με την ελληνική υπογραφή, «μακεδονική εθνότητα/nationality και όχι citizenship/ υπηκοότητα», «μακεδονική γλώσσα» και

⁷⁴ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

⁷⁵ Είναι χαρακτηριστικό ότι ήδη από την δεκαετία του 70' η Κίνα προσπαθούσε συστηματικά να συνάψει σχέσεις εμπορικής συνεργασίας με τις υπόλοιπες κομμουνιστικές χώρες της Βαλκανικής, με τους κόπους να αποδίδουν συνεχώς καρπούς τα τελευταία χρόνια. Ειδικότερα, στην παρούσα χρονική συγκυρία, η Κίνα βρίσκεται ανάμεσα στους δέκα (10) κορυφαίους εμπορικούς εταίρους, σε όλες ανεξαιρέτως τις χώρες της Βαλκανικής. [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

⁷⁶ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

⁷⁷ [Παναγιώτης Σαββίδης, «Ζάεφ: Είμαστε «Μακεδόνες» με «μακεδονική» γλώσσα», εφημερίδα «Πρώτο Θέμα», 25-11-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20](#)

«μακεδονικό πολιτισμό»(!). Είναι επίσης σαφές ότι ενισχύεται η «γερμανοσαξωνική» επιρροή στις εμπορευματικές ευρωπαϊκές μεταφορές αλλά και ελέγχονται οι διασυνδέσεις Σουέζ - Ευρώπη, όπως και Κίνα - Ευρώπη, από το δίπολο Βερολίνου - Βιέννης. Αυτό τεκμηριώνεται σαφώς από το γεγονός ότι η πλωτή όδευση θα προσφέρει μια πολύ ταχύτερη (κατά τέσσερις ημέρες σύμφωνα με εκτιμήσεις) και οικονομικότερη διαδρομή για τα φορτία που προορίζονται για την Ευρώπη από την Άπω Ανατολή. Από πλευράς δε ενεργειακής ασφάλειας της ΕΕ, η σύνδεση αυτή υποστηρίζεται (από την σερβική και γερμανική πλευρά) ότι θα αποτελέσει εναλλακτική όδευση για την προμήθεια πετρελαιοειδών από την Μέση Ανατολή, αυξάνοντας την ευρωπαϊκή ενεργειακή ασφάλεια και οδηγώντας την Σερβία ακόμα πιο κοντά στην ένταξη της στους κόλπους της Ένωσης. Ο κ. Μάζης, ήδη από το 2004 / 2005 είχε επισημάνει την σημασία του άξονος Πόρτ Σάιντ-Ρότερνταμ και την είχε απεικονίσει χαρτογραφικά (Χάρτης 7).⁷⁸ Ο άξων αυτός και η διαδρομή του, θα ολοκληρωθεί απολύτως με την υλοποίηση της πλωτής οδού Αξιού – Βαρδάρη – Μοράβα - Δούναβη. Συμπληρωματικά, κατά μήκος της συγκεκριμένης οδεύσεως είναι δυνατόν να αναπτυχθούν υποδομές καλωδίων οπτικών ινών για μεταφορά δεδομένων υψηλής ταχύτητας, κατά τη διάρκεια της κατασκευής της (Χάρτης 8).

Τα βασικά χαρακτηριστικά της πλωτής όδευσης Μοράβα – Βάρνταρ - Αξιού σύμφωνα με τους Milena Nikolic, του Ινστιτούτου Εφαρμοσμένων Σπουδών του Βελιγραδίου και Dragan Duncic, του Γραφείου Περιφερειακής Αναπτύξεως της Σερβίας, 2015 περιγράφονται παρακάτω (Πίνακας 2 και Πίνακας 3) και πιο συγκεκριμένα, για τεχνικούς λόγους το έργο χωρίστηκε σε πέντε επιμέρους τμήματα.⁷⁹

α. Το πρώτο τμήμα θα ξεκινά από τον Δούναβη και θα φτάνει στο Σταλάκ, με μήκος περίπου 150km και θα έχει συνολική υψομετρική διαφορά περίπου 58m. Σε αυτό το τμήμα, σύμφωνα με το σχεδιασμό του έργου, θα υπάρχουν συνολικά 7 σημεία ανύψωσης (locks), ώστε να επιτευχθεί η πλοήγηση μέσω των καναλιών.

β. Το δεύτερο τμήμα θα ξεκινά από το Σταλάκ και θα καταλήγει στην λεκάνη απορροής του Presevo, με μήκος περίπου 196km και συνολική υψομετρική διαφορά 266m.

⁷⁸ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

⁷⁹ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

Σε αυτό το τμήμα, σύμφωνα με το σχεδιασμό του έργου, θα υπάρχουν συνολικά 30 σημεία ανύψωσης (locks).

γ. Το τρίτο τμήμα θα ξεκινά από την λεκάνη απορροής του Presevo και θα καταλήγει σε οριζόντιο κανάλι, ανάμεσα στην λεκάνη απορροής του Δούναβη και στην λεκάνη απορροής του Vardar / Αξιού. Το μήκος αυτού του τμήματος θα είναι περίπου 30km, με συνολική υψομετρική διαφορά περίπου 36m. Αντιλαμβάνεται κανείς εύκολα, ότι εάν εν τω μεταξύ, συμβεί η συζητούμενη ανταλλαγή Πρέσεβου έναντι Μητρόβιτσας μεταξύ Σερβίας και Κοσόβου, τότε το αλβανικό (αλλά ταυτόχρονα και μουσουλμανικό) στοιχείο της περιοχής αποκτά μεγαλύτερη στρατηγική επιρροή επί του κρίσιμου αυτού γεωστρατηγικού άξονος και επομένως και η Τουρκία.

δ. Το τέταρτο τμήμα θα ξεκινά από το οριζόντιο κανάλι μεταξύ της λεκάνης απορροής του Δούναβη και του Vardar / Αξιού και θα καταλήγει στα σύνορα της ΠΓΔΜ και της Ελλάδας, με μήκος περίπου 202km και συνολική υψομετρική διαφορά 386m. Σε αυτό το τμήμα, σύμφωνα με το σχεδιασμό του έργου, θα υπάρχουν συνολικά 22 σημεία ανύψωσης (locks).

ε. Το πέμπτο τμήμα θα ξεκινά από τα σύνορα της ΠΓΔΜ με την Ελλάδα και θα καταλήγει στο Αιγαίο, με μήκος περίπου 73km και συνολική υψομετρική διαφορά 44m. Σε αυτό το τμήμα, σύμφωνα με το σχεδιασμό του έργου, θα υπάρχουν συνολικά 3 σημεία ανύψωσης (locks).

Η εκτίμηση της πιθανής δυναμικότητας του έργου βασίζεται πάνω στην μέγιστη δυνατότητα που έχουν τα σημεία ανύψωσης που θα υπάρχουν κατά μήκος της πλωτής οδού, να εξυπηρετήσουν τα διερχόμενα πλοία.⁸⁰ Σε ένα σημείο ανύψωσης είναι δυνατή η ταυτόχρονη εξυπηρέτηση δύο πλοίων συνολικής χωρητικότητας 2.500 τόνων. Ο χρόνος που χρειάζεται για να γίνει η είσοδος και η έξοδος των πλοίων στο σημείο ανύψωσης είναι 30min. Η μέγιστη υποθετική ποσότητα εμπορευμάτων που μπορεί να διακινήσει κάθε σημείο ανύψωσης είναι 120.000 τόνοι ημερησίως ή 43,8 εκατομμύρια τόνοι ετησίως, ενώ η μέση υποθετική ποσότητα εμπορευμάτων που μπορεί να διακινήσει κάθε σημείο ανύψωσης είναι: 5000 t/ώρα x 18 ώρες x 250 ημέρες = 22,5 εκατομμύρια τόνοι ετησίως.

⁸⁰ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Όλη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

Ένα πολύ σημαντικό ερωτηματικό αποτελούν οι πιθανοί επενδυτές – χρηματοδότες αυτού του έργου. Σύμφωνα με τα ως μέχρι σήμερα δεδομένα, οι πιθανότεροι υποστηρικτές είναι οι εξής:⁸¹

α. Γερμανία

Ένας από τους πιο πιθανούς επενδυτές και σίγουρα από τους πιο βασικούς υποστηρικτές για το συγκεκριμένο έργο θα μπορούσε να είναι η Γερμανία. Η κατασκευή της πλωτής όδευσης μεταξύ Μοράβα, Βαρντάρ και Αιγαίου θα μπορούσε να αναβαθμίσει σημαντικά την αξία της πλωτής όδευσης Ρήνου – Μάιν - Δούναβη, δημιουργώντας στρατηγική σύνδεση μεταξύ Βόρειας Θάλασσας και Αιγαίου και κατ' επέκταση του Ατλαντικού Ωκεανού με την Μεσόγειο Θάλασσα. Η Γερμανία αποτελεί τον μεγαλύτερο χρήστη των ποτάμιων οδύσεων (ιδιαίτως η γερμανική βιομηχανία παραγωγής χάλυβος και άνθρακα), με τις χώρες Ολλανδία, Βέλγιο, Ουκρανία και Σερβία να ακολουθούν (όπως φαίνεται και στον Πίνακα 4)⁸², δηλαδή τις χώρες που η Γερμανία επιθυμεί να εντάξει στην ιδιαίτερη γεωστρατηγική σφαίρα επιρροής της.

β. ΕΕ / Ιαπωνία

Δυνητικοί επενδυτές θα μπορούσαν να είναι – σύμφωνα με τους σέρβους ακαδημαϊκούς Sarcevic J. και Karanovic S. - η Ε.Ε. (λόγω Γερμανίας) ή ακόμα και η Ιαπωνία ως μία από τις προηγμένες τεχνολογικά και οικονομικά χώρες παγκοσμίως. Με αυτόν τον τρόπο, η Ιαπωνία θα συμμετάσχει σε ένα από τα σημαντικά έργα στην Ευρώπη, ενώ η Σερβία, η ΠΓΔΜ και η Ελλάδα θα εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμα έναν επενδυτή και σταθερό εταίρο.

γ. Κίνα

Τέλος και η κινεζική πλευρά είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα εκφράσει επενδυτικό ενδιαφέρον, καθώς το 2013 η θαλάσσια σύνδεση μεταξύ Δούναβη και Θεσσαλονίκης

⁸¹ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

⁸² [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

επανήλθε στην επικαιρότητα με την επίσκεψη του Σέρβου Υπουργού φυσικών πόρων κ. Μίλαν Μπάτσεβιτς στην Κίνα.⁸³

Όπως είναι φυσικό, ένα τέτοιας έκτασης και κόστους έργο έχει φανατικούς υποστηρικτές αλλά και πολέμιους. Τα σημαντικότερα επιχειρήματα υπέρ και κατά του έργου, είναι τα παρακάτω:⁸⁴:

α. Πλεονεκτήματα:

(1) Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας: Η οικοδόμηση τέτοιων σταθμών, παράλληλα με το έργο, θα καλύψει πλήρως τις ανάγκες ηλεκτρικής ενέργειας της Σερβίας και σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό των υπολοίπων χωρών. Ειδικά για την Σερβία, ενδέχεται να υπάρξει πλεονασματική παραγωγή ενέργειας σε τέτοιο βαθμό που θα την καταστήσει εξαγωγό ηλεκτρικής ενέργειας.

(2) Θέσεις Εργασίας: Τουλάχιστον είκοσι χιλιάδες εργάτες θα απασχοληθούν στην κατασκευή της πλωτής όδευσης, ενώ οι θετικές επιπτώσεις στην οικονομία θα παρατηρηθούν και από την ανάπτυξη του παραποτάμιου τουρισμού.

(3) Συντόμηση διαδρομών: Η θαλάσσια διαδρομή από το Βελιγράδι στη Θεσσαλονίκη θα συντομεύσει κατά 1.260 km, δεδομένου ότι τα πλοία δεν θα πρέπει να διασχίζουν τη Μαύρη Θάλασσα και τη Μεσόγειο, γεγονός που εξασφαλίζει

⁸³ Το Πεκίνο θεωρεί την σύνδεση αυτή ως την πλέον συμφέρουσα εναλλακτική δίοδο εισαγωγής των προϊόντων τους στην Ευρώπη μετά το λιμάνι του Πειραιά. Έτσι λοιπόν υπογράφηκε ένα Memorandum Of Understanding (MOU) μεταξύ της Σερβικής κυβέρνησης και της κινεζικής εταιρίας China Gezhoubo Group Corporation. Το γεγονός ότι η Σερβία δεν είναι μέλος της Ε.Ε. και δεν ισχύουν οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί και οι αντίστοιχες κοινοτικές δεσμεύσεις, αποτελεί κίνητρο για το Πεκίνο να εντάξουν την σερβική ποτάμια λεκάνη στην διέλευση Αξιού / Βαρδάρη, Μοράβα και Δούναβη προς την Κεντρική, Δυτική και Βόρεια Ευρώπη. Μία από τις προτεραιότητες από την άποψη αυτή, είναι η σιδηροδρομική γραμμή κόστους 2 δισεκατομμυρίων ευρώ μεταξύ Βελιγραδίου και Βουδαπέστης (HSR) για την οποία υπογράφηκε συμφωνία τον Δεκέμβριο του 2014 και η οποία αποτελεί μέρος ενός μεγαλύτερου έργου που στοχεύει στη σύνδεση του Πειραιά και της Βουδαπέστης μέσω ενός σιδηροδρομικού σταθμού υψηλών ταχυτήτων (διαβαλκανικό), το οποίο εξετάζεται από το 2014. Μέχρι στιγμής, η Κίνα χρηματοδότησε στη Σερβία έναν θερμοηλεκτρικό σταθμό στο Στάνιρι (1,7 δισεκατομμύρια δολάρια) και μια γέφυρα 1500 μέτρων πάνω από τον ποταμό Δούναβη στο Βελιγράδι (170 εκατομμύρια ευρώ), ενώ έχουν εξεταστεί και άλλα έργα υποδομής. Ορισμένα εξ αυτών είναι η κατασκευή της περιφερειακής οδού του Βελιγραδίου από την κινεζική κρατική Sinohydro, έργο το οποίο υπολογίζεται σε 608 εκατομμύρια δολάρια, ενώ συζητείται και η δημιουργία μιας βιομηχανικής ζώνης, ειδικά για τις κινεζικές εταιρείες. [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

⁸⁴ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

αποτελεσματικότερη και οικονομικότερη σύνδεση μεταξύ της Μεσογείου και της Βόρειας και της Κεντρικής Ευρώπης.

β. Μειονεκτήματα:

(1) Υπέρογκο κόστος: Σχετικά με το κόστος, υπάρχουν ποικίλες εκτιμήσεις για το πόσο μπορεί να στοιχίσει το έργο στο σύνολο του, καθώς εκτός από το κανάλι, θα πρέπει να κατασκευαστούν και άλλες εγκαταστάσεις. Επιπρόσθετα οι σκεπτικιστές υποστηρίζουν ότι η συγκεκριμένη πλωτή όδευση θα «κόψει» ουσιαστικά τη Σερβία στην μέση. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να κατασκευαστεί ένας μεγάλος αριθμός από γέφυρες.

(2) Περίοδος κατασκευής: σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις θα χρειαστούν τουλάχιστον 13 χρόνια για την ολοκλήρωση του έργου, με τους πιο πεσιμιστές να μιλάνε για περισσότερα από τριάντα χρόνια. Βασικό τους επιχείρημα είναι ότι οι Γερμανοί χρειάστηκαν σχεδόν έναν αιώνα να ολοκληρώσουν το κανάλι Ρήνου-Μάιν-Δούναβη, από την ημέρα σύλληψης της ιδέας.

(3) Επιπτώσεις στο περιβάλλον: Υπάρχουν φόβοι ότι η κατασκευή της πλωτής όδευσης και άλλων πλευρικών οδεύσεων θα καταστρέψουν το περιβάλλον στις χώρες ενδιαφέροντος.

(4) Κερδοφορία του έργου: Αν και οι θαλάσσιες μεταφορές είναι σίγουρα οι πιο κερδοφόρες, είναι όμως και οι πιο αργές. Επιπρόσθετα, τίθεται το ερώτημα ποια τάση στη μεταφορά αγαθών θα είναι επικρατέστερη την περίοδο ολοκλήρωσης του έργου. Γεγονός που αυξάνει την πολυπλοκότητα στην πρόβλεψη των αποσβέσεων του έργου.

Μία από τις βασικότερες στοχεύσεις της πολιτικής μεταφορών της Ε.Ε. είναι η εξάλειψη των σημείων συμφόρησης, τα οποία παρεμποδίζουν την ομαλή ροή διακίνησης ανθρώπων και αγαθών, ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ.⁸⁵ Η μονάδα CEF της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συγχρηματοδοτεί έργα υποδομών συνολικού ύψους 24,05 δισ. ευρώ για τα έτη 2014-2020, με το 6% αυτού του προϋπολογισμού να απευθύνεται σε έργα υποδομών πλωτών οδεύσεων, ενώ τον Ιούνιο του 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισήμανε για ακόμα

⁸⁵ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

μια φορά, ότι επιθυμεί η εσωτερική ναυσιπλοΐα να διαδραματίσει πολύ πιο σημαντικό ρόλο, από ό,τι σήμερα. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε όλη την Ευρώπη υπάρχουν 5 έργα σε φάση εξέλιξης για την αναβάθμιση των πλωτών οδεύσεων, 2 έργα σε φάση μελέτης και 1 έργο σε φάση προγραμματισμού, ενώ μόνο στην ευρύτερη περιοχή που καλύπτει ο Δούναβης, υπάρχουν 5 έργα σε φάση εξέλιξης, 2 έργα σε φάση μελέτης και 1 έργο σε φάση προγραμματισμού.⁸⁶

Ο προβληματισμός για την σπουδή που επιδεικνύει το άρθρο 13 της συμφωνίας των Πρεσπών⁸⁷ για την έγγραφη και εντός συμφωνίας παραχώρηση δικαιωμάτων περικλείστου Κράτους στην FYROM είναι ιδιαίτερα έντονος, την στιγμή μάλιστα που αυτά προβλέπονται στο πλαίσιο του Δικαίου της Θάλασσας, (Άρθρα 58 και 69) κατόπιν σχετικού αιτήματος από το ενδιαφερόμενο μέρος (FYROM) και άρα δεν υπήρχε κανένας λόγος ιδιαίτερης αναφοράς στην εν λόγω συμφωνία. Μάλιστα ο προβληματισμός αυτός εκφράστηκε στην Ελληνική Βουλή από τον βουλευτή της Δημοκρατικής Συμπαράταξης, Γιάννη Μανιάτη. Σημαντικό είναι τέλος, να υπογραμμίσουμε ότι στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας έλαβαν μέρος 29 από τα 30 κράτη άνευ ακτών που υπήρχαν τότε. Μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης τα κράτη αυτά έγιναν 42, ανάμεσα τους και τα Σκόπια. Η Γιουγκοσλαβία ήταν ένα από τα πιο ενεργά κράτη στην Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας, υπήρξε θερμός υποστηρικτής της Ελλάδας και της Κύπρου και υπέγραψε το UNCLOS. Όταν όμως διαλύθηκε ως μεμονομένη κρατική οντότητα, οι επαρχίες της Σερβία, Μαυροβούνιο, Κροατία, Σλοβενία, Βοσνία και ΠΓΔΜ έπρεπε να προσχωρήσουν ξανά στο UNCLOS με το νέο τους όνομα. Έτσι τα Σκόπια προσχώρησαν στο UNCLOS στις 19 Αυγούστου 1989 με το όνομα «Μακεδονία».

Το μεγαλεπήβολο σχέδιο είναι, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η κατασκευή της πλωτής διόδου του άξονα Αξιού / Βαρδάρη – Μοράβα – Δούναβη. Όμως και αυτό ακόμα αποτελεί κομμάτι του τελικού σχεδίου, που δεν είναι άλλο από τη διασύνδεση του προαναφερόμενου άξονα με το λεγόμενο «Νέο Δρόμο του Μεταξιού». Το BRI, ή αλλιώς «One Belt, One Road–OBOR» περιλαμβάνει δύο ξεχωριστές διαδρομές, το «Silk Road Economic Belt-SREB», και το «Maritime Silk Road-MSR».⁸⁸ Δεν αποτελεί απλά αναβίωση

⁸⁶ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Όλη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

⁸⁷ [«Η Συμφωνία των Πρεσπών», ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20](#)

⁸⁸ ["Silk and Road Economic Belt", ιστοσελίδα "Times of India", ημ/νία τελ. Πρόσβασης 23-9-20](#)

του παραδοσιακού «Δρόμου του Μεταξιού», αλλά προωθείται ως εθνικό όραμα και ως μέρος της εξωτερικής στρατηγικής της χώρας, ενώ γίνεται επικέντρωση και στην πραγματοποίηση μεγάλων έργων και επενδύσεων παγκοσμίως, προς όφελος της διεθνούς κοινότητας.⁸⁹ Από πλευράς κινεζικής κυβέρνησης, ως κύριος σκοπός του έργου, παρουσιάζεται η επίτευξη συνδεσιμότητας μεταξύ των ηπείρων της Ασίας, της Ευρώπης και της Αφρικής, προκειμένου να ενισχυθούν οι εμπορικές ροές και να ενθαρρυνθεί μακροπρόθεσμα η περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας, επ' ωφέλεια βέβαια και όλων των εμπλεκόμενων. Η OBOR αποτελείται από 6 επιμέρους διαδρόμους που είναι οι εξής:⁹⁰

α. Η "Νέα Ευρασιατική Χερσαία Γέφυρα" (New Eurasian Land Bridge Economic Corridor)

β. Ο οικονομικός διάδρομος Κίνας-Μογγολίας-Ρωσίας (China-Mongolia-Russia Economic Corridor),

γ. Ο οικονομικός διάδρομος Κίνας-Κεντρικής Ασίας-Δυτικής Ασίας (China-Central Asia-West Asia Economic Corridor),

δ. Ο οικονομικός διάδρομος Κίνας-Ινδοκίνας (China-Indochina Peninsula Economic Corridor),

ε. Ο οικονομικός διάδρομος Κίνας - Πακιστάν (China-Pakistan Economic Corridor-CPEC) και

στ. Ο διάδρομος Μπαγκλαντές-Κίνα-Ινδία-Μιανμάρ (Bangladesh-China- India-Myanmar Corridor-BCIM).

Αξίζει να σημειωθεί πως πολλά από τα επιμέρους έργα ή ο σχεδιασμός κάποιων, που περιλαμβάνονται σε όλο αυτό το φιλόδοξο εγχείρημα της OBOR, προϋπήρχαν της επίσημης ανακοίνωσης του Κινέζου προέδρου το 2013. Ενδεικτικά αναφέρεται ο CPEC και ο BCIM. Ωστόσο, μέσω της OBOR επιδιώκεται η συγκέντρωση παλιών και νέων έργων, η υλοποίηση των οποίων θα επιφέρει την προαναφερθείσα συνδεσιμότητα των ηπείρων και την ενίσχυση του εμπορίου και των επενδύσεων. Επισημαίνεται πως η ανάπτυξη των υποδομών είναι το κύριο μέλημα της κινεζικής πρωτοβουλίας, και παρόλο που η OBOR θεωρείται

⁸⁹ [Pricewaterhousecoopers - PWC, Markets Centre, "China's New Silk Route: The Long and Winding Road", Φεβρουάριος 2016, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 23-9-20](#)

⁹⁰ ["The Belt and Road Initiative", ιστοσελίδα "Lehman Brown", ημ/νία τελ. Πρόσβασης 23-9-20](#)

συνδεδεμένη κυρίως με την ανάπτυξη υποδομών στον τομέα των μεταφορών (δρόμοι, σιδηρόδρομοι, λιμάνια, αεροδρόμια), αφορά επίσης και την ανάπτυξη υποδομών στους τομείς της ενέργειας (αγωγοί, διυλιστήρια), των επικοινωνιών και των ειδικών βιομηχανικών ζωνών. Στο πλαίσιο αυτό, η OBOR περιλαμβάνει οικονομικές και χερσαίες μεταφορές που συνδέουν την Κίνα με την Κεντρική Ασία και την Ευρώπη μέσω των έξι προαναφερθέντων οικονομικών διαδρόμων («Ζώνες»), καθώς και ένα δίκτυο θαλάσσιων δρομολογίων που συνδέει την Ασία, τον Ινδικό Ωκεανό, τη Μέση Ανατολή, την Αφρική και την Ευρώπη («Δρόμοι»).

Ενώ λοιπόν η Μέση Ανατολή φαινόταν να αποτελεί τελικό χερσαίο σημείο για τον Δρόμο του Μεταξιού, ίσως τελικά να ήταν και να παραμένει η πιο σημαντική ζώνη μεταφόρτωσης, από όπου εκτείνονται νέες διαδρομές με ποικίλους προορισμούς.⁹² Η OBOR αποτελείται από ένα δίκτυο λιμένων και άλλων παράκτιων υποδομών από την ανατολική ακτή της Κίνας που εκτείνεται σε ολόκληρη τη Νοτιοανατολική Ασία, τη Νότια Ασία, τον Κόλπο, την Ανατολική Αφρική και τη Μεσόγειο, σχηματίζοντας βρόγχους (στον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη, τη Βενετία, το Ρότερνταμ και τη Μομπάσα-Κένυα) και περιλαμβάνοντας επιμέρους δίκτυα που επεκτείνουν την εμβέλεια των αναδυόμενων δικτύων μεταφοράς αλλά και συνδέουν το χερσαίο τμήμα με το θαλάσσιο σε στρατηγικά σημεία. Ένα από τα στρατηγικά σημεία είναι το λιμάνι του Gwadar του Πακιστάν.⁹³

Η Κίνα ωστόσο επεκτείνει την εμβέλειά της, ακόμα πιο δυτικά, προς την Ανατολική Μεσόγειο με στόχο τη δημιουργία μιας νέας εμπορικής σύνδεσης μεταξύ της Ασίας και της Κεντρικής Ευρώπης μέσω του Ισραήλ, της Κύπρου, της Ελλάδας και των Βαλκανίων. Τον Απρίλιο του 2016, η Κίνα (Cosco Holding Co.) αγόρασε ποσοστό συμμετοχής 67% στο

⁹¹ ["The New Silk Road – The Vision of an Interconnected Eurasia", ιστοσελίδα "Combined Transport Magazine", 10-01-2017, ημ/νία τελ.Πρόσβασης 23-9-20](#)

⁹² ["Geographical Setting of the Silk Roads", ιστοσελίδα "Asia Society", ημ/νία τελ. Πρόσβασης 23-9-20](#)

⁹³ Το λιμάνι του Gwadar του Πακιστάν, το οποίο μέσω του οικονομικού διαδρόμου Κίνας-Πακιστάν (CPEC), μήκους 3.000 χιλιομέτρων, συνδέεται με την πόλη Kashgar της Βορειοδυτικής Κίνας. Ο CPEC συνδέει το Kashgar και το Gwadar μέσω της κατασκευής αυτοκινητοδρόμων, σιδηροδρόμων, οπτικών ινών και αγωγών μεταφοράς πετρελαίου (Εικόνα 26). Το εν λόγω λιμάνι βρίσκεται κοντά στον Περσικό Κόλπο και κοντά στο Στενό του Ορμούζ, το οποίο κατέχει τα δύο τρίτα των παγκόσμιων αποθεμάτων πετρελαίου. Σημειώνεται πως η Κίνα καλείται να αντιμετωπίσει και αναδυόμενους ανταγωνισμούς, όπως τις προθέσεις της Ινδίας -σε συνεργασία με Ρωσία και Ιράν- για τη δημιουργία του διεθνούς διαδρόμου μεταφορών Βορρά-Νότου (INSTC), στο πλαίσιο του οποίου θα υπάρξει διασύνδεση του ιρανικού λιμανιού Chabahar με την Κεντρική Ασία και τη Ρωσία. [Fawad Yousafzai, "China to Build Mega Oil Pipeline From Gwadar to Kashgar", ιστοσελίδα "The Nation", 13-06-2016, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 23-9-20](#)

λιμάνι του Πειραιά⁹⁴, ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια της νότιας Ευρώπης, ενώ μέσα στα κινεζικά σχέδια είναι τα ισραηλινά λιμάνια PMEC στο Ashdod και το μικρότερο SIPG στη Χάιφα, καθώς και το λιμάνι της Τρίπολης στο Λίβανο. Επισημαίνεται πως η Ελλάδα, εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, αποτελεί την «πύλη εισόδου στην Ευρώπη», όπως χαρακτηριστικά σημείωσε το 2014 ο Κινέζος Πρωθυπουργός, Li Keqiang⁹⁵, καταδεικνύοντας έτσι τη στρατηγική σημασία της στην υλοποίηση της OBOR.

Όσον αφορά την Κύπρο και τον υπό διαμόρφωση Ελληνοκυπριακό άξονα στην ανατολική Μεσόγειο κυρίως μέσω της μελλοντικής ανακύρρησης ΑΟΖ των δύο χωρών, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι τμήμα του χερσαίου «Δρόμου του Μεταξιού», θα διέρχεται από το συριακό έδαφος και θα καταλήγει στην περιοχή των νεότευκτων ρωσικών βάσεων (Ταρτούς και Λατάκεια) στην ακτή της Λεβαντίνης.⁹⁶ Αναφορικά με τα λιμάνια σε Ισραήλ και Λίβανο, σημειώνεται πως το Πεκίνο θεωρεί τη Μέση Ανατολή περιοχή ζωτικής σημασίας και επιδιώκει να πραγματοποιεί συνεργασίες με χώρες όπου το περιβάλλον ασφαλείας είναι σταθερό και άρα ευνοϊκό για την ανάπτυξη επενδύσεων.⁹⁷ Συναφώς με τα

⁹⁴ Η Κίνα εκμεταλλεύτηκε την ελληνική οικονομική κρίση για να εγκατασταθεί στο στρατηγικό λιμάνι του Πειραιά και τον Αύγουστο του 2016, η Κινεζική εταιρεία China Ocean Shipping Company (COSCO) απέκτησε την πλειοψηφία των μετοχών στον Οργανισμό Λιμένος Πειραιώς (ΟΛΠ), προσφέροντας περισσότερα από 280 εκατομμύρια ευρώ, ενώ δεσμεύτηκε για την επένδυση 700 περίπου εκατομμυρίων ευρώ μέσα στην επόμενη δεκαετία. Η COSCO έχει παραχωρήσει 35 χρόνια για να επεκτείνει το λιμάνι προσθέτοντας δύο σύγχρονα τερματικά εμπορευματοκιβωτίων. Ο Πειραιάς θα χρησιμεύσει ως κεντρικός κόμβος logistics για το κινεζικό εμπόριο με την Ευρώπη, ενώ η Κίνα σχεδιάζει ένα Land-Sea Express που θα συνδέει τον Πειραιά με σημεία στην ευρωπαϊκή ηπειρωτική χώρα. Συναφώς, προβλέπεται σχέδιο 2,5 δισ. δολαρίων για την κατασκευή σιδηροδρομικής ζεύξης υψηλής ταχύτητας από τον Πειραιά προς τη Δυτική Ευρώπη. Φυσικά στα πλαίσια αυτά θα ενσωματωθεί και το λιμάνι της Θεσσαλονίκης. [«Η Κύπρος στο Δρόμο του Μεταξιού», ιστοσελίδα "Η Σημερινή της Κυριακής", 05-11-2017, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 23-9-20](#)

⁹⁵ ["China Daily: «Πύλη» της Κίνας στην Ευρώπη ο Πειραιάς", ιστοσελίδα "euro2day", 5-7-20, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 29-9-20](#)

⁹⁶ Συναφώς με τα ανωτέρω, η επένδυση στο λιμάνι του Πειραιά και μελλοντικά στην Θεσσαλονίκη στοχεύει στην προώθηση των κινεζικών εμπορευμάτων στη Νοτιοανατολική, Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη, μέσω της σύνδεσης του λιμένα του Πειραιά με έξι ή οχτώ χώρες της Ανατολικής Ευρώπης (σύμφωνα με το κινεζικό project, από τον Πειραιά οι μεταφορές θα πραγματοποιούνται τόσο μέσω οδικών, όσο και σιδηροδρομικών διαύλων, προς τα Βαλκάνια, την κεντρική και ανατολική Ευρώπη, ιδιαίτερα έπειτα από τις προβλεπόμενες συνδέσεις (Ελλάδας – ΠΓΔΜ – Σερβίας - Ουγγαρίας), παρέχοντας επίσης στην Κίνα δυνατότητες εμπορικών διανομών με μεταφορική διάρκεια 10 ημέρες μικρότερη από εκείνη που της προσφέρουν τα βορειοευρωπαϊκά λιμάνια. Παράλληλα, αποτιμάται ως ο βασικός κινητήριος μοχλός των σινο – ελληνικών σχέσεων καθιστώντας συγχρόνως την Ελλάδα ως τη χώρα που φιλοξενεί ένα από τα λίγα έργα μεγάλης κλίμακας στην Ευρώπη που έχουν σαφώς αναγνωρισθεί στο πλαίσιο της OBOR, ενώ τέλος, σε μέσο και μακροπρόθεσμο επίπεδο φαίνεται να εξυπηρετεί σε σημαντικό βαθμό την προαναφερθείσα στόχευση του Πεκίνου. [«Η Κύπρος στο Δρόμο του Μεταξιού», ιστοσελίδα "Η Σημερινή της Κυριακής", 05-11-2017, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 23-9-20](#)

⁹⁷ Η Μέση Ανατολή είναι η μεγαλύτερη πηγή εισαγωγών πετρελαίου με το Ιράκ, το Ιράν, το Κουβέιτ, τη Σαουδική Αραβία και το Ιράν να κατέχουν κυρίαρχο ρόλο στη σύναψη διμερών συμφωνιών με άλλες

ανωτέρω, αναφέρεται, πως η Κύπρος, η Ελλάδα και το Ισραήλ έχουν ήδη συμφωνήσει στην κατασκευή ενός υποβρύχιου καλωδίου, που θα συνδέει τα ηλεκτρικά συστήματα των τριών χωρών με την ΕΕ και ονομάζεται «EuroAsia Interconnector».

Ένα άλλο σημαντικό τερματικό στην Ευρώπη είναι το ολλανδικό λιμάνι του Ρότερνταμ, το οποίο είναι ένας από τους σημαντικότερους κόμβους φορτίου για ολόκληρη την ήπειρο. Όπως και το Gwadar στο Πακιστάν, το Ρότερνταμ είναι σημείο όπου συναντώνται η ζώνη και ο δρόμος στους χερσαίους και θαλάσσιους διαδρόμους, και ως εκ τούτου αξιολογείται ως υψηλής σπουδαιότητας, καθώς προβλέπεται να αποτελέσει σημαντικό κέντρο εφοδιασμού για το εμπόριο μεταξύ Κίνας - Ευρώπης. Στον Πειραιά και το Ρότερνταμ, η Κίνα έχει δημιουργήσει τρεις μεγάλους κόμβους logistics και μεταφορών, έναν στο Wigan (Μάντσεστερ) στο Ηνωμένο Βασίλειο και δύο ακόμη στο αεροδρόμιο Schiphol, στο Άμστερνταμ στις Κάτω Χώρες, οι οποίοι θα συνδεθούν με το κοντινό λιμάνι του Ρότερνταμ.

Τέλος αξίζει να ανφέρω ότι, σε συνέχεια της ανάπτυξης των λιμανιών, η Κίνα επεκτείνει τη σιδηροδρομική και οδική σύνδεση, δημιουργώντας ένα τεράστιο δίκτυο⁹⁸ που συνδέει την Κίνα με διαφορετικά μέρη της Ασίας και της Ευρώπης.⁹⁹ Αναφορικά με την ανάπτυξη των σιδηροδρομικών γραμμών, αξίζει να σημειωθεί πως η Κίνα δεν επιβαρύνεται με έξοδα κατασκευής των ήδη υπάρχοντων σιδηροδρομικών γραμμών (που φτάνουν μέχρι Λονδίνο και Μαδρίτη), γεγονός που αυξάνει τη σπουδαιότητα του έργου.

χώρες εκτός Μέσης Ανατολής (Κίνα). Αν και το Πεκίνο έχει διαφοροποιήσει τις εισαγωγές του με τη σύμπραξη συνεργασιών με χώρες όπως η Αγκόλα, η Ρωσία και η Βενεζουέλα, εξαρτάται ακόμα σε μεγάλο βαθμό από τις περιοχές της Μέσης Ανατολής. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι επενδύσεις στην ενέργεια αποτελούν σημαντικό μέρος της αναβίωσης της OBOR, η Κίνα αναζητά σταδιακά νέες ευκαιρίες και στην Ανατολική Μεσόγειο. Τόσο, η Ελλάδα και η Κύπρος, όσο και το Ισραήλ θα μπορούσαν να δουν την Κίνα να επιθυμεί περαιτέρω εμπλοκή μακροπρόθεσμα, και άρα γι αυτό η Κίνα να επιθυμεί την παρουσία της στην περιοχή μέσω επενδύσεων στα αναφερθέντα λιμάνια. [George N. Tzogopoulos, "Greece, Israel, and China's "Belt and Road" Initiative", The Begin-Sadat center for strategic studies Bar-Ilan University Mideast Security and Policy Studies, No. 139, 2017, ημ/νία τελ. πρόσβασης 25-9-20](#)

⁹⁸ Όπως για παράδειγμα, η σιδηροδρομική γραμμή μήκους 13.000 χιλιομέτρων -η μεγαλύτερη στον κόσμο- που συνδέει το Υίβυ με τη Μαδρίτη και η εμπορική διασύνδεση Κίνας-Λονδίνου, η οποία δόθηκε σε λειτουργία, τρία χρόνια αργότερα από την προαναφερθείσα, τον Ιανουάριο 2017 και είναι μήκους 12.000 χιλιομέτρων. ["Iran, China and the Silk Road train", ιστοσελίδα "The Diplomat", 30-03-2016, ημ/νία τελ. πρόσβασης 25-9-20](#)

⁹⁹ ["Plugging China into Europe", ιστοσελίδα "South China Morning Post", ημ/νία τελ. Πρόσβασης 25-9-20](#)

3.2 Γεωπολιτικό Υποσύστημα ΠΓΔΜ – Ελλάδα

Μετά την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών θα περίμενε κανείς ότι η πολιτική ηγεσία της ΠΓΔΜ θα διατηρούσε, τουλάχιστον βραχυπροθέσμα, μια ήπια ρητορική αναφορικά με τη χρησιμοποίηση του όρου «Μακεδονία». Αντ' αυτού βλέπουμε ότι, τουλάχιστον στο εσωτερικό, διατηρείται η παλαιά ρητορική. Πιο συγκεκριμένα, μιλώντας σε πολιτικό φόρουμ στην πόλη Γκόστιβαρ, ο πρωθυπουργός των Σκοπίων Ζόραν Ζάεφ¹⁰⁰ υπεραμύνθηκε για μία ακόμη φορά της υπογραφής της Συμφωνίας των Πρεσπών με την Ελλάδα, επισημαίνοντας πως στα Ηνωμένα Έθνη πλέον δεν υπάρχει το «FYROM» και πως διεθνώς αναγνωρίζεται η «μακεδονική» ταυτότητα και γλώσσα.¹⁰¹ «Δεν υπάρχει πια το “FYROM” στα Ηνωμένα Έθνη, τώρα έχει εγγραφεί η ταυτότητά της χώρας μας, «Βόρεια Μακεδονία», στον ΟΗΕ είναι γραμμένη η «μακεδονική» γλώσσα και οι «Μακεδόνες» δήλωσε ο Ζάεφ, επισημαίνοντας πως: «Κάναμε παραδειγματικά βήματα και όλος ο κόσμος μιλάει για αυτό. Σταθεροποιήσαμε το κράτος, ενισχύσαμε την ταυτότητά μας. Κανείς δεν αμφισβητεί πια τη «μακεδονική» γλώσσα και τον «μακεδονικό» λαό». Απαντώντας σε επικρίσεις για τις Πρέσπες, που ακούστηκαν από το ακροατήριο όταν έλαβε το λόγο, ο Ζάεφ σχολίασε «Έχουμε εκπληρώσει την αιώνια φιλοδοξία των πατέρων και των παππούδων μας, γι' αυτό πρέπει να είμαστε υπερήφανοι». Όσον αφορά την παρουσία του στο πολυεθνικό Γκόστιβαρ, που κατοικείται από Σκοπιανούς, Αλβανούς, Τούρκους, Σέρβους, Ρομά κ.α., ο Ζάεφ χαρακτήρισε την πόλη «καθρέφτη της πολυεθνικής κατάστασης της χώρας» προκαλώντας ποικίλα σχόλια στα κοινωνικά δίκτυα.

Αντιδράσεις ξεσηκώνει εξάλλου, η τουριστική καμπάνια της γειτονικής χώρας υπό τον τίτλο «Αιώνια Μακεδονία» και «Μακεδονία ο επόμενος προορισμός σου».¹⁰² Την άμεση διακοπή της ζητά ο Πρόεδρος Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων. Μπορεί να πέρασε πάνω από ένας χρόνος από την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών και από την υιοθέτησή της από το ελληνικό κοινοβούλιο, ως νόμο του κράτους, με τον οποίο η γειτονική χώρα αναγνωρίζεται ως «Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας», αλλά όπως φαίνεται οι

¹⁰⁰ [Παναγιώτης Σαββίδης, «Ζάεφ: Είμαστε «Μακεδόνες» με «μακεδονική» γλώσσα», εφημερίδα «Πρώτο Θέμα», 25-11-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20](#)

¹⁰¹ [Παναγιώτης Σαββίδης, «Ζάεφ: Είμαστε «Μακεδόνες» με «μακεδονική» γλώσσα», εφημερίδα «Πρώτο Θέμα», 25-11-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20](#)

¹⁰² [Λάμπρος Ζάχαρης, «Αλυτρωτική τουριστική καμπάνια από τα Σκόπια», ιστοσελίδα «Εφημερίδας Δημοπρασιών και Πλειστηριασμών», 10-6-2019, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 24-6-20](#)

γείτονες δεν έχουν συμμορφωθεί πλήρως με την εφαρμογή της. Και αυτό γιατί ενώ έχουν αλλάξει δεκάδες επιγραφές δρόμων και κτιρίων, οι χρήσεις των τίτλων «Αιώνια Μακεδονία» και «Μακεδονία ο επόμενος προορισμός σου» στην τουριστική καμπάνια της Βόρειας Μακεδονίας δεν έχουν ακόμα τροποποιηθεί, κάτι που δεν συνάδει με τα όσα προβλέπει η συμφωνία, καθώς δεν χρησιμοποιούν τον όρο «Βόρεια». Μια ματιά στις επίσημες τουριστικές ιστοσελίδες της γειτονικής χώρας «exploringmacedonia.com» και «macedonia-timeless.com» θα δει κανείς παντού τον όρο «Μακεδονία» χωρίς κάποια αλλαγή, που να παραπέμπει στον όρο «Βόρεια Μακεδονία». Ειδικότερα, το «exploringmacedonia.com» περιλαμβάνει αναφορές όπως: «μοναστήρια της Μακεδονίας, μακεδονικά κρασιά, μακεδονική εθνική τουριστική διαδρομή», ενώ από την πλευρά της η ιστοσελίδα της «Αιώνιας Μακεδονίας» επονομάζεται ως η «επίσημη τουριστική ιστοσελίδα της Μακεδονίας».¹⁰³ Την ανάγκη για την άμεση κυβερνητική προσφυγή στον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, αναφορικά με την τουριστική καμπάνια, επισημαίνει ο πρόεδρος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων, Γρηγόρης Τάσιος.¹⁰⁴ «Θα πρέπει το συντομότερο η κυβέρνηση να προσφύγει στον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού και να ζητήσει την αλλαγή του όρου. Η Ελλάδα πρέπει επιτέλους να διεκδικήσει τα αναφαίρετα δικαιώματα της στον Τουρισμό», αναφέρει. «Όταν η τότε κυβέρνηση υπέγραφε τη Συμφωνία των Πρεσπών δεν προέβλεψε την άμεση διευθέτηση του ζητήματος. Αυτό είναι και ένα από τα χαρακτηριστικά της προχειρότητας της συμφωνίας, για ένα τόσο σημαντικό κομμάτι, όπως ο τουρισμός», προσθέτει. «Ιδεατά, δεν θα θέλαμε να περιλαμβάνεται ο όρος «Μακεδονία», στην τουριστική καμπάνια της γείτονος. Ωστόσο, οι τουριστικοί φορείς δεν μπορούν να λύσουν τα πολιτικά ζητήματα. Δεν είμαστε αυτοί που αποφασίζουμε. Υπάρχει, καλώς η κακώς, η «Συμφωνία των Πρεσπών». Θα πρέπει, με βάση αυτή, να γίνουν κάποιες κινήσεις, ώστε τα πράγματα να αλλάξουν διάσταση. Η Συμφωνία πρέπει να επεκταθεί και στην τουριστική βάση», επισημαίνει ο Γρηγόρης Τάσιος. «Η προηγούμενη ηγεσία του Υπουργείου Τουρισμού υποστήριξε ότι η χώρα έχει μεγάλη δύναμη στον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού. Έφτασε η ευκαιρία να αποδειχθεί αν αυτό είναι αληθές ή όχι», προσθέτει. «Τα Σκόπια παραδοσιακά χρησιμοποιούσαν τον όρο «Μακεδονία» στις τουριστικές εκθέσεις και δημιούργησαν κάτι δεδομένο για το παγκόσμιο τουριστικό

¹⁰³ "exploringmacedonia.com", ιστοσελίδα, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20

¹⁰⁴ [Λάμπρος Ζάχαρης, «Αλυτρωτική τουριστική καμπάνια από τα Σκόπια», ιστοσελίδα «Εφημερίδας Δημοπρασιών και Πλειστηριασμών», 10-6-2019, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 24-6-20](#)

γίνεσθαι, το οποίο επιβάλλεται να αλλάξει. Η τουριστική καμπάνια των Σκοπίων η οποία τους παρουσιάζει ως κληρονόμους της Αρχαίας Μακεδονίας ξεκίνησε το 1999. Αυτή η πρόκληση οδηγήθηκε στην κλιμάκωσή της, με την – εκτός πραγματικότητας – αναφορά, με τον τίτλο «Αιώνια Μακεδονία», από το 2009, όταν και η κυβέρνηση Γκρουέφσκι χρησιμοποιούσε και τον τουρισμό ως όχημα αλυτρωτικών βλέψεων. Φυσικά, όλη αυτή η εκστρατεία στον τουρισμό γινόταν για καθαρά πολιτικούς λόγους, με σποτάκια που ακόμα και σήμερα τους παρουσιάζουν ως απόγονους των αρχαίων Μακεδόνων. Οικειοποιήθηκαν την ελληνική ιστορία», τονίζει. Όπως επισημαίνει ο ίδιος: «Μάλλον οι γείτονες πρέπει να αναζητήσουν την ευκαιρία να διαμορφώσουν μια νέα τουριστική καμπάνια, μακριά από τα αρχαία ελληνικά σύμβολα».

Ένα άλλο παράδειγμα σκοπιανής προπαγάνδας είναι η αναφορά σε ένα χωριό από το αντιπολεμικό αριστούργημα του Στρατή Μυριβήλη, με τίτλο *«Η Ζωή εν Τάφω»*, το οποίο εκτός από αναπαραγόμενο σε κάποιες φυλλάδες συγκεκριμένου πολιτικού χώρου στο εσωτερικό των δύο χωρών, βρήκε χώρο αναπαραγωγής ακόμα και στο BBC.¹⁰⁵ Η ταχύτητα εξάπλωσης και το εύρος της αποδοχής υπήρξαν εντυπωσιακά.¹⁰⁶ Περιγράφοντας ο συγγραφέας την ανάρρωση του ήρωα του έργου του, κατά τη διάρκεια της συμμετοχής του στο Μακεδονικό Μέτωπο του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, στο σπίτι μιας αγροτικής οικογένειας σε κάποιο χωριό βορείως των συνόρων μας, έγραψε για τους κατοίκους του χωριού ότι «δὲ θέλουν νάναι μήτε «Μπουλγκάρ», μήτε «Σρρπ» μήτε «Γκρρτζ». Μοναχὰ «Μακεντὸν ὀρτοντόξ». Παρουσιάζεται λοιπόν ως απτή απόδειξη ότι στην περιοχή υπήρχαν Σλάβοι, οι οποίοι μάλιστα δε θέλουν να είναι ούτε Έλληνες, ούτε Βούλγαροι, ούτε Σέρβοι. Ο Μυριβήλης όμως άλλα εννοεί, γι' αυτό και οι εκφράσεις του είναι διατυπωμένες πολύ προσεκτικά. Όχι μόνο στο επίμαχο σημείο, αλλά σε όλο το κείμενο. Προσέξτε τις λέξεις, «μήτε Βούλγαροι, μήτε Σέρβοι, μήτε Έλληνες, μοναχὰ Μακεδόνες Ορθόδοξοι». Στην περίπτωση λοιπόν των «Μακεδόνων» προσθέτει το επίθετο «Ορθόδοξοι», γιατί οι κάτοικοι του χωριού δεν έχουν καμία «μακεδονική εθνική συνείδηση». Η συνείδησή τους δεν είναι εθνική, είναι η συνείδηση των Χριστιανών στην Οθωμανική αυτοκρατορία, πριν την εθνική αφύπνιση των Λαών. Για να το πούμε πιο επιστημονικά είναι συνείδηση προ - νεωτερική.

¹⁰⁵ [Χάρης Ξενάριος, «Ο Στρατής Μυριβήλης το βράδυ της Κυριακής στο ραδιόφωνο του BBC», 6-7-14, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 25-6-20](#)

¹⁰⁶ [Γιάννης Σαΐνης, «Μακεντόν Ορτοντόξ», ιστοσελίδα «History of Macedonia», 28-3-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 24-6-20](#)

Δηλώνουν δηλαδή οι άνθρωποι τον τόπο κατοικίας και το θρήσκευμά τους. Είναι η συνείδηση του μιλλέτ της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Σα να λέμε Γιαννιώτες Μουσουλμάνοι και Γιαννιώτες Χριστιανοί, Κρήτες Χριστιανοί ή Κρήτες Μουσουλμάνοι. Η εθνική συνείδηση τους καθορίζεται από το γεγονός της αναφοράς του ως «Μακεδόνες Ορθόδοξους». Στη Μακεδονία η δράση της Βουλγαρικής Εξαρχίας πίεζε αυτούς τους Σλαβόφωνους να εγκαταλείψουν το Πατριαρχείο και να ενταχθούν στην Εξαρχία. Δηλώνοντας οι κάτοικοι του εν λόγω χωριού ότι είναι «Μακεντόν Ορτοντόξ» μας λένε ότι είναι πιστοί στο Πατριαρχείο και όχι στην Εξαρχία. Μας λένε επίσης ότι υπάρχουν και «Μακεδόνες» Εξαρχικοί, αλλά αυτοί δεν κατονομάζονται ως τέτοιοι, γιατί αυτοί νοούνται ως Βούλγαροι ακόμη και γι' αυτούς τους «Μακεντόν Ορτοντόξ».¹⁰⁷

Η πρώτη απόπειρα προπαγάνδας από τα Σκόπια στις ΗΠΑ έγινε¹⁰⁸ —όπως κατέδειξε ο κ. Chris Spīrou, πρώην γεροϋσιαστής, πρώην Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων και πρώην Πρόεδρος του Δημοκρατικού Κόμματος της Πολιτείας του New Hampshire των ΗΠΑ, με σημαντική δράση στα εθνικά θέματα της Ελλάδος - το 1980 όταν το Πανεπιστήμιο

¹⁰⁷ Το ίδιο προκύπτει και από την καταγεγραμμένη Ιστορία. Ο Μυριβήλης μας παραδίδει και το όνομα του χωριού, το οποίο είναι Βελούσινα. Η Βελούσινα βρίσκεται περίπου έξι χιλιόμετρα βόρεια των συνόρων της Ελλάδας με την ΠΓΔΜ, στους πρόποδες του όρους Μπάμπα στην πεδιάδα της Πελαγονίας. Ετυμολογικά το όνομα του χωριού προκύπτει από το Σλαβο - Ελληνικό, Βέλικά Ελεούσα (Μεγάλη Ελεούσα) που κατέληξε σε Βελιούσα - Βελούσινα. Η εκκλησία της Θεοτόκου Ελεούσας που βρίσκεται στο χωριό, είναι αφιερωμένη στην κοίμηση της Θεοτόκου και χτίστηκε τον 4ο-5ο αιώνα, επί βασιλείας Θεοδοσίου του Β, δυο με τρεις αιώνες δηλαδή πριν την κάθοδο των Σλάβων. Τα ονόματα των Αγίων είναι γραμμένα στα Ελληνικά. Πάντως, κατά την Οθωμανοκρατία ολόκληρος ο Χριστιανικός πληθυσμός του χωριού ήταν Σλαβόφωνος και προσκείμενος φανατικά στο Πατριαρχείο. Όπως μας πληροφορεί και ο γραμματέας της Βουλγαρικής Εξαρχίας Ντίμιταρ Μίσεφ, το 1905 κατέγραψε στη Βελούσινα 880 κατοίκους, όλοι τους «Βούλγαροι πατριαρχικοί ελληνίζοντες» (γαλλικά: «Bulgares Patriarchistes Grécisants»). Υπήρχε δε μόνο ένα σχολείο με είκοσι μαθητές και αυτό ήταν Ελληνικό. Η Βελούσινα είναι επίσης ο γενέθλιος τόπος του Έλληνα δασκάλου και Μακεδονομάχου Πέτρου Χρήστου. Αυτή λοιπόν είναι η περίφημη «Μακεδονική συνείδηση» των κατοίκων της Βελούσινα, με βάση και τα Ιστορικά στοιχεία. Η θέση της Ελλάδας διαχρονικά ήταν πως αυτοί οι πληθυσμοί, στο βαθμό που επιμένουν ότι είναι γηγενείς ή τουλάχιστον προ-Σλαβικοί, θα μπορούσαν να συνδεθούν με τον Ελληνισμό και να θεωρούνται ως Μακεδόνες Σλαβόφωνοι Έλληνες. Στην περίπτωση που επιμένουν στον Σλαβισμό τους, τότε δεν μπορούν να κουβαλούν όνομα που ανήκει σε μη Σλαβική πολιτιστική κληρονομιά, η οποία εξακολουθεί να είναι ζωντανή, όπως είναι η Ελληνική. Γι' αυτό, τόσο ο Παύλος Μελάς όσο και η Πηνελόπη Δέλτα, τους Σλαβόφωνους με Ελληνική συνείδηση τους ονομάζουν Μακεδόνες και δεν τους διακρίνουν από τους Ελληνόφωνους Μακεδόνες. Δεν προέβλεψε η Ελλάδα τα παιχνίδια της Ιστορίας, δηλαδή να αμφισβητηθεί η Ελληνικότητα της αρχαίας Μακεδονικής Ιστορίας. Και κάτι τέτοιο δε θα μπορούσε να προβλεφθεί, γιατί το αποτύπωμα αυτής της κληρονομιάς ήταν Ελληνικό και κυρίαρχο σε ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο για πολλούς αιώνες. Η πραγματικότητα δε αυτή ήταν και είναι γνωστή σε όλους. Συνδέονται πράγματι και οι Σλάβοι φίλοι μας με αυτό το νήμα, όχι με την εγκατάστασή τους σε Ελληνόφωνες περιοχές, αλλά με την προσχώρησή τους στην Ορθοδοξία, η γλώσσα της οποίας ήταν και είναι η Κοινή Ελληνική των Ελληνιστικών χρόνων.¹⁰⁷ [Γιάννης Σαΐνης, «Μακεντόν Ορτοντόξ», ιστοσελίδα «History of Macedonia», 28-3-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 24-6-20](#)

¹⁰⁸ [Χρήστος Μαλασπίνας, «Ντοκουμέντα από τον Κρις Σπύρου για το ζήτημα του ονόματος των Σκοπίων», ιστοσελίδα «The PanHellenic Post», 17-1-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 25-6-20](#)

Harvard είχε εκδώσει εγκυκλοπαίδεια με τίτλο «Εγκυκλοπαίδεια του Harvard για τις Αμερικανικές Εθνότητες». Στην εγκυκλοπαίδεια αυτή ο Καθηγητής και συγγραφέας Stefan Thornstrom υποστηρίζει ότι υπάρχει «Μακεδονική μειονότητα» (σ.σ. άρα και «Μακεδονικό Έθνος») στις ΗΠΑ πέραν των Ελλήνων μεταναστών της Μακεδονίας. «Έγιναν μεγάλοι αγώνες ν' αλλάξουμε το κείμενο της εγκυκλοπαίδειας χωρίς καμιά βοήθεια από την επίσημη Ελληνική πολιτεία», είπε ο κ. Σπύρου και παρουσίασε πολυσέλιδη και πλήρως τεκμηριωμένη επιστολή που είχε απευθύνει, στον Πρόεδρο του Πανεπιστημίου Derek Bok, ζητώντας του να ανασκευάσει το σχετικό λήμμα. Ο κ. Κρις Σπύρου υπήρξε εκ των πρωταγωνιστών των προσπαθειών στις ΗΠΑ για την μη αναγνώριση των Σκοπίων με ονομασία που να περιέχει τον όρο «Μακεδονία» από την Αμερική.

Η χρηματοδότηση της προπαγάνδας της ΠΓΔΜ γίνεται από διάφορα κέντρα. Ένα από αυτά - και το πιο διάσημο - είναι το ίδρυμα του George Soros. «Ο George είναι ο σωτήρας της Μακεδονίας» δήλωσε ο φίλος του Morton Abramowitz, πρώην Πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Άγκυρα και μέλος του ιδρύματος του Soros.¹⁰⁹ Και η εκπρόσωπος της ΠΓΔΜ στην Ουάσιγκτον Ljubica Acevska αναφέρει δύο χωριστά δάνεια ύψους 25 εκατομμυρίων δολαρίων του Soros¹¹⁰, τονίζοντας πόσο σημαντική βοήθεια υπήρξε για τα Σκόπια αλλά και για την κυβέρνηση Gligorov. Ο Soros έφτασε στα Σκόπια τον Σεπτέμβριο του 1992 απευθείας από τη Βουλγαρία, θεωρώντας ότι δεν υπάρχει έθνος «Μακεδόνων» και ότι οι έντονες προσπάθειες της ΠΓΔΜ για την καθιέρωση αυτής της ταυτότητας ακολουθούν τις αλυτρωτικές φιλοδοξίες του Τίτο. Στη συνέχεια όμως και μετά από μια συνάντηση που είχε ο Soros με τον Πρωθυπουργό Gligorov, άλλαξε γνώμη και το ίδιο κιόλας απόγευμα πραγματοποίησε συνέντευξη Τύπου, στην οποία ανακοίνωσε ότι θα έδινε ένα εκατομμύριο δολάρια επιπλέον στον προϋπολογισμό του ιδρύματός του στην ΠΓΔΜ και ότι ταυτόχρονα - και αυτό έχει μεγάλη σημασία- θα άλλαζε αυτόματα το όνομά από «Ίδρυμα Ανοικτής Κοινωνίας των Σκοπίων» σε «Ίδρυμα Ανοικτής Κοινωνίας της Μακεδονίας». Ο διευθυντής του Ιδρύματος Soros στα Σκόπια, Vladimir Milčin¹¹¹,

¹⁰⁹ [Connie Bruck, «The World According to George Soros», ιστοσελίδα «The NewYorker», 16-1-1995, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 27-6-20](#)

¹¹⁰ [Άρης Δημοκίδης, «Η ψυχρή αλήθεια: Γιατί ο Σόρος καίγεται ΤΟΣΟ πολύ για τη «Μακεδονία», ιστοσελίδα «LIFO», 25-6-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 25-6-20](#)

¹¹¹ Οι προσπάθειες επίλυσης της διαμάχης με την Ελλάδα περιλάμβαναν συζητήσεις για την αλλαγή του ονόματος της ΠΓΔΜ σε κάτι σαν «Μακεδονία του Βαρδάρη» ή «Νέα Μακεδονία». Αλλά σε μια συνέντευξη έδωσαν μαζί με τον Πρωθυπουργό, Branko Crvenovski, οι δύο άνδρες επέμειναν ότι το όνομα δεν είναι διαπραγματεύσιμο. Ο Milčin μάλιστα δήλωσε: «Αν αλλάξουν το όνομα (δηλαδή «Δημοκρατία της

διαμοιράζει προπαγανδιστική λογοτεχνία για την Μακεδονία και την Ελλάδα (συμπεριλαμβανομένου ενός φυλλαδίου με τίτλο «Οι Νεοέλληνες δεν κατάγονται από τους Αρχαίους Έλληνες»).

Ο Soros μάλιστα στήριξε τον Gligorov ακόμη και στο πλαίσιο της προεκλογικής εκστρατείας. Στις εκλογές που ακολούθησαν (και που οι δύο βασικές αντιπολιτευόμενες πλευρές κατήγγειλαν ως πλαστές), ο Gligorov και ο συνασπισμός του κέρδισαν την πλειοψηφία. Ο Ljupčo Georgievski, ο δεξιός επικεφαλής του κόμματος της αντιπολίτευσης V.M.R.O. (Κόμμα Διεθνούς Μακεδονικού Επαναστατικού Οργανισμού) κατηγόρησε το ίδρυμα Soros πως είναι «μηχανή υποστήριξης της κυβέρνησης» και σε δηλώσεις του στον τηλεοπτικό σταθμό A1, ο οποίος λαμβάνει στήριξη από τον Soros, ο Georgievski κατηγόρησε τους υπουργούς της τότε κυβέρνησης της ΠΓΔΜ ότι βρίσκονταν εκεί πιο συχνά απ' ό, τι στην κρατική τηλεόραση. Από το φθινόπωρο του 1992, ο Soros ασκεί πιέσεις για την αναγνώριση της ΠΓΔΜ ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας» από τις ΗΠΑ, γράφει άρθρο για τη σελίδα Op-Ed των Times, στις δημόσιες εμφανίσεις του καταδικάζει την Ελλάδα και το ελληνοαμερικανικό λόμπι, ασκεί πίεση στον Strobe Talbott και άλλους στο Υπουργείο Εξωτερικών και στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας και στη διάσκεψη του Bretton Woods στην Ουάσιγκτον και εργάζεται σκληρά στους διαδρόμους προσπαθώντας να πείσει τα μέλη της ΕΕ να βοηθήσουν την ΠΓΔΜ. Το χρηματοδοτούμενο από το Soros «Συμβούλιο Δράσης για την Ειρήνη στα Βαλκάνια», εξέδωσε το Φεβρουάριο του 1994 τη «Λευκή Βίβλο της Μακεδονίας», υποστηρίζοντας ευθέως τη θέση της ΠΓΔΜ έναντι της Ελλάδας και την κυκλοφόρησε στον Λευκό Οίκο, στα γραφεία του Υπουργικού Συμβουλίου, στο Κογκρέσο και στα ΜΜΕ. Λίγους μήνες αργότερα, τον Μάιο, εξέδωσε άλλη έκθεση, η οποία υποστήριξε επίσης την ΠΓΔΜ. Η έκθεση καταρτίστηκε, σύμφωνα με τον ισχυρισμό της συνοδευτικής της επιστολής, από «μια διμερή ανεξάρτητη αντιπροσωπεία».

3.3 Γεωπολιτικό Υποσύστημα ΠΓΔΜ – Αλβανίας – Κοσόβου

Η Αλβανία αναγνώρισε αμέσως την ΠΓΔΜ χωρίς καμία επιφύλαξη το 1991, ωστόσο κατά καιρούς διπλωματικές αντιπαραθέσεις μεταξύ των δύο χωρών για τα δικαιώματα των Αλβανών, ο ρόλος των Τιράνων - κυρίως επί καθεστώτος Μπερίσα - υπέρ των ριζοσπαστών στις ενδο - αλβανικές κομματικές διενέξεις της ΠΓΔΜ και βεβαίως το ιστορικό των

Μακεδονίας»), θα πάω στα βουνά και θα πολεμήσω με τους αντάρτες!». [Connie Bruck, «The World According to George Soros», ιστοσελίδα «The NewYorker», 16-1-1995, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 27-6-20](#)

εδαφικών διεκδικήσεων και άλλων αξιώσεων πριν και στη διάρκεια της τιτοϊκής περιόδου είχαν δημιουργήσει μια σταθερή ανησυχία απειλής στη σλαβική πολιτική ελίτ της χώρας.¹¹² Η γενικότερη αδυναμία και ειδικότερα η κρίση της Αλβανίας το 1997 περιόρισαν την οξύτητα μιας εξωτερικής απειλής στο ρητορικό επίπεδο, αλλά οι στενές σχέσεις συνεργασίας αλυτρωτικών κύκλων στο τρίγωνο Τίρανα – Κόσοβο - Τέτοβο και η διακίνηση όπλων και ένοπλων ομάδων παρέμειναν το βασικότερο ζήτημα εθνικής ασφάλειας για τα Σκόπια στη δεκαετία του 90'. Το Βελιγράδι υπήρξε ιστορικά ο στενότερος σύμμαχος της σλαβικής ελίτ στην αντιμετώπιση των αλβανικών αποσχιστικών κινήσεων. Η ανεξαρτησία της ΠΓΔΜ, η διεθνής απομόνωση του Μιλόσεβιτς και κυρίως η κρίση του Κοσσυφοπεδίου εξασθένησαν πλήρως αυτήν τη δυνατότητα προσέγγισης. Επιπρόσθετα, ο Μιλόσεβιτς μέχρι την πτώση του 1995, θεωρούσε τα σύνορα περισσότερο διοικητικά και όχι διεθνή, ενώ ποτέ ρητά ούτε απέρριψε αλλά ούτε αποδέχθηκε την ανεξαρτησία της ΠΓΔΜ. Γενικότερα, η έλξη προς το Βελιγράδι από τη σλαβική πολιτική ελίτ υπήρξε αναμφισβήτητη, αλλά οι διεθνής συγκυρίες με την αναγνώριση του νεοσύστατου κράτους των Σκοπίων, την απομόνωση της Σερβίας και την αναμενόμενη εσωτερική πολιτική ρευστότητα και αστάθεια της, κατέστησε τη στάση αυτή αναχρονιστική. Επίσης, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι οι Αλβανοί πολιτικοί της ΠΓΔΜ, βασιζόμενοι σε προηγούμενες εμπειρίες και με βάση την προοπτική της συσπείρωσης της σερβικής μειονότητας των Σκοπίων με τη σλαβική ελίτ, δεν ήταν ενθουσιώδεις στην προοπτικού στενών σχέσεων με τη Σερβία.¹¹³ Παρόλα αυτά, με την πτώση του Μιλόσεβιτς και την ένοπλη αναμέτρηση μεταξύ Σέρβων και Αλβανών στη Νότια Σερβία, αλλά και τα ένοπλα επεισόδια στα Σκόπια, οι διμερείς σχέσεις των δύο κρατών αναθερμάνθηκαν. Ωστόσο, ιδιαίτερα μετά τη κρίση στο Κοσσυφοπέδιο, η αμερικανική πολιτική αντιμετώπιστηκε με δυσπιστία, καθώς η σλαβική ελίτ, παρά την υποστήριξη που αναγνωρίζει ότι έχει από τις ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ, θεωρεί ότι αυτή ήταν προϊόν περισσότερο των δυτικών συμφερόντων και όχι ως απάντηση στις ανάγκες της ίδιας της χώρας. Στη δεκαετία του 90' κοινός στόχος ανάμεσα στα αλβανικά κόμματα είναι να διεκδικήσουν περισσότερα δικαιώματα για τους Αλβανούς της ΠΓΔΜ. Τα προγράμματα των κομμάτων ΡΔΠ και ΔΡΑ σκιαγραφούν μια σειρά αλβανικών επιδιώξεων: τροποποίηση του συντάγματος, ίσα δικαιώματα στους Αλβανούς με τη σλαβική πλειοψηφία, χρήση της

¹¹² Στέλιος Αλειφαντής, «Η κρίση της FYROM: Τα Βαλκάνια σε αναζήτηση σταθερότητας», Εκδόσεις «Ι. Φλώρος»

¹¹³ Στέλιος Αλειφαντής, «Η κρίση της FYROM: Τα Βαλκάνια σε αναζήτηση σταθερότητας», Εκδόσεις «Ι. Φλώρος»

αλβανικής γλώσσας στις δημόσιες υπηρεσίες, διδασκαλία σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και στην αλβανική, τέλος των διακρίσεων στην εργασία και διασφάλιση ισότιμης συμμετοχής των Αλβανών στο δημόσιο τομέα όπως στην αστυνομία, στη δικαιοσύνη, στο στρατό και στις δημόσιες υπηρεσίες, πολιτική εκπροσώπηση των Αλβανών ανάλογη με τον πληθυσμό και μεγαλύτερη αυτονομία στην τοπική αυτοδιοίκηση επιτρέποντας στους δήμους να διαχειρίζονται τις υποθέσεις τους. Παρόλα αυτά τα αλβανικά κόμματα είναι διαιρεμένα αναφορικά με τα μέσα που θα χρησιμοποιήσουν για την επίτευξη των στόχων τους. Το μεγαλύτερο αλβανικό κόμμα, το PDP, διασπάστηκε σε δύο τμήματα το 1994, με το δεύτερο να ονομάζεται PDPA και να έχει ριζοσπαστικές θέσεις. Τα γεγονότα του 1997 ήρθαν να φανερώσουν την υποβόσκουσα οξύτητα λόγω της εθνικιστικής πόλωσης.¹¹⁴ Η αναταραχή ξεκίνησε όταν οι ειδικές δυνάμεις της αστυνομίας επενέβησαν στην πόλη Γκοστιβάρ, στη δυτική ΠΓΔΜ, για να απομακρύνουν βιαίως μια αλβανική σημαία που κυμάτιζε πάνω στο δημαρχείο της πόλης. Στις αναταραχές που ακολούθησαν σκοτώθηκαν τρεις και τραυματίστηκαν περισσότεροι από διακόσιοι. Θα πρέπει να σημειώσω ότι όλα αυτά συνέβαιναν ενώ στην κυβέρνηση εναλλάσσονταν συνασπισμοί Σλάβων και Αλβανών.¹¹⁵ Όμως τα γεγονότα στο Κόσοβο και αμέσως μετά στη νότια Σερβία δημιουργούν σε τμήματα της αλβανικής εκλογικής βάσης μια ισχυρή έλξη προς τον ένοπλο αγώνα, γεγονός που αρχικά δεν έλαβε της δέουσας προσοχής, αφού μέχρι το 2001 η δράση ένοπλων ομάδων στην ΠΓΔΜ και τα επεισόδια που τη συνόδευαν (ανταλλαγές πυρών, ανακάλυψη κρυπτών με οπλισμό) συνήθως αποδίδονταν σε δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος, δίκτυα υποστήριξης του UCK και UCPBM και σπανιότερα σε περιθωριακές - εξτρεμιστικές αλβανικές ομάδες των Σκοπίων. Παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται μια ύφεση των επεισοδίων αυτών, η αίσθηση που κυριαρχεί είναι ότι ελλοχεύει ο κίνδυνος ανάφλεξης ανά πάσα στιγμή. Φυσικά δεν θα πρέπει να λησμονούμε το δημογραφικό πρόβλημα των Σλάβων λόγω της υπογεννητικότητας τους και της πληθυσμιακής «έκρηξης» των αλβανόφωνων. Το ποσοστό του αλβανόφωνου πληθυσμού

¹¹⁴ Στέλιος Αλειφαντής, «Η κρίση της FYROM: Τα Βαλκάνια σε αναζήτηση σταθερότητας», Εκδόσεις «Ι. Φλώρος»

¹¹⁵ Στέλιος Αλειφαντής, «Η κρίση της FYROM: Τα Βαλκάνια σε αναζήτηση σταθερότητας», Εκδόσεις «Ι. Φλώρος»

διευρύνεται σταθερά τις τελευταίες δεκαετίες. Το 1971 και σύμφωνα με τα τότε στοιχεία¹¹⁶, οι σλαβόφωνοι ήταν 69,3% και οι αλβανόφωνοι 17%, ενώ το 1991 οι σλαβόφωνοι ήταν 65,3% και οι αλβανόφωνοι 21,7%. Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2002, οι σλαβόφωνοι αποτελούσαν το 64,18% του πληθυσμού των Σκοπίων, οι Αλβανοί αποτελούσαν το 25,17%, ενώ 3,85% ήταν Τούρκοι, 2,66% Ρομά, 1,8% Σέρβοι, 0,85% Βόσνιοι και 0,5% Βλάχοι.¹¹⁷ Η δε απογραφή του 2011 διεξήχθη σε ιδιαίτερα πολωμένο κλίμα, τα δε αποτελέσματα δεν ανακοινώθηκαν ποτέ, με τις φήμες να οργιάζουν ότι ο ουσιαστικός λόγος ήταν η άνοδος του ποσοστού των Αλβανών στο 30%, με τους σλαβόφωνους να βρίσκονται στο 60%.¹¹⁸

3.4 Γεωπολιτικό Υποσύστημα ΠΓΔΜ – Βουλγαρίας

Το παράδειγμα είναι οικείο και στους Βουλγάρους. Η ΠΓΔΜ διεκδικεί την κληρονομιά του Βούλγαρου βασιλέα Σαμουήλ όσο και οι Βούλγαροι.¹¹⁹ Λογικό, γιατί ανατρέχοντας πίσω στην Ιστορία τους, δεν μπορούν παρά να ανακαλύψουν τη στενή πολιτιστική τους σχέση με τους Βουλγάρους κατά τον Μεσαίωνα. Αυτό όμως δείχνει ότι ακόμη και εάν είναι γηγενείς Μακεδόνες, έχασαν το νήμα της Ιστορίας δύο φορές, μία με τον εκσλαβισμό τους και μια ακόμη φορά με την ταύτισή τους με το Βουλγαρικό βασίλειο. Για να αποφύγουν το σκόπελο της ασυνέχειας, προχώρησαν στην αμφισβήτηση της Ελληνικότητας της Μακεδονικής κληρονομιάς. Ήταν ένας τρόπος αυτός να διεκδικήσουν το όνομα «Μακεδόνας» και να διατηρήσουν το Σλαβισμό τους. Η Βουλγαρία, καίτοι έχει απορρίψει ιστορικά την έννοια ενός «μακεδονικού» έθνους ως ευδιάκριτου από το βουλγαρικό, ήταν η πρώτη χώρα που αναγνώρισε την ΠΓΔΜ ως κράτος, υποστηρίζοντας ταυτόχρονα ότι ο σλαβικός πληθυσμός της είναι βουλγαρικός. Ωστόσο, η Βουλγαρία απείχε από αλυτρωτικές διεκδικήσεις απέναντι στα Σκόπια και κράτησε μια μάλλον αμυντική στάση εστιάζοντας την προσοχή της στην αλυτρωτική δράση σλαβομακεδόνων στη

¹¹⁶ Δρ. Ιωάννης Ε. Κωτούλας, «Γιατί η Ελλάδα δεν πρέπει να υποχωρήσει στο «Μακεδονικό»: Τα ακλόνητα γεωπολιτικά και ιστορικά επιχειρήματα», περιοδικό «Foreign Affairs: The Hellenic Edition», Απρίλιος – Μάιος 2018, σελ.91

¹¹⁷ [Επικαιρότητα, «Απογραφή πληθυσμού στα Σκόπια», ιστοσελίδα «Capital.gr», 30-9-11, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 25-6-20](#)

¹¹⁸ Δρ. Ιωάννης Ε. Κωτούλας, «Γιατί η Ελλάδα δεν πρέπει να υποχωρήσει στο «Μακεδονικό»: Τα ακλόνητα γεωπολιτικά και ιστορικά επιχειρήματα», περιοδικό «Foreign Affairs: The Hellenic Edition», Απρίλιος – Μάιος 2018, σελ.91

¹¹⁹ [Γιάννης Σαΐνης, «Μακεντόν Ορτοντόξ», ιστοσελίδα «History of Macedonia», 28-3-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 24-6-20](#)

βουλγαρική περιοχή του Πιρίν. Η διαφορά αντιλήψεων επικεντρώθηκε τελικά στο ζήτημα της μη αναγνώρισης της «μακεδονικής» γλώσσας ως διαφορετικής από τη βουλγαρική, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να υπογραφούν τα κείμενα των διμερών συμφωνιών μεταξύ των δύο κρατών και να δημιουργηθούν τριβές σε δύο τουλάχιστον συγκυρίες (1994, 1997) γύρω από το «γλωσσικό ζήτημα». Όρους προκειμένου να προχωρήσουν απρόσκοπτα οι διαδικασίες ενταξιακών συνομιλιών της ΠΓΔΜ με την Ε.Ε. έθεσε η Βουλγαρία, στα συμπεράσματα της πρόσφατης απόφασης του Συμβουλίου Κορυφής που έδωσε το πράσινο φως.¹²⁰ Σύμφωνα με την ενημερωτική ιστοσελίδα «mkd.mk», η Σόφια ζητάει από τα Σκόπια:

α. Να σταματήσει κάθε αναφορά σε ύπαρξη «μακεδονικής» μειονότητας στο έδαφος της Βουλγαρίας.

β. Να μην αποκαλεί τη γλώσσα της χώρας «μακεδονική», αλλά να χρησιμοποιεί τον όρο: «επίσημη γλώσσα της Βόρειας Μακεδονίας».

γ. Να συνεχίσει τις εργασίες της η κοινή επιστημονική επιτροπή εμπειρογνομόνων για ιστορικά και εκπαιδευτικά θέματα, που έχει συσταθεί στο πλαίσιο της Συνθήκης Φιλίας και Καλής Γειτονίας που έχουν υπογράψει οι δύο χώρες, αλλά δεν υπάρχει ουσιαστική πρόοδος λόγω διαφωνιών στην εθνική καταγωγή του ... Γκότσε Ντέλτσεφ.¹²¹

δ. Απόλυτη τήρηση της Συμφωνία των Πρεσπών και της Συμφωνίας Φιλίας και Καλής Γειτονίας που έχει υπογράψει με τη Βουλγαρία.

Μέχρι πρόσφατα, οι επιτροπές χρησιμοποίησαν τους όρους “μακεδονική πλευρά” και “βουλγαρική πλευρά”, αλλά στις δύο τελευταίες συνεδριάσεις χρησιμοποιήθηκε ο όρος “ιστορικοί της Βόρειας Μακεδονίας”.¹²² Για τη μη χρήση του επιθέτου “μακεδονικός”, οι Βούλγαροι εμπειρογνώμονες επικαλέστηκαν τις διατάξεις της Συμφωνίας των Πρεσπών, όπου δεν χρησιμοποιείται για κρατικούς θεσμούς. Σχολιάζοντας τα αιτήματα της Σόφιας, ο Σκοπιανός υπουργός Εξωτερικών, Νίκολα Ντιμίτροφ, δήλωσε πως η χώρα του δεν θα δεχτεί

¹²⁰ [Παναγιώτης Σαββίδης, «Σόφια προς Σκόπια: «Ξεχάστε τη «μακεδονική» γλώσσα για να μπειτε στην Ε.Ε.», εφημερίδα «Πρώτο Θέμα», 17-4-20, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 25-6-20](#)

¹²¹ [Σταύρος Τζίμας, "Πόλεμος Σόφιας - Σκοπίων για την Καταγωγή του Γκότσε Ντέλτσεφ", Εφημερίδα "Η Καθημερινή", 17-6-20, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 2-10-20](#)

¹²² [Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, «Η Βουλγαρική Ακαδημία Επιστημών δεν αναγνωρίζει τη «μακεδονική γλώσσα», ημ/νία τελ. Πρόσβασης 25-6-20](#)

ποτέ την εισαγωγή αντιευρωπαϊκών διμερών όρων που εισάγουν την ταυτότητα των Σκοπίων στο διαπραγματευτικό πλαίσιο για την ένταξη στην ευρωπαϊκή οικογένεια.

Σε συνέχεια της ανωτέρω «διένεξης», ένα ντοκουμέντο με τον μακροσκελή τίτλο «Επεξηγηματικό μνημόνιο για τις σχέσεις της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας με τη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας σε σχέση με τη διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ, σύνδεσης και σταθεροποίησης», μονοπώλησε το ενδιαφέρον των ΜΜΕ της Βόρειας Μακεδονίας. Πιο συγκεκριμένα, το προαναφερόμενο κείμενο εστάλη τον περασμένο Αύγουστο από τη Βουλγαρία προς τα 26 κράτη - μέλη και παρουσιάζει τις βουλγαρικές θέσεις σε διάφορα ιστορικά ζητήματα. Κεντρική θέση σε αυτά καταλαμβάνουν οι «εθνικές και γλωσσικές παρεμβάσεις, που έγιναν στη Βόρεια Μακεδονία τη δεκαετία του '70». Στο κείμενο αναφέρεται ότι δίνεται μια πραγματική ευκαιρία στην ηγεσία της Βόρειας Μακεδονίας, διαμέσου της διαδικασίας ένταξης, να σπάσει τους δεσμούς με την ιδεολογική κληρονομιά της κομμουνιστικής Γιουγκοσλαβίας.¹²³ «Η διαδικασία διεύρυνσης δεν θα πρέπει να νομιμοποιήσει τις εθνικές και γλωσσικές παρεμβάσεις προηγούμενων αυταρχικών καθεστώτων», όπως αναφέρεται στο εν λόγω κείμενο. Σύμφωνα με την επίσημη βουλγαρική ιστοριογραφία, οι κάτοικοι της Βόρειας Μακεδονίας που είναι σλαβικής καταγωγής θεωρούνται Βούλγαροι και μιλούν βουλγαρικά, αλλά το κομμουνιστικό καθεστώς του Τίτο τους εξανάγκασε να αποποιηθούν την καταγωγή τους και τους επέβαλε τεχνητά μια νέα «μακεδονική» ταυτότητα και γλώσσα. Ο ισχυρισμός αυτός συνιστά επίσημη θέση της Βουλγαρίας από τη δεκαετία του '50. Αλλά τώρα, ως μέλος της ΕΕ, η Βουλγαρία διαθέτει ένα σοβαρό πλεονέκτημα απέναντι σε μια υποψήφια προς ένταξη χώρα, το οποίο θέλει προφανώς να εκμεταλλευτεί. Και όλα αυτά συμβαίνουν ενώ πλησιάζει ο Δεκέμβριος, οπότε και πρόκειται να ξεκινήσουν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Βόρειας Μακεδονίας με την ΕΕ.

Κεφάλαιο 4: Γεωπολιτικό Υπόδειγμα Τάσεων Ισχύος

Η ΠΓΔΜ και το ζήτημα της ονομασίας της, όπως προείπα στην αρχή, αποτελεί παράγοντα ανακατανομής ισχύος μεταξύ των υπερσυστημικών δρώντων. Οι παγκόσμιες διαμετακομιστικές – και όχι μόνο - απαιτήσεις θα είναι τέτοιες τα επόμενα χρόνια, που θα απαιτηθεί να δημιουργηθούν όσο το δυνατόν περισσότεροι, πιο οικονομικοί και μικρότερου

¹²³ [Μπόρις Γκεοργκιέφσκι, "Βουλγαρία: Να μην Αναγνωρίσει η ΕΕ Μακεδονική Γλώσσα", ιστοσελίδα "Capital", 23-9-20, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 19-10-20](#)

μήκους άξονες μεταφοράς προϊόντων. Η δημιουργία του πλωτού άξονα Αξιού / Βαρδάρη – Μοράβα – Δούναβη έχει, σύμφωνα με τον καθηγητή Ι. Θ. Μάζη¹²⁴, τεράστια σημασία ως πλωτή δίοδος εμπορευματικών μεταφορών και κυρίως υδρογονανθράκων υψηλής στρατηγικής σημασίας και προκύπτει από την δυνατότητά του να διασυνδέσει την Βόρεια, Δυτική και Κεντρική Ευρώπη με την Μεσόγειο Θάλασσα διαμέσου του Λιμένα της Θεσσαλονίκης. Το ονοματολογικό λοιπόν λειτουργεί ως θρυαλλίδα για τον έλεγχο του άξονα αυτού και κατά συνέπεια, του ελέγχου όχι μόνο της περιοχής, αλλά και του παγκόσμιου εμπορίου. Εκτός όμως από τους γνωστούς και αναμενόμενους υπερσυστημικούς δρώντες που караδοκούν στην περιοχή διαχρονικά – ΗΠΑ / Γερμανία και Ρωσία – εμπλέκεται και η Τουρκία για τους γνωστούς και προφανείς σε όλους μας λόγους. Ο πλωτός άξονας Αξιού / Βαρδάρη – Μοράβα – Δούναβη προκρίνεται ως προσφορότερος για τη μεταφορά του φυσικού αερίου και των εμπορευμάτων από τη Μεσόγειο στη Βόρεια Θάλασσα. Η γεωγραφική θέση της ΠΓΔΜ είναι ιδιαίτερα σημαντική για το όλο εγχείρημα. Αρχής γενομένης από την ίδρυση της, η ΠΓΔΜ «φλερτάρει» έντονα με τις ΗΠΑ, οι οποίες έχουν αναλάβει το ρόλο του «προστάτη» της στην ιδιαίτερα δύσκολη πορεία εδραίωσης της στην περιοχή αλλά και στην παγκόσμια κοινότητα συνολικά. Παρά ταύτα, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξανόμενη επιρροή της Γερμανίας στο εσωτερικό της ΠΓΔΜ, με όχημα την προσπάθεια ένταξης της στην ΕΕ. Όμως τα προβλήματα συνοχής της χώρας παραμένουν, με αποτέλεσμα η πολιτική ελίτ της να έχει επιλέξει ως ενοποιητικό παράγοντα τον εθνικισμό - υπό τη μορφή του «μακεδονισμού».

Ας δούμε όμως ποιες ήταν οι υπαρκτές λύσεις για τη λύση του ονοματολογικού ζητήματος. Η πρώτη επιλογή ήταν το όνομα «Δημοκρατία της Μακεδονίας». Η δεύτερη επιλογή ένα όνομα με γεωγραφικό προσδιορισμό της περιοχής, όπως το τελικά επιλεγέν «Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας». Η τρίτη επιλογή ένα όνομα χωρίς να περιλαμβάνει τον όρο «Μακεδονία», όπως π.χ. «Δημοκρατία των Κεντρικών Βαλκανίων». Σύμφωνα με τη μεθοδολογία του καθηγητή κ. Μάζη, θα προβώ στην ποσοτικοποίηση των δεικτών¹²⁵, με βάση τα όσα αναλύθηκαν στα υπό εξέταση σύμπλοκα:

¹²⁴ Ιωάννης Θ. Μάζης, «Όλη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.

¹²⁵ Ιωάννης Θ. Μάζης, «Εφαρμογή Απλών και Σύνθετων Δεικτών των Τεσσάρων Γεωπολιτικών Πυλώνων στην Μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης: Η Περίπτωση της Συρίας», *Civitas Gentium* – 5:2 (2017) (με τη συνεργασία των Άγι Δήγκα, Ξανθίππης Δωματιώτη)

α. Αρχικά καθορίζω ποσοτικά το αποτέλεσμα εκάστης επιλογής ονοματοδοσίας αναφορικά με το κέρδος που θα έχει η κάθε εμπλεκόμενη χώρα:

$$\text{Μέγιστο κέρδος} = 1 \quad \text{Ελάχιστο κέρδος} = 0$$

$$\frac{1}{4-1} = 0,33$$

$$\text{Μικρό κέρδος} = 0 + 0,33 = 0,33$$

$$\text{Μεγάλο κέρδος} = 0,33 + 0,33 = 0,66$$

β. Εν συνεχεία καθορίζω – χρησιμοποιώντας την προηγούμενη ποσοτικοποίηση στην οποία προέβην - το κέρδος για κάθε εμπλεκόμενη χώρα και για κάθε επιλογή ονοματοδοσίας με βάση τα συμφέροντα της, όπως αυτά έχουν αναλυθεί λεπτομερώς έως εδώ. Πιο συγκεκριμένα:

(1) Η ΠΓΔΜ απολαμβάνει τα μέγιστα οφέλη από την πρώτη επιλογή, καθότι θα αποτελέσει ισχυροποιητικό παράγοντα για την άρχουσα σλαβική ελίτ της χώρας, αφού θα προωθήσει το αφήγημα της επίτευξης του «μεγάλου στόχου», που δεν είναι άλλος από την πλήρη οικειοποίησή του όρου «Μακεδονία». Από τη δεύτερη επιλογή απολαμβάνει σημαντικά οφέλη, καθότι θα μπορεί να χρησιμοποιεί έναν σύνθετο όρο που εμπεριέχει το όνομα «Μακεδονία», ενώ η τρίτη επιλογή αποτελεί για αυτήν το χειρότερο σενάριο και άρα μηδενικό κέρδος.

(2) Η Ελλάδα – αντίθετα - απολαμβάνει τα μέγιστα οφέλη από την τρίτη επιλογή για ευνόητους λόγους, μικρά οφέλη από τη δεύτερη επιλογή, καθότι στην ουσία συνδιαχειρίζεται – στην καλύτερη περίπτωση – με την ΠΓΔΜ τον εξ’ ολοκλήρου ελληνικό εθνικό όρο «Μακεδονία», ενώ η πρώτη επιλογή είναι καταστροφική, αφού πρόκειται για απώλεια ιστορικής μνήμης 2.500 ετών και έναυσμα αλυτρωτικών διεκδικήσεων από πλευράς ΠΓΔΜ – και όχι μόνο.

(3) Οι ΗΠΑ απολαμβάνουν μικρά οφέλη από τις πρώτες δύο επιλογές, διότι αφενός υλοποιείται η υπόσχεση τους προς την ΠΓΔΜ για λύση του ονοματολογικού ζητήματος με ιδιαίτερα ικανοποιητικούς όρους για την ΠΓΔΜ αλλά και για τους ίδιους, αφού θα ξεκινήσουν οι ενταξιακές διαδικασίες για την είσοδο της ΠΓΔΜ στο NATO, όμως ταυτόχρονα θα έχουν δυσανεχθεί ιδιαίτερος μια ισχυρή σύμμαχο στο NATO όπως είναι η Ελλάδα (με ότι αυτό συνεπάγεται), ενώ παράλληλα προωθούν τα μακροπρόθεσμα σχέδια της Γερμανίας – και κατ’ επέκταση της Ρωσίας. Από την τρίτη επιλογή αποκομίζουν

σημαντικά οφέλη αφού και το ονοματολογικό ζήτημα επιλύεται, αλλά και διαταράσσονται τα μακροπρόθεσμα σχέδια Γερμανίας και Ρωσίας.

(4) Η Γερμανία αντιθέτως, απολαμβάνει μέγιστα και σημαντικά οφέλη από την πρώτη και δεύτερη επιλογή αντίστοιχα, διότι προωθούνται τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα της στην περιοχή με την λύση του ονοματολογικού ζητήματος και την συνεπακόλουθη ενταξιακή διαδικασία που ενδέχεται να οδηγήσει στην είσοδο της ΠΓΔΜ σε NATO και - κυρίως - ΕΕ, αλλά και τη δυνατότητα της προώθησης των αλυτρωτικών διεκδικήσεων της ΠΓΔΜ εις βάρος της Ελλάδας προς όφελος της (με την ενδεχόμενη αυτονομία περιοχών της Β. Ελλάδας, συμπεριλαμβανομένης της Θεσσαλονίκης, και τη δημιουργία του διαμετακομιστικού άξονα Αξιού – Μοράβα – Δούναβη υπό των έλεγχό της). Από την Τρίτη επιλογή αποκομίζει μικρά οφέλη με την είσοδο της ΠΓΔΜ στην ΕΕ.

(5) Η Τουρκία – όπως και η Γερμανία - απολαμβάνει μέγιστα και σημαντικά οφέλη από την πρώτη και δεύτερη επιλογή αντίστοιχα, αλλά για διαφορετικούς λόγους. Πιο συγκεκριμένα, προωθούνται τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα της στην περιοχή με την λύση του ονοματολογικού ζητήματος και την συνεπακόλουθη ενταξιακή διαδικασία που ενδέχεται να οδηγήσει στην είσοδο της ΠΓΔΜ στο NATO, δημιουργώντας έναν ανθελληνικό θύλακα εντός της Βαλκανικής, ήτοι Αλβανία – ΠΓΔΜ – Τουρκία, χρησιμοποιώντας ως όχημα τόσο τη στήριξη της ΠΓΔΜ στο «δίκαιο» αίτημα της για κατοχύρωση του όρου «Μακεδονία», όσο και την παράλληλη εξάπλωση του αλβανόφωνου μουσουλμανικού παραρτήματος των «Αδερφών Μουσουλμάνων» στην ΠΓΔΜ, το οποίο συγγενεύει ιδεολογικά με το κόμμα του Ρ.Τ.Ερντοάν¹²⁶. Αλλά και από την τρίτη επιλογή αποκομίζει μέτρια οφέλη λόγω της γρηγορότερης εξάπλωσης του μουσουλμανικού στοιχείου και της ενδεχόμενης κατάρρευσης του σλαβόφωνου ενοποιητικού παράγοντα.

¹²⁶ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Η εθνική αυταπάτη των Πρεσπών», ιστοσελίδα «Η Σημερινή της Κυριακής», 9-2-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20](#)

Κέρδος χώρας / (Επιλογή 1)	ΠΓΔΜ	ΕΛΛΑΔΑ	ΗΠΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΤΟΥΡΚΙΑ
	1	0	0,33	1	1
Κέρδος χώρας / (Επιλογή 2)	ΠΓΔΜ	ΕΛΛΑΔΑ	ΗΠΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΤΟΥΡΚΙΑ
	0,66	0,33	0,33	0,66	0,66
Κέρδος χώρας / (Επιλογή 3)	ΠΓΔΜ	ΕΛΛΑΔΑ	ΗΠΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΤΟΥΡΚΙΑ
	0	1	0,66	0,33	0,5

γ. Καθορίζω ποσοτικά το αποτέλεσμα εκάστης επιλογής ονοματοδοσίας αναφορικά με τη σταθερότητα που θα έχει η ΠΓΔΜ

Πλήρης Σταθερότητα = 1 Πλήρης Αστάθεια = 0

$$\text{Μικρή Σταθερότητα } \frac{1}{4-1} = 0,33$$

$$\text{Μεσαία Σταθερότητα} = 0 + 0,5 = 0,5$$

$$\text{Αυξημένη Σταθερότητα } \frac{1+1}{4-1} = 0,66$$

Ονοματοδοσία / Σταθερότητα ΠΓΔΜ	Επιλογή 1	Επιλογή 2	Επιλογή 3
	0,66	0,5	0,33

δ. Εν συνεχεία καθορίζω – χρησιμοποιώντας την προηγούμενη ποσοτικοποίηση στην οποία προέβην - την αξία που έχει για κάθε εμπλεκόμενη χώρα και για κάθε επιλογή ονοματοδοσίας, η σταθερότητα της ΠΓΔΜ.

Ονοματοδοσία / Κέρδος Χώρας	Επιλογή 1	Επιλογή 2	Επιλογή 3
ΠΓΔΜ	$1*0,66=0,66$	$0,66*0,5=0,33$	$0*0,33=0$
ΕΛΛΑΔΑ	$0*0,66=0$	$0,33*0,5=0,165$	$1*0,33=0,33$
ΗΠΑ	$0,33*0,66=0,22$	$0,33*0,5=0,165$	$0,66*0,33=0,22$
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	$1*0,66=0,66$	$0,66*0,5=0,33$	$0,33*0,33=0,11$
ΤΟΥΡΚΙΑ	$1*0,66=0,66$	$0,66*0,5=0,33$	$0,5*0,33=0,165$

Το αποτέλεσμα καταδεικνύει τη ρευστότητα σε πολιτικό επίπεδο της ύπαρξης του κράτους της ΠΓΔΜ. Η επιλογή Νο 1 έχει μεγάλη αξία για ΠΓΔΜ, Γερμανία και Τουρκία, μικρή για τις ΗΠΑ και αρνητική για την Ελλάδα. Η επιλογή Νο 2 έχει μικρότερη σημασία για όλους τους δρώντες της περιοχής, για διαφορετικούς λόγους για τον καθένα. Τέλος η επιλογή Νο 3 έχει αρνητική αξία για την ΠΓΔΜ, έχει πολύ μικρή αξία για Γερμανία και Τουρκία, μικρή για τις ΗΠΑ και λίγο μεγαλύτερη για την Ελλάδα. Φυσικά γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η λύση που περιέχει το όνομα «Μακεδονία» ή επιθετικό προσδιορισμό αυτού (Συμφωνία των Πρεσπών), υπηρετεί τα συμφέροντα Γερμανίας και Τουρκίας (δίνοντας μάλιστα σανίδα σωτηρίας στο τέλμα στο οποίο έχει καταπέσει η Τουρκία σχετικά με την παράκαμψη των Δαρδανελίων από διαμετακομιστικό κόμβο ενέργειας και εμπορευμάτων). Αντιθέτως για τις ΗΠΑ, η λύση του ονοματολογικού ζητήματος εξυπηρετεί μόνον κατ' όνομα και βραχυπρόθεσμα τα συμφέροντα τους, ικανοποιώντας τις υποσχέσεις που είχαν δώσει για επίλυση του και την πιθανή ένταξη της ΠΓΔΜ σε ΝΑΤΟ και ΕΕ. Είναι γεγονός ότι η γραφειοκρατία στις ΗΠΑ, λόγω της πολυπλοκότητας και των διαφορετικών διαύλων επικοινωνίας ανά υπουργείο, δεν έχει ακόμα επεξεργαστεί πλήρως τις συνέπειες της Συμφωνίας.

Το παράδοξο στην όλη υπόθεση είναι ότι το μέλλον της ΠΓΔΜ – αλλά και των σχέσεων με την Ελλάδα - παρουσιάζεται δυσοίωνο σε κάθε περίπτωση, παρά τις προσπάθειες – τουλάχιστον σε επικοινωνιακό επίπεδο – των υπερσυστημικών δρώντων για το αντίθετο. Όπως προανέφερα, ο «μακεδονισμός» χρησιμοποιείται ως συγκολλητικός

παράγοντας του κράτους, όμως δεν αρκεί από μόνος του για να υπερκαλύψει την δημογραφική «έκρηξη» των Αλβανών, οι οποίοι τροφοδοτούμενοι από την ιδέα της «Μεγάλης Αλβανίας», αργά ή γρήγορα θα ανακινήσουν θέμα «αυτονομίας» αρχικά και στη συνέχεια προσάρτησης σημαντικού μέρους της ΠΓΔΜ στην Αλβανία. Παράλληλα όμως ενισχύεται κατακόρυφα και το μουσουλμανικό στοιχείο των «Αδερφών Μουσουλμάνων», το οποίο έχει ήδη μεγάλη απήχηση εντός του αλβανικού στοιχείου - με την αμέριστη υποστήριξη της Τουρκίας – και το οποίο μαροπρόθεσμα θα προκαλέσει αλυτρωτικές διεκδικήσεις εις βάρος της Ελλάδας, στο όνομα του οράματος της «Μεγάλης Αλβανίας» αυτή τη φορά.

Ανακεφαλαιώνοντας, θα έλεγα ότι, αναφορικά με τη Συμφωνία των Πρεσπών, ικανοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό οι επιδιώξεις ΠΓΔΜ, Γερμανίας και Τουρκίας, οι οποίες όμως έχουν διαφορετικά κίνητρα. Πιο συγκεκριμένα, η ΠΓΔΜ ελπίζει να διατηρήσει το συγκολλητικό παράγοντα του «μακεδονισμού», που θεωρεί ότι είναι ικανή και αναγκαία συνθήκη για το μέλλον της χώρας. Η Γερμανία ελπίζει να αυξήσει την επιρροή στην περιοχή, αφενός μεν με την σύσφιξη των σχέσεων με την ΠΓΔΜ μέσω της ΕΕ, αφετέρου δε με τον συγκεκριμένο «εκβιασμό» που ενδέχεται να εφαρμόσει στη χώρα μας, όποτε και αν χρειαστεί. Η Τουρκία προσβλέπει σε μια σταθεροποιημένη ΠΓΔΜ, η οποία θα ανήκει στο ΝΑΤΟ και στην ΕΕ και την οποία θα ελέγχει μέσω των αλβανόφωνων μουσουλμάνων. Από την άλλη μεριά, Ελλάδα και Ρωσία φαίνεται να έχουν απώλειες. Η Ελλάδα δεν κατάφερε να εξαλείψει τον όρο «Μακεδονία» από το όνομα, γεγονός που αφήνει ανοικτά όλα τα ενδεχόμενα για το μέλλον. Η Ρωσία από την άλλη, βλέπει να χάνει έδαφος σχετικά με την επιρροή της στην περιοχή, αφού η ΠΓΔΜ εντάχθηκε στο ΝΑΤΟ και ενδέχεται να ενταχθεί και στην ΕΕ. Τέλος οι ΗΠΑ από την μία κατάφεραν να εντάξουν την ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ, από την άλλη όμως ενδέχεται να αυξηθεί κατακόρυφα η επιρροή της Γερμανίας στα Σκόπια, με ότι αυτό συνεπάγεται για τα συμφέροντα τους.

Κεφάλαιο 5: Γεωστρατηγική Σύνθεση

Η παρούσα εργασία έχει ως θέμα τη γεωπολιτική ανάλυση της περιοχής των Βαλκανίων μετά την επίτευξη της Συμφωνίας των Πρεσπών και τη λύση του ονοματολογικού ζητήματος της ΠΓΔΜ. Έγινε λεπτομερής παρουσίαση του ιστορικού του ονοματολογικού ζητήματος, της προσπάθειας κατασκευής του πλωτού άξονα Αξιού / Βαρδάρη – Μοράβα – Δούναβη, της δημιουργίας του κινεζικού άξονα OBOR και της διασύνδεσής του με τον προαναφερόμενο άξονα της Κεντρικής Ευρώπης, καθώς και τις

επιπτώσεις που θα έχει αυτή η διασύνδεση στην ανακατανομή ισχύος για τους υπερσυστημικούς δρώντες στο σύμπλοκο των Βαλκανίων.¹²⁷ Η προσπάθεια της Ελλάδας υπήρξε διαχρονικά η επίλυση του ονοματολογικού χωρίς όμως διαστρέβλωση της ιστορικής αλήθειας και αλυτρωτικές εκκρεμότητες. Από την άλλη πλευρά, η πολιτική ελίτ της ΠΓΔΜ γνωρίζοντας τα προβλήματα συνοχής του πληθυσμού της και στην προσπάθεια της να διατηρήσει την – εύθραυστη – ενότητα του κράτους, συντήρησε τις αναφορές στη Μακεδονία.

Η Συμφωνία των Πρεσπών, παρά τις αγαθές προθέσεις, πάσχει σε δύο πολύ σοβαρά ζητήματα και σε δύο σημαντικά. Ενώ το κράτος ονομάζεται «Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας», οι πολίτες του αναφέρονται ως «Μακεδόνες» και η γλώσσα ως «μακεδονική». Το πρόβλημα λοιπόν που προκύπτει δεν αφορά τόσο στο όνομα του κράτους, όσο στο όνομα του λαού του.¹²⁸ Κατά την παγκόσμια πρακτική, το όνομα της μιας χώρας συμπαρασύρει το όνομα του «λαού» της. Με τον όρο «λαός» εννοούμε το σύνολο των πολιτών της (δηλαδή όσων έχουν λάβει την ιθαγένεια του), ανεξάρτητα από την εθνική τους ταυτότητα. Στην περίπτωση της ΠΓΔΜ, ο λαός της απαρτίζεται από Σλάβους, Αλβανούς και άλλες μικρότερες - εθνικές και μη - μειονότητες. Αυτό το σύνολο των πολιτών του κράτους της «Βόρειας Μακεδονίας» έπρεπε να έχει οριστεί ως «Βορειομακεδόνες», κατά το αντίστοιχο παράδειγμα της Νοτίου Αφρικής, όπου οι πολίτες της αναφέρονται ως «Νοτιοαφρικανοί». Επίσης πουθενά στη Συμφωνία δεν αναφέρεται ο όρος «Έλληνες Μακεδόνες». Στο Άρθρο 7 της Συμφωνίας¹²⁹, η χρήση των όρων «Μακεδονία» και «Μακεδών / μακεδονικός» διαφέρει στα δύο μέρη, αλλά και μπορεί να χρησιμοποιείται και από τα δύο μέρη. Πιο συγκεκριμένα, για την περίπτωση της ΠΓΔΜ αναφέρει:

«Όταν γίνεται αναφορά στο Δεύτερο Μέρος (ΠΓΔΜ), με αυτούς τους όρους («Μακεδονία» και «Μακεδόνας») νοούνται η επικράτεια, η γλώσσα, ο πληθυσμός και τα χαρακτηριστικά τους, με τη δική τους ιστορία, πολιτισμό και κληρονομιά, διακριτώς διαφορετικά από αυτά που αναφέρονται στο Άρθρο 7(2).»

¹²⁷ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 22-6-20.](#)

¹²⁸ Άγγελος Συρίγος – Ευάνθης Χατζηβασιλείου, «Η Συμφωνία των Πρεσπών και το Μακεδονικό», Εκδόσεις «Πατάκη», Αθήνα Ιανουάριος 2019, σελ.47

¹²⁹ [«Η Συμφωνία των Πρεσπών», ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20](#)

Σημειώνεται ότι αυτά που αναφέρονται στο Άρθρο 7(2) είναι τα εξής: «Όταν γίνεται αναφορά στο Πρώτο Μέρος (Ελλάδα), με αυτούς τους όρους νοούνται όχι μόνο η περιοχή και ο πληθυσμός της βόρειας περιοχής του Πρώτου Μέρους [δηλαδή και Θράκη και Ήπειρος(?)], αλλά και τα χαρακτηριστικά τους, καθώς και ο Ελληνικός πολιτισμός, η ιστορία, η κουλτούρα και η κληρονομιά αυτής της περιοχής από την αρχαιότητα έως σήμερα.» Δηλαδή δεν αναφέρεται πουθενά η Ελληνική Μακεδονία, παρά μόνο ο Ελληνικός πολιτισμός – οι ηγέτες της ΠΓΔΜ απέφυγαν αριστοτεχνικά να βάλουν υπογραφή σε κείμενο που αναφέρεται ρητά στην Ελληνική Μακεδονία!¹³⁰

Το δε θέμα της γλώσσας προκαλεί τριβές και με τη Βουλγαρία, η οποία δεν αποδέχεται «μακεδονική» γλώσσα, ενώ εξέφρασε και τη δυσaráσκεια της προς την Αθήνα για την αναφορά αυτής στην Συμφωνία. Έτσι λοιπόν στη Συμφωνία παραμελήθηκε πλήρως το αυτονόητο, ότι δηλαδή τα αντιμαχόμενα μέρη είναι τρία και όχι δύο, ήτοι Ελλάδα, ΠΓΔΜ και Βουλγαρία. Μάλιστα η πραγματικά μεγάλη διαμάχη σε επίπεδο εθνικής ταυτότητας και γλώσσας είναι μεταξύ ΠΓΔΜ και Βουλγαρίας και όχι μεταξύ ΠΓΔΜ και Ελλάδας. Όμως η ελληνική πλευρά όχι μόνο δεν το έλαβε υπόψιν της, αλλά έκανε το αδιανόητο: πήρε θέση υπέρ της ΠΓΔΜ και εις βάρος της Βουλγαρίας, υπογράφοντας κείμενο που μιλά για «μακεδονική» γλώσσα!¹³¹

Τα δύο σημεία αυτά αφήνουν «πεδίοι δόξης λαμπρόν» για μελλοντικές αλυτρωτικές διεκδικήσεις. Επίσης, ενώ άλλαξαν οι κωδικοί της χώρας για τις πινακίδες αυτοκινήτων από MK και MKD σε NM και NMK αντίστοιχα, παραμένουν ως έχουν σε όλα τα άλλα προϊόντα και υπηρεσίες που τους αποδόθηκαν από το Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (!), διατηρώντας στο προσκήνιο υπέρ της ΠΓΔΜ τον όρο «Μακεδονία» και διευρύνοντας τη σύγχυση της χρήσης του όρου εις βάρος της χώρας μας. Τέλος θα πρέπει να σημειώσουμε ότι, ενώ το πρώτο μέρος της Συμφωνίας αφορά τη «Διευθέτηση της Διαφοράς για το Όνομα...», τα υπόλοιπα μέρη αφορούν θέματα [με χαρακτηριστικότερη τη χρήση του λιμένα της Θεσσαλονίκης από τα Σκόπια (!)], τα οποία είναι ούτως ή άλλως καθορισμένα και διευθετημένα από το Διεθνές Δίκαιο και τη Χάρτα Δικαιωμάτων του ΟΗΕ(!) και σίγουρα άσχετα με το ονοματολογικό. Δυστυχώς όλα αυτά δείχνουν τη σπουδή – αν όχι βιασύνη –

¹³⁰ Άγγελος Συρίγος – Ευάνθης Χατζηβασιλείου, «Η Συμφωνία των Πρεσπών και το Μακεδονικό», Εκδόσεις «Πατάκη», Αθήνα Ιανουάριος 2019, σελ.49

¹³¹ Άγγελος Συρίγος – Ευάνθης Χατζηβασιλείου, «Η Συμφωνία των Πρεσπών και το Μακεδονικό», Εκδόσεις «Πατάκη», Αθήνα Ιανουάριος 2019, σελ.53

των πραγματικών υποβολέων του κειμένου της Συμφωνίας – βλέπε γερμανοσαξωνικός άξονας – για την επίτευξη των μακροπρόθεσμων επιδιώξεων τους. Θεωρώ ότι η Συμφωνία των Πρεσπών δε διασφαλίζει σε καμία περίπτωση το θέμα της ασφάλειας και της ειρήνης στην περιοχή των Βαλκανίων μακροπρόθεσμα, θυμίζοντας σε πολλά τη Συνθήκη των Βερσαλλιών μετά το τέλος του Ά Παγκοσμίου Πολέμου, όπου και παρέμειναν ανοικτές πολλές εκκρεμότητες, οι οποίες δυστυχώς οδήγησαν - με μαθηματική ακρίβεια - στον Β΄ΠΠ.

Το κράτος της ΠΓΔΜ έχει πολλά και δυσεπίλυτα προβλήματα να αντιμετωπίσει, με κυριότερο το θέμα των Αλβανών, το οποίο το καθιστά έρμαιο στις διαθέσεις των υπερσυστημικών δρώντων – με πρώτη και καλύτερη τη Γερμανία. Όμως και η Τουρκία έχει σαφής, συγκεκριμένους και ιδιαίτερα σοβαρούς λόγους να υποστηρίξει τις αλτρωτικές επιδιώξεις των Σκοπίων.¹³² Το κύριο επιχείρημα που προβλήθηκε για την υπογραφή της συμφωνίας ήταν ότι, αυτή, σταδιακά, θα οδηγήσει στον απογαλακτισμό των Σκοπίων από την τουρκική επιρροή, προς όφελος των ελληνικών συμφερόντων, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις αναβάθμισης της ελληνικής επιρροής στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Όπως όμως τονίζει στη «Σημερινή» της Κυριακής ο καθηγητής Ιωάννης Θ. Μάζης, πρόκειται για γεωστρατηγικό μύθο, ο οποίος απέχει παρασάγγας από την οδυνηρή πραγματικότητα. Όπως εξηγεί, από την πρώτη στιγμή έχει υπογραμμίσει ότι θα συμβεί το ακριβώς αντίθετο. Τόνισε ότι το τρίγωνο Αλβανία – Σκόπια - Τουρκία θα αποτελέσει στρατηγικό ανθελληνικό θύλακο εντός του ΝΑΤΟ, εφοδιασμένο με όλα εκείνα τα θεσμικά και πολιτικά όπλα, τα οποία μέχρι πρότινος εστερείτο, και ο οποίος θα στραφεί εναντίον των ελληνικών συμφερόντων.. Σύμφωνα με τη θεώρηση του πρώην Υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας Νταβούτογλου, η Βαλκανική αποτελεί «υψίστης στρατηγικής σημασίας δίοδο προβολής τουρκικής ισχύος στη Μεσόγειο και την Ευρώπη. Θεωρεί, δε, ότι το καλύτερο εργαλείο προς επίτευξιν του σκοπού αυτού είναι η εξασφάλιση και δημιουργία θεσμικών, κρατικών ή εξωκρατικών μηχανισμών, οι οποίοι θα στηρίζουν δυναμικά τα δικαιώματα προβολής ισχύος και παρεμβάσεως της Άγκυρας στις μουσουλμανικές μειονότητες των Βαλκανίων, τις οποίες ο ίδιος θεωρεί ως «τουρκομουσουλμανικές», στο πλαίσιο της νέο - οθωμανικής, θεωρητικής προσεγγίσεώς του. Εκεί εντάσσονται οι αντίστοιχες μειονότητες της FYROM, του Κοσόβου, της Βοσνίας και της Αλβανίας. Είναι, δε, ο βασικός εισηγητής

¹³² [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Η εθνική αυταπάτη των Πρεσπών», ιστοσελίδα «Η Σημερινή της Κυριακής», 9-2-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20](#)

της ισχυροποίησης του αλβανικού στοιχείου στην FYROM, γεγονός το οποίον επετεύχθη απολύτως στη Συμφωνία των Πρεσπών¹³³, μέσω της Τροπολογίας 36 (XXXVI), η οποία αναφέρει ότι: «Η Πολιτεία (τα Σκόπια) μεριμνά για την διασπορά του μακεδονικού λαού και για μέρος του αλβανικού λαού, του τουρκικού λαού, του βλάχικου λαού, του σερβικού λαού, του λαού των Ρομά, του βοσνιακού λαού και των άλλων και καλλιεργεί και προωθεί τους δεσμούς με την πατρίδα!» Ήδη, η Άγκυρα εργαλειοποιεί τη σχέση με τις ως άνω οντότητες μέσω του Ισλαμικού Ριζοσπαστισμού και των Αδελφών Μουσουλμάνων, ενώ, ιδιαιτέρως, «αναφορικώς με την FYROM, η παρείσφρηση των ισλαμιστικών στοιχείων καθίσταται ολοένα και εντονότερη, επιτυγχάνουσα να δημιουργεί σταθερές και διακριτές κοινωνικές δομές.¹³⁴ Το ενδιαφέρον του παρατηρητή αυξάνεται όταν συνυπολογισθεί η ευθεία ταύτιση των Αδελφών Μουσουλμάνων με τον τουρκικό παράγοντα, ο οποίος και εκφράζει το καθοριστικότερο δίλημμα ασφαλείας εις βάρος των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων. Ιδιαίτέρως, δε, εάν ληφθούν υπ' όψιν οι δυνατότητες που τους δίδει η Συμφωνία των Πρεσπών».

Αυτό όμως αποδεικνύουν και τα επεξεργασθέντα στοιχεία των διμερών σχέσεων Αγκύρας - Σκοπίων. Σύμφωνα πάντα με τον κ.Μάζη, στην αποδόμηση του αφηγήματος της απαγκίστρωσης της ΠΓΔΜ από τα νύχια της Τουρκίας άμα την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, συνηγορεί απολύτως το γεγονός ότι από τις δεκαέξι (16) επίσημες συναντήσεις υψηλού επιπέδου μεταξύ Τούρκων και Σκοπιανών αξιωματούχων κατά την περίοδο 2008 – 2019, οι εννέα (9) εξ αυτών αφορούσαν την προσπάθεια εισόδου της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ και την προσφερόμενη επί του σκοπού αυτού βοήθεια εκ της Τουρκίας, ενώ σε εννέα (9) ένα από τα θέματα συζήτησης αποτελούσε και «η μεταξύ τους στρατιωτική συνεργασία και η συναντίληψη για την περιφερειακή ασφάλεια στην περιοχή».¹³⁵

Κατόπιν των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι η επιτευχθείσα Συμφωνία¹³⁶ δεν διασφαλίζει επ' ουδενί την ειρήνη και την ασφάλεια στην περιοχή μακροπρόθεσμα. Ήδη όπως αναφέρθηκα προηγουμένως, τα Σκόπια έχουν παραβιάσει τους όρους της Συμφωνίας

¹³³ [«Η Συμφωνία των Πρεσπών», ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20](#)

¹³⁴ [Ιωάννης Θ. Μάζης, «Η εθνική αυταπάτη των Πρεσπών», ιστοσελίδα «Η Σημερινή της Κυριακής», 9-2-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20](#)

¹³⁵ Ιωάννης Θ. Μάζης, «Εθνικές Αυταπάτες Διεθνούς Εμβλεείας στις Πρέσπες», εφημερίδα «Παραπολιτικά», αριθμός φύλλου 334, 9-2-19

¹³⁶ [«Η Συμφωνία των Πρεσπών», ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20](#)

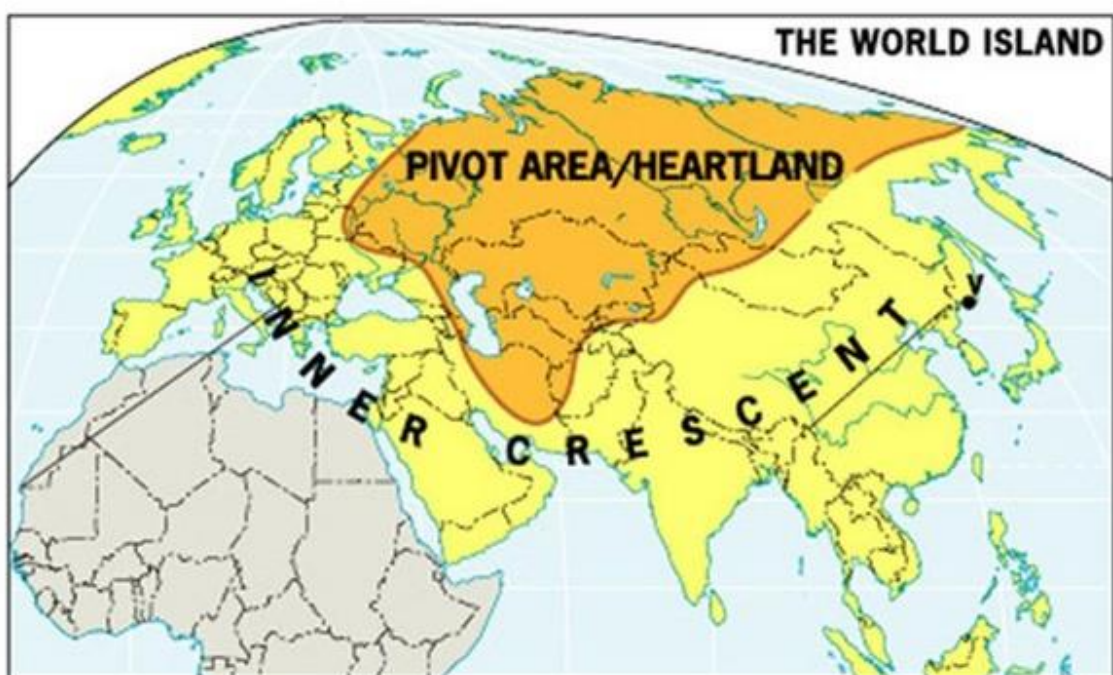
σε πολλές περιπτώσεις, όπως π.χ. στην κρατική τουριστική τους καμπάνια, σε δηλώσεις του κ. Ζάεφ κ.α. Η Ελλάδα θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική το προσεχές διάστημα και να ελέγχει συνεχώς για την ορθή τήρηση - στο έπακρο - των όρων της Συμφωνίας. Θα πρέπει να παρεμβαίνει σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων που αναφέρεται η Συμφωνία και να καταστήσει σαφές στην αντίπαλη πλευρά ότι θα την ελέγχει και θα την αναγκάζει να τηρεί τα προβλεπόμενα. Παράλληλα θα πρέπει να ελέγχει προσεκτικά στο εσωτερικό για τυχόν ταραχοποιά στοιχεία, τα οποία πιθανότατα θα έχουν υποστήριξη και χρηματοδότηση από εξωτερικά κέντρα εξουσίας και θα κινηθούν προπαγανδιστικά προς όφελος της «μακεδονικής» μειονότητας, με απώτερο σκοπό την δημιουργία αναταραχών και την ανάδειξη «κακομεταχείρισης» της εν λόγω «μειονότητας» στο διεθνές περιβάλλον.

Παράρτημα «Α»

Χάρτες

Χάρτης 1

Χάρτης 2

Χάρτης 3

Χάρτης 4

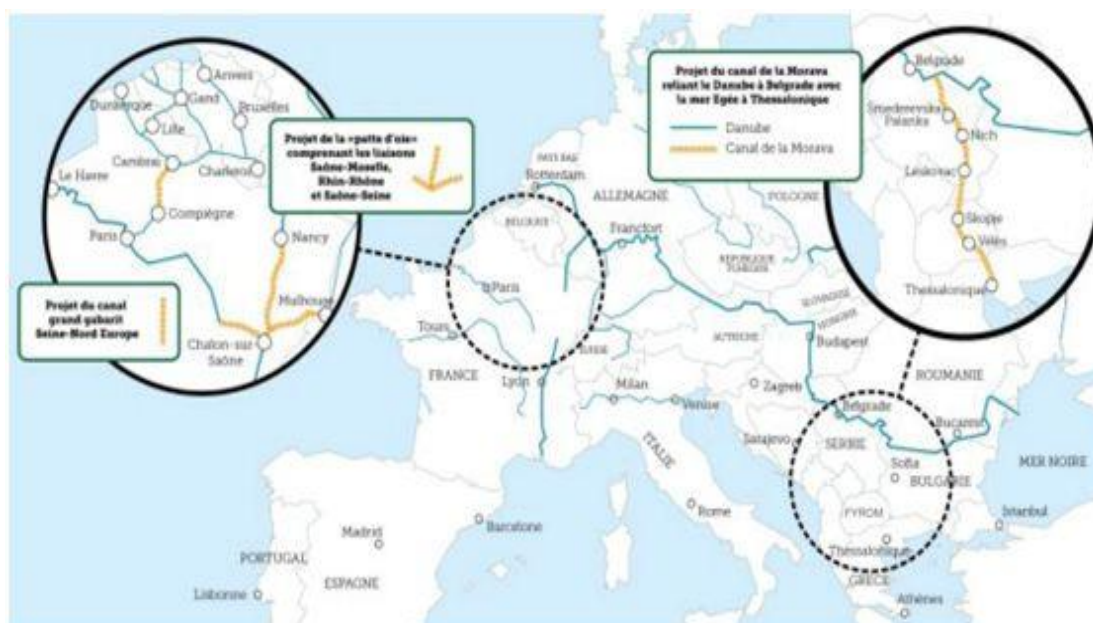
Χάρτης 5

Χάρτης 6

Χάρτης 7

Χάρτης 8

Παράρτημα «Β»

Πίνακες

Ποσοστό	Όγκος Συναλλαγών				
1	Κόσοβο	8,7%	1	Ρουμανία	4.500.784.081
2	Μαυροβούνιο	8,6%	2	Ελλάδα	3.557.780.237
3	Αλβανία	7,1%	3	Σλοβενία	1.972.108.809
4	Σερβία	4,8%	4	Σερβία	1.628.309.783
5	Ελλάδα	4,7%	5	Βουλγαρία	1.628.186.172
6	Βοζνία-Ερζεγοβίνη	4,4%	6	Κροατία	729.325.135
7	FYROM	4,1%	7	Βοζνία-Ερζεγοβίνη	632.406.442
8	Ρουμανία	3,3%	8	Αλβανία	469.658.066
9	Σλοβενία	3,1%	9	FYROM	469.037.273
10	Βουλγαρία	3,0%	10	Κόσοβο	297.958.255
11	Κροατία	2,1%	11	Μαυροβούνιο	224.485.933

Πίνακας 1

Συνολικό μήκος του άξονα	651km
Συνολικό μήκος στον ποταμό Μοράβα	345,74km
Συνολικό μήκος στον ποταμό Βάρνταρ-Αζιός	274,68km
Συνολικό μήκος του καναλιού κατά μήκος λεκανών απορροής	29,68km
Συνολικό μήκος πλευρικών καναλιών	166,50km
Φράγματα με υδροηλεκτρικές εγκαταστάσεις για πλοία	58
Σημεία Ανύψωσης	5
Σχεδιαζόμενες κατασκευές σηράγγων	5
Βάθος του ποταμού στο μέσο του	4m
Βάθος του ποταμού στις εκβολές του	3,75m
Μέγιστο πλάτος του ποταμού σε επίπεδη επιφάνεια	28m
Κατά μήκος κλίση μέχρι το ύψος του 1 μέτρου πάνω από τον πυθμένα	1:4
Κατά μήκος κλίση πάνω από το ύψος του 1 μέτρου πάνω από τον πυθμένα	1:3
Ελάχιστη ακτίνα καμπυλών	800m

Πίνακας 2

Σύνδεση Δούναβη-Μοράβα-Αξιού	Ποσοστό Επένδυσης (%)	Κόστος (σε εκατ. ευρώ)
Μεγάλος Μοράβας	9%	450
Νότιος Μοράβας	30%	1.500
Βαρντάρ (Αξιός) - Λιμάνι Θεσσαλονίκης	48%	2.400
Ρύθμιση του Δυτικού Μοράβα 73.2 km	5%	300
Ρύθμιση του ποταμού Νισαβα 15 km	2%	100
Ρύθμιση του ποταμού Βαρντάρ 35 km (έως τα Σκόπια)	5%	250
ΣΥΝΟΛΟ	100%	5.000

Πίνακας 3

A/A	Χώρα Φόρτωσης	Χώρα Εκφόρτωσης	Όγκος (σε 1.000 tonnes)
1	Ολλανδία	Γερμανία	6.271
2	Γερμανία	Ολλανδία	2.728
3	Ολλανδία	Βέλγιο	2.356
4	Ουκρανία	Σερβία	2.074
5	Ουκρανία	Αυστρία	1.516
6	Βέλγιο	Ολλανδία	1.385
7	Γερμανία	Βέλγιο	1.166
8	Γαλλία	Γερμανία	632
9	Βέλγιο	Γερμανία	538
10	Ολλανδία	Αυστρία	464
-	Λοιπά	3.211	

Πίνακας 4

Παράρτημα «Γ»

Βιβλιογραφία / Πηγές

- Συμφωνία των Πρεσπών
- Μεταβατική Συμφωνία της Νέας Υόρκης
- Αλεξ. Δρίβας, «Το Γεωπολιτικό Ρήγμα των Βαλκανίων», ιστοσελίδα "The Foreign Affairs - The Hellenic Edition", ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20
- Ιωάννης Θ. Μάζης, «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής», Εκδόσεις Παπαζήση 2012
- Ιωάννης Θ. Μάζης, «Ολη η αλήθεια για τη συμφωνία των Πρεσπών – Γιατί οι ξένοι θέλουν τώρα λύση στο Μακεδονικό», ιστοσελίδα «in.gr» 29-9-18, ημ/νία τελ. πρόσβασης 22-6-20.
- Ιωάννης Θ. Μάζης, «Εφαρμογή Απλών και Σύνθετων Δεικτών των Τεσσάρων Γεωπολιτικών Πυλώνων στην Μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης: Η Περίπτωση της Συρίας», Civitas Gentium – 5:2 (2017) (με τη συνεργασία των Άγι Δήγκα, Ξανθίπης Δωματιώτη)
- Ιωάννης Θ. Μάζης, «Η εθνική αυταπάτη των Πρεσπών», ιστοσελίδα «Η Σημερινή της Κυριακής», 9-2-19, ημ/νία τελ. Πρόσβασης 28-6-20
- Ιωάννης Θ. Μάζης, «Εθνικές Αυταπάτες Διεθνούς Εμβελείας στις Πρέσπες», εφημερίδα «Παραπολιτικά», αριθμός φύλλου 334, 9-2-19
- Ξανθίππη Μ. Δωματιώτη, «Εισαγωγή Στη Θεωρία: η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση», 2017
- N. J. Spykman, «Η Γεωγραφία της Ειρήνης», Εκδόσεις Παπαζήση, 2004
- Zbigniew Brzezinski. «Η Μεγάλη Σκακιέρα», Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1998
- H.J.Mackinder, «The Geographical Pivot of History», επιστημονική εφημερίδα «The Geographical Journal», Απρίλιος 1904
- Ασημίνα Ξένου, «Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας– Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της πρωτοβουλίας One Belt One Road (OBOR)», ΜΔΕ ΕΚΠΑ
- Κωνσταντίνος Βακαλόπουλος, «Το «Μακεδονικό» ζήτημα: Γένεση – Διαμόρφωση – Εξέλιξη – Λύση (1856 – 1912)», Εκδόσεις «Επίκεντρο Α.Ε.», Θεσσαλονίκη 1993
- Σαράντος Ι. Καργάκος, «Το αγκάθι των Σκοπίων: Από το «Μακεδονικό» ζήτημα στην εμπλοκή των Σκοπίων», Αθήνα, Ιανουάριος 2018
- Δρ. Ιωάννης Ε. Κωτούλας, «Γιατί η Ελλάδα δεν πρέπει να υποχωρήσει στο «Μακεδονικό»: Τα ακλόνητα γεωπολιτικά και ιστορικά επιχειρήματα», περιοδικό «Foreign Affairs: The Hellenic Edition», Απρίλιος – Μάιος 2018

- Στέλιος Αλειφαντής, «Η κρίση της FYROM: Τα Βαλκάνια σε αναζήτηση σταθερότητας», Εκδόσεις «Ι. Φλώρος»
- Άγγελος Συρίγος – Ευάνθης Χατζηβασιλείου, «Η Συμφωνία των Πρεσπών και το Μακεδονικό», Εκδόσεις «Πατάκη», Αθήνα Ιανουάριος 2019
- «China's New Silk Route: The Long and Winding Road», Pricewaterhousecoopers - PWC, Markets Centre, Φεβρουάριος 2016
- Fawad Yousafzai, «China to Build Mega Oil Pipeline From Gwadar to Kashgar», ιστοσελίδα "The Nation", 13-06-2016
- George N. Tzogopoulos, «Greece, Israel, and China's "Belt and Road" Initiative», The Begin-Sadat center for strategic studies Bar-Ilan University Mideast Security and Policy Studies, No. 139, 2017
- «Η Καθημερινή», εφημερίδα
- «Πρώτο Θέμα», εφημερίδα
- «Το Βήμα», εφημερίδα
- «Ελεύθερος Τύπος», εφημερίδα
- «Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας», επίσημη ιστοσελίδα
- «The NewYorker», ιστοσελίδα
- «Foreign Affairs – The Hellenic Edition», ιστοσελίδα
- «Viadiplomacy», ιστοσελίδα
- «Liberal», ιστοσελίδα
- «LIFO», ιστοσελίδα
- «Capital.gr», ιστοσελίδα
- «Η Σημερινή της Κυριακής», ιστοσελίδα
- «Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών», ιστοσελίδα
- «History of Macedonia», ιστοσελίδα
- «Εφημερίδα Δημοπρασιών & Πλειστηριασμών», ιστοσελίδα
- «The PanHellenic Post», ιστοσελίδα
- «Exploringmacedonia.com», επίσημη ιστοσελίδα
- «Macedonia – timeless.com», ιστοσελίδα
- «Times of India», ιστοσελίδα
- «Lehman Brown», ιστοσελίδα
- «Combined Transport Magazine», ιστοσελίδα
- «Asia Society», ιστοσελίδα
- «The Diplomat», ιστοσελίδα
- «South China Morning Post», ιστοσελίδα

- «Cognoscoteam», ιστοσελίδα
- «Euro2Day», ιστοσελίδα
- «News247», ιστοσελίδα
- «DW», Γερμανικό Πρακτορείο Ειδήσεων